

Genealogie
van de
familie Gillisjans
te Dworp en
te Halle

Marc Gillisjans

GILLISJANS

INLEIDING

Overzicht van de opbouw van dit werk

Voorwoord

Deel 1 : de afstamming te Asse en Baardegem

Deel 2 : de afstamming te Bollebeek en Brussegem

Deel 3 : de afstamming te Wolvertem

Deel 4 : de afstamming te Zellik en Anderlecht

Deel 5 : de afstamming te Dworp en Halle

Deel 6 : de afstamming in Henegouwen

Deel 7 : de afstamming in Frankrijk

Voorwoord

Een oude naam uit het Land van Asse

Gillisjans

Voor de oorsprong van zijn familienaam heeft elk mens wel belangstelling. Spontaan vraagt hij zich af : wat betekent mijn naam, waar komt hij vandaan, wie waren de mensen die hem voor het eerst hebben gedragen en die hem vervolgens van generatie tot generatie hebben doorgegeven ? Met andere woorden, in welke tijd is mijn naam vast en erfelijk geworden en in welke streek is dat gebeurd ?

Wanneer een antroponymist zich met een welbepaalde naam bezighoudt, wil hij doorgaans meer bereiken dan zomaar een " taalkundige verklaring " voor die naam te leveren. Vaak zit ook bij hem de bedoeling om een min of meer definitief antwoord te geven op de bovengestelde vragen.

Alleen rijst daarbij een kapitale moeilijkheid. Namen van niet-adelijke personen zijn vrij schaars overgeleverd en vooral gegevens over hun identiteit ontbreken veelal, als wij de klok van de geschiedenis vijf of meer eeuwen terugzetten. De hoop iets met zekerheid te achterhalen over de plaats en de tijd waarin vele familienamen in zwang zijn gekomen, lijkt dan ook volkomen ijdel. En op het eerste gezicht geldt deze bedenking wel in het bijzonder voor namen die tot een ruim verspreid type behoren en die bijgevolg, in theorie althans, op verschillende plaatsen tegelijk kunnen ontstaan zijn.

Toch beletten deze omstandigheden niet in bepaalde gevallen ofwel de plaats van herkomst als de tijd van oorsprong vast te leggen van een naam die naar zijn vorming vrij algemeen mag heten. Een concreet bewijs voor deze stelling zien wij in een Brabantse naam, meer bepaald uit het oude Land van Asse afkomstig, die in archivalische documenten vaak in de vorm **Gielis Jans** verschijnt.

In de vroege middeleeuwen werden de bewoners aangesproken met hun doopnaam. En wanneer er twee dezelfde doopnamen waren, werd er de naam van zijn vader bijgevoegd (in ons geval hier) ofwel het ambacht hetwelke hij uitoefende.

De familienaam **Gillisjans** behoort tot de grote groep van patronymica en is een samengestelde vorm van een vadersvoornaam. De eerste naamdrager moet een zekere Jan geweest zijn. Had men het over zijn zoon Gielis, dan werd deze Gielis van Jan genoemd. Of Gielis Jans sone of nog, gewoon verkort tot Gielisjan-s, de -s van de genitief (= verkorting van zoon).

In de late middeleeuwen nu, met de toeneming van de bevolking en inwijking van vreemde mensen, werden de familienamen noodzakelijk. In de parochieregisters komt men regelmatig broers en zusters van eenzelfde gezin tegen met een gans verschillend geschreven familienaam. De inschrijvende pastoor kon enkel of ging alleen voort op het gehoor, zonder acht te geven op vroeger ingeschreven namen in de doop-of huwelijksregisters. Deze onachtzaamheid der parochiepriesters bracht later dikwijls vele moeilijkheden aangaande familieonderzoek en andere aangelegenheden mee.

Een bijzonder frekwente of erg verspreide naam is **Gielisjans** nooit geweest, vroeger niet en nu ook niet ; het is daarenboven niet uitgesloten dat de naamdragers in vorige eeuwen verhoudingsgewijs talrijker waren dan tegenwoordig.

Gespeld als **Gillisjans** of **Gillesjans** komt dit antroponiem vandaag nog als familienaam voor in Asse, Brussegem, Brussel, Meise, Strombeek, Wemmel en Wolvertem.¹

Uit oude dokumenten blijkt evenwel dat er in vroegere eeuwen naamdragers gewoond hebben in andere gemeenten, zoals Anderlecht, Baardegem, Buizingen, Dworp, Essene, Halle, Kobbegem en Zellik.² Verschillende takken van de naam Gillisjans die het genealogisch onderzoek aan het licht heeft gebracht, zijn vandaag alleen maar historisch belangrijk. De huidige naamdragers gaan immers allen terug tot dezelfde stamvader : Cornelius Gillisjans, geboren te Brussegem in 1635 en sinds zijn huwelijk in 1669 metterwoon gevestigd te Imde onder Wolvertem.

Dit sluit evenwel niet uit dat ook diens voorouders nog nagetrokken kunnen worden, tot honderden jaren vroeger.³

Want tenslotte behoren alle naamdragers tot dezelfde stam. Vooral de plaatsen Asse en Zellik hebben een belangrijke rol gespeeld bij de verbreiding van deze geslachtsnaam.

* * *

---

¹ Om de huidige verspreiding van de naam na te gaan is de telefoongids gebruikt.

² Deze gegevens steunen op genealogisch onderzoek.

³ Ook de genoemde Cornelius Gillisjans stamt af van Jan Gielis Jans, in dit werk later vermeld onder 4a.

Na deze korte inleiding willen we onze aandacht richten op de oude geschiedenis van de familienaam zelf.

Steunend op een vrij merkwaardige bundeling van historisch bekende feiten, mogen wij alle naamdragers Gillisjans beschouwen als nazaten van een verre **stamvader Gielis Jans**, een Brabantse cijnsboer die in de schaduw van de machtige abdij van Affligem, zowat van 1350 tot 1395, moet geleefd hebben. Omtrent zijn gezin, zijn woonplaats en zijn sociale stand kunnen wij enige vaststaande gegevens ontlenuen aan een waardevol dokument uit het abdijsarchieef, met name het Liber Censuum uit 1404. Sinds enkele jaren is deze belangwekkende bron voor wetenschappelijk onderzoek vlot toegankelijk gemaakt, door de keurige teksteditie van Dom Cyprianus Coppens. ⁴

Overigens mogen wij, zij het met enig voorbehoud, stellen dat ook voor de twee generaties die aan deze stamvader voorafgaan nog enig archivalische dokumentatie voorhanden is en wel in de vorm van een ouder cijnsboek, bewaard in de Rekenkamer. ⁵

De levensjaren van Gielis Jans kunnen wij inderdaad betrekkelijk veilig op de periode 1350 - 1395 bepalen, of misschien iets vroeger. ⁶ Ook op zijn vader en grootvader valt, zeer vermoedelijk althans, enig archivalisch licht ; beiden dragen zij de herkomstnaam van den Pullewoude, die door latere generaties Gillisjans nog meermaals gevoerd wordt. Sociaal gezien dienen wij **Gielis Jans** tot de grotere cijnsboeren of pachters te rekenen. ⁷

Zijn woonplaats kan het oude Affligem, met andere woorden het oorspronkelijk gehucht, zijn geweest. Veel waarschijnlijker moet die woonplaats echter gezocht worden in het naburige Essene ; meer bepaald de hofstede van den Pullewoude, waarop boven reeds gezinsspeeld, mag als eigenlijke stamzate van het geslacht Gillisjans worden beschouwd.

Zonder twijfel was **Gielis Jans pater familias**. Twee zonen die wij van hem kennen, dragen beiden een bijnaam die naar hem verwijst. Met de generatie van zijn kinderen begint reeds het proces van de verstening van de familienaam.

Hij is dus in de letterlijkste zin van het woord de stamvader naar wie uiteindelijk een heel geslacht is genoemd dat vandaag nog afstammelingen in de mannelijke lijn telt.

---

⁴ Cyprianus Coppens, O.S.B., Bibliothecae Affligemensis, Liber Censuum, Hekelgem 1973. Gestencilde uitgave in de reeks Fontes Affligemensis nr. 13. Het vermeldt betalingen van cijnsen en renten vanaf 1396 tot circa 1410. De onderpanden van deze cijnsen lagen meestal te Essene en de dorpen errond. Het is opgesteld deels in het Latijn, deels in het Nederlands. Zo vind men meestal de familienamen verlatijnt : Verbruggen = de Ponte ; Van den Broeck = de Palude ; Verlinden = de Tilia ; Van der Straeten = de Platea. Gegevens over de familienaam Gillisjans op de paginas 36, 52, 55, 60, 112 en op andere plaatsen.

⁵ Algemeen Rijksarchieef te Brussel, Fonds Rekenkamer, nummer 44 824.

⁶ Genealogen nemen aan dat in de middeleeuwen de aflossing van de generaties gemiddeld om de vijfentwintig jaar gebeurde. Daarvan is uitgegaan bij de berekening van de vermelde levensjaren.

⁷ De verhouding van cijns tot pacht in de late middeleeuwen is in menig opzicht een duistere kwestie. Een grote cijnsboer stond op de sociale ladder niet lager dan een eigenlijke pachter in de moderne zin, nl. een persoon die gronden in tijdpacht houdt. Zie bij H.P.H. Jansen, Landbouwpacht in Brabant in de 14e en de 15e eeuw, Assen, 1955, p. 4 e.v.

Het beeld van de eerste generaties Gillisjans mogen wij ons, altijd afgaande op de overgeleverde archiefbronnen, als volgt voorstellen :

1. Jan van Pullewouwe	: ° ca. 1290.
2. Jan van Pullewouwe	: ° ca. 1310.
3. Gielis van Pullewouwe alias Gielis Jans	: ° ca. 1330. + 1396 - 1401.
4a. Jan van Pullewouwe alias Jan Gielis Jans	: ° ca. 1375. + ante 1462.
4b. Wouter van Pullewouwe alias Wouter Gielis Jans	

Samenvattend kunnen we stellen :

1 en 2 : de oudste voorvader die geredelijkerwijs in aanmerking komt, heet in het Latijn *Johannes de Pullewoude*. Samen met zijn zoon Jan wordt hij geciteerd in een cijnsboek ⁸ uit de periode 1321 - 1346. Jan junior is waarschijnlijk de vader van **Gielis Jans** die onmiddellijk volgt.

3 : de oudst bekende stamvader over wiens identiteit en afstammelingen wij archivalisch goed ingelicht zijn, is inderdaad **Gielis Jans**, in het Latijn *Egidius Jans* genoemd. Ook heet hij in de archivalia nog wel eens *Egidius de Polewoude*. ⁹ In 1396 was hij reeds overleden. ¹⁰ Blijkbaar had Gielis Jans zelf een " *hofstad gheleghen te Guchte* " (onder Affligem) in cijns gehouden ; in 1396 en 1404 betalen erfgenamen van hem cijns op dat goed. Overigens heeft hij ongetwijfeld ook gronden onder Essene gelegen, van de abdij in cijns gehad.

Als woonplaats van **Gielis Jans** en bijgevolg bakermat van de familienaam moet immers de hofstede beschouwd worden bekend als het *Goed van den Pullewoude*. Aan deze buurtschap, op de grens van Essene met Asse gelegen, ontleent de familie Gillisjans een bijnaam, die geregeld in de archiefbronnen opduikt. ¹¹ Boven is reeds opgemerkt dat ook de denkbaar oudste voorvader naar deze hofstede is genoemd.

Op zijn beurt had **Gielis Jans** alleszins twee zonen, Jan en Wouter.

4a : Jan Gielis Jans, in het Latijn Johannes Egidii Jans genoemd, was getrouwd met een zekere Elisabeth ; hij en zijn vrouw betalen in 1404 cijns op gronden onder Essene gelegen.

4b : Wouter Gielis Jans, in het Latijn Waltherus Egidii Jans genoemd, was gehuwd met Catharina Oebens ; hij en zijn vrouw betalen in dezelfde periode cijns op gronden eveneens onder Essene gelegen. In 1404 of kort daarop was Wouter blijkbaar reeds overleden ; zijn kinderen verschijnen in het cijnsboek met de toevoeging " *die van den Pullewoude* " ; maar reeds vroeger nl. anno 1390 betaalden " *Wouter Gielis Jans kinder* " cijnzen. ¹²

⁸ Algemeen Rijksarchief Brussel, Fonds Rekenkamer nr. 44 824.

⁹ Bibliothecae Affligemensis Liber Censuum p. 36, 60 en 67.

¹⁰ Hier dient opgemerkt te worden dat de betalingen in het cijnsboek van 1404 vermeld, reeds in 1396 beginnen.

¹¹ Over de plaatsnaam Pullewoude, thans Pulleweide, zie J. Lindemans, *Eigen Schoon en de Brabander XIII* '1930' p. 61.

¹² Rekenkamer : rolrekeningen nr. 2593. Ook in de tiendeboeken I van de abdij van Affligem (archief van de abdij te Dendermonde) vinden we in de periode 1407 - 1417 meermaals *henric walschaert van dat wouter gielisjans wyfhielt*.

5 : Met Willem en Joos Gielis Jans die men heet van Pullewouwe komt men tenslotte terecht bij de 5e generatie. Joos zoon wijlen Jans (zeer ws. de zoon van 4a) treffen we te Zellik aan anno 1457 als pachter op het Hof te Nieuwenhove, tenminste volgens Lindemans. ¹³

Tot dezelfde vijfde generatie behoren ws. ook Hendrik van Pullewouwe, Uutpachter van het Hof ten Eeckhout en Jacob Gillis Jans, pachter van het Hof te Pamel .

De gegevens omtrent deze beide pachters, later in dit artikel in extenso weergegeven, bewijzen alweer dat wij de naamdragers Gillisjans moeten zoeken in de sociale stand der laat-middeleeuwse grote boeren. Over de leden van de stam Gillisjans die wij later her en der in de streek aantreffen, kunnen wij hier niet in detail treden. Zij zullen later behandeld worden in vijf afzonderlijke delen. Twee delen behandelen de uitgeweken tak Gillisjans naar Henegouwen en aansluitend naar Noord -Frankrijk (Condé-sur-l'Escaut).

Op de vraag wat Gillisjans betekent, hebben wij nog geen antwoord gegeven. Maar daaromtrent kunnen wij kort zijn omdat een opmerkelijke doorzichtigheid toch een kenmerk van deze *tweeledige vadersnaam* is. Naar de vorm en betekenis stelt de familienaam **Gillisjans** immers geen enkel probleem.

In de laat-middeleeuwse samenleving steeg de behoefte om mensen van elkaar te onderscheiden met behulp van andere middelen dan alleen maar een voornaam. Blijkbaar werd deze " *behoefte* " evenwel ook in de hand gewerkt door overwegingen van sociaal aanzien en modebewustzijn. Patricische geslachten in de stad en toonaangevende families op het platteland waren er het eerst bij om het voorbeeld van de adel na te volgen en dus een erfelijke familienaam te gaan voeren, zoals de edellieden reeds lang deden.

Eén van de geredelijkste procédés om een persoon nader te specificeren bestond erin hem te vernoemen naar de voornaam van zijn vader. Dit heeft aanleiding gegeven tot de vrij grote groep van patronymica of vadersnamen die wij kennen. Onmiddelijk denken wij hier aan familienamen die met hun typische genitiefsuitgang -s op het eind in deze categorie kunnen ondergebracht worden. Ten overvloede allicht, enige voorbeelden :

Adriaens (van Adriaan), Aerts (van Aard), Arens (van Arend), Christiaens (van Christiaan), Geeraerts (van Geeraard), Govaerts (van Godevaard), Luyckx (van Luuc = Lucas), Pieters (van Pieter), Seghers (van Zeger), Simoens (van Simon), Stevens (van Steven), Walraevens (van Walraven = een oudgermaanse voornaam), Willems (van Willem) en Wouters (van Wouter).

Het zal daarbij niemand ontgaan dat de voornamen die aan deze patronymica ten grondslag liggen, wel erg verschillen van onze moderne, modieuze naamgeving, maar dat terloops.

Van formeel standpunt uit gezien is " *vadersnaam* " een nogal rekelijk begrip, want uitgerekend patronymica kunnen heel uiteenlopende vormen aannemen en precies hier illustreert **Gillisjans** een weinig verspreid en daardoor opvallend type. In deze familienaam zitten immers twee voornamen vervat : Gillis en Jan ; de naam betekent niets anders dan Gillis van Jan, dit is **Gillis de zoon van Jan**.

Het is overbekend dat Jan in de middeleeuwen de meest voorkomende mansnaam was. Toen de neiging steeds groter werd om personen sterker te individualiseren met behulp van een bijnaam, lag er in theorie althans een eenvoudig middel voor de hand. Van de overtalrijke

---

¹³ Het opgegeven jaartal valt te betwijfelen want slechts in 1462 wordt Joos de overgaande pachter van Symoen van der Bruggen genoemd.

personen die Jan heetten, kon men de zonen telkens gaan noemen met hun eigen voornaam, gevolgd door de genitiefsbepaling Jans. Dit moest in den beginsel leiden tot meer specificerende namen, zoals Aert Jans, Gillis Jans, Willem Jans, Wouter Jans en zelfs Jan Jans !

Nu zijn er in oude documenten wel geregeld sporen te vinden van een dergelijke naamgeving, maar een erg verspreid type van familienaam is hieruit niet gegroeid.

En in deze omstandigheid schuilt nu precies het enigzins verrassende element in een familienaam als **Gillisjans**. Als immers een persoon voor de eerste keer optreedt met de bijnaam Gillisjans is hij kennelijk vernoemd naar zijn vader Gillis en naar zijn grootvader Jan ; vandaar dan ook onze uitdrukking "*tweeledige vadersnaam*".

Indien nu de kinderen van deze eerste naamdrager en ook hun afstammelingen de specificerende bijnaam **Gillisjans** blijven voeren, is de naam meteen vast en erfelijk geworden, met andere woorden versteend. Dat dit proces zich ook in werkelijkheid aldus heeft afgespeeld, menen wij boven voldoende duidelijk te hebben uiteengezet.

De gang van zaken zoals wij die hier schetsen, kan zich vanzelfsprekend ongeveer gelijktijdig op vele plaatsen hebben voorgedaan ; alle werkelijk frekwente laatmiddeleeuwse voornamen konden bij de vorming van "*tweeledige vadersnamen*" optreden - dit alles in theorie welteverstaan.

Want in de praktijk komt er onder onze traditionele Vlaamse familienamen maar één voor, die een treffende parallellie met **Gillisjans** vertoont en dat is : **Coppejans**. In deze laatste naam is het element Coppe een verkorte en verdopte vorm van Coppin, een afleiding en tegelijk een vlevorm bij de bekende voornaam Jacob.

Bij wijze van besluit kunnen we stellen dat familienamen zoals Gillisjans en Coppejans "*algemene namen*" zijn in die zin, dat niets ons belet dat ze op verschillende plaatsen, vrijwel gelijktijdig, ontstaan kunnen zijn. In verband met de familienaam Gillisjans, waartoe wij onze aandacht hebben beperkt, verwijzen de termen "*op verschillende plaatsen*" en "*gelijktijdig*" naar de theorie. In werkelijkheid is **Gillisjans** een uitgesproken lokale naam, welke men in geen enkel concreet opzicht "*algemeen*" kan heten.

Wel heeft een historische speurtocht uit menig oogpunt tot een opmerkelijke zekerheid geleid. We kennen het tijdsgewricht waarin de naam vast is geworden : de tweede helft van de veertiende eeuw.

Ook de streek waar hij is ontstaan : het oude land van Asse, meer bepaald de dorpen Essene, Affligem en Asse mogen als bakermat van de familienaam Gillisjans gelden.

Zelfs de **stamvader Gielis Jans**, de man op wie de erfelijk geworden familienaam teruggaat, kunnen wij als historisch persoon vrij nauwkeurig plaatsen ; bewaard gebleven archiefstukken werpen enig licht op zijn individualiteit en laten iets van zijn levensloop doorschemeren.

Alles tesamen beschouwd valt onze wetenschap omtrent de geschiedenis van de familienaam Gillisjans helemaal niet zo gering uit .....

Schrijfwijzen :

In de parochieregisters van Brussegem zijn volgende varianten te vinden :

Gielisians.
Gillisjans.
Gielisjans.
Gillisians.

In de schepenregisters van Brussegem wordt in de 16e eeuw bijna telkens **Gielys Jans** geschreven.

In de schepengriffie van Asse daarentegen komt in de 16e eeuw overwegend **Gielis Jans** en **Gillis Jans** voor.

In de parochieregisters van Wolvertem, Meuzegem, Imde en Rossem kan men de verschillende schrijfwijzen haast niet bijhouden. Het zijn er maar liefst 18 verschillende !

Gillisjans	Gillisiaens	Gillis Jans
Gilisjans	Gilis Jans	Gilesjans
Gillesjans	Gillisians	Gelisjans
Gelissanssens	Gielissans	Gillissans
Gieliesjanssens	Gielisians	Gielisans
Gielisjans	Gylisjans	Gilisians.

Soms vond ik ook nog een Gillis en Gielis waar het in feite een Gillisjans betrof. Omgekeerd vond ik een Gillisjans waar echter een Gillis bedoeld werd. Eens zelfs vond ik een naamdrager onder de vorm van **Zielesians** ingeschreven !

In de klappers van andere parochieregisters kwam ook nog **Billisjans, Sillisjans, Van Illigans en Jillisjans** voor. Ongelooflijk hoe men onze familienaam verdraaide. Toppunt is wel de inschrijving van Robertus Gillisjans in het huwelijksregister van Nieuwenrode, waar de pastoor het presteert hem te noteren onder de naam **Robertus Diligence** !

In Halle tenslotte zien we in de loop der 17e eeuw onze familienaam, zowel in de parochieregisters als in de schepengriffie, evolueren naar Janssens en Jans. En in Henegouwen zal men naar Gillisjean en aansluitend Gillejean en Giljean evolueren.

Ook verhuisde omtrent 1660 een Gillisjans uit Baardegem naar de provincie Henegouwen (Leuze en aansluitend Beloeil) waar de naam doorheen de tijden evolueerde van Gillisjans naar Gillesjeans naar Gilles Jean naar Gillejean om heden tot Giljean en Gilgean te komen. Uit deze stam ontsproot omtrent 1820 een andere tak die naar Frankrijk trok (Condé sur l' Escaut) en onmiddellijk als Giljean werd genoteerd.

Geraadpleegde bronnen :

Rijksarchief Brussel : ARA

- D.B. : Drossaardschap van Brabant.
- K.B. : Kadaster van Brabant aangevuld met de kaarten van Popp (1840 - 1870)
en Vandermaelen met de leggers van baron Huart anno 1835.
- R.B. : Raad van Brabant.
- JA.H. : Jezuïetenarchief - College van Halle.
- JA.B. : - College van Brussel.
- R.P.D. : Régistres de la Préfecture de la Dyle.
- P.P.D. : Portefeuilles de la Préfecture de la Dyle.
- S.G. : Schepengriffie arrondissement Brussel.
- K.A. : Kerkelijk archief.
- R.K. : Rekenkamer.
- F.H. : Feodaal Hof.
- T.B. : Tolkamer van Brussel.
- N.B. : Notariaat van Brabant.
- R.N. : Repertorium der notarissen van Brabant.
- F.A. : Familiearchieven + naam.
- R.S.A. : Raad van State en Audiëntie.
- S.B. : Staten van Brabant.
- J.R. : Jachtrecht.
- W.R. : Woudrecht.
- K & P : Kaarten en Plannen.
- R & D : Registratie en Domeinen.
- P.R. : Parochieregisters.
- HGA. : Hedendaags gemeentearchief.
- m.f. : registers burgerlijke stand en parochie op microfilm.

nota : *door splitsing van de provincie Brabant zijn de meeste bestanden van het
ARA Brussel nu overgebracht naar Leuven, Anderlecht en Louvain-la-Neuve.*

Rijksarchief Gent : RAG

- W.K.V. : Wetachtige Kamer van Vlaanderen.
- K.A. : Kerkelijk archief fonds St. Baafs en fonds der abdij van Ninove.

Rijksarchief Antwerpen : RAA

- P.R. : Parochieregisters.
- S.G. : Schepengriffie.

Rijksarchief Beveren-Waas : RABW

- PMC : Penitentiair Mijncentrum Leopoldsburg (Beverlo)
- N : Notariaat

Rijksarchieven van Doornik en Mons : RAD en RAM

Notariaat, Oude en Hedendaagse Gemeentearchieven, Hypotheken,
Kerkelijke archieven, Schepenbrieven, Registratie & Domeinen (E&D).

- Koninklijke Bibliotheek : Goethalsfonds : G.
Hauwaertmanuscripten : Hs. II.
- Archief Aartsbisom Mechelen : A.A. + bundel.
- Archief O.C.M.W. Brussel : Fonds St.Jan.
Fonds Ter Kisten.
Fonds St.Goedele.
Fonds St.Pieter.
Fonds Verlaten Kinderen.
- Archief Erasmusmuzeum Anderlecht : A.E.
- Ministerie Buitenlandse Zaken : dienst van de adel.
- Justitiepaleis Brussel : registers burgerlijke stand der 19 gemeenten.
- Archief abdij Grimbergen : A.G.
- Archief abdij Affligem : A.A.A.
- Archief abdij Dendermonde : A.A.D.
- Heemkundige Kring : H.K. + naam.
- Kapittel St.Gommarus te Lier : KGL.
- Stadsarchief Aalst : S.A.A.
- Stadsarchief Ath
- Stadsarchief Brussel : S.A.B.
- Stadsarchief Dendermonde : S.A.D.
- Stadsarchief Halle : S.A.H.
- Stadsarchief Mechelen : S.A.M.
- Archief van het Kasteel van Gaasbeek : A.K.G.
- Archief van het Legermuzeum Brussel : A.L.
- Navorsings-en Studiecentrum W. O. II : N.S.W.O. II.
Brussel.
- Ministerie v. Volksgezondheid & Leefmilieu : Min. V. & L.
dienst oorlogsslachtoffers.
Brussel.

Van waar komt de naam Pullewouwe ?

Alvorens in detail te starten met onze stamboom is het wel nog eens interessant de lezer te herinneren aan het gegeven dat de familienaam Gillisjans zijn ontstaan vond uit de familie van Pullewouwe. Inderdaad, na verloop van enige generaties van Pullewouwe kreeg één dezer takken de bijnaam of cognomen Gielis Jans naar de vader en de grootvader van Pullewouwe verwijzend.

De van Pullewouwe's waren in de 13e en 14e eeuw een familie die woonde in de gelijknamige streek op de grens van Essene met Asse. Pullewouwe was hier een buurtschap en zou volgens M. Carnoy van pulle = poel en wouwe = weide afkomstig zijn. Volgens Lindemans zou het dan weer een moerassig woud zijn geweest.

In de toponymie van Essene vinden we : Pilleweyde, Pullewouwe los en Pullewouwe broeken.

In de toponymie van Asse vind men : Pullewouwe broeken en Pullewouwe bos.

Asse was een dorp in het Oude Land van Asse dat nog zeven andere dorpen omvatte, te weten Baardegem, Bollebeek, Essene, Hekelgem, Mazenzele, Meldert en Mollem.

Voor de rechtspraak hadden we hier vroeger een zeer ingewikkelde toestand omdat Asse in drie delen viel :

- 1/ een deel als bezit van de Hertog als Heer van Asse.
- 2/ en deel van de Heer tot Asse.
- 3/ een deel van de Vrijheid intra muros.

Het Land van Asse werd omringd door het Land van Grimbergen, de abdij van St.Baafs te Zellik, de Heren van Aa uit Anderlecht, de Landen van Aalst en Dendermonde en de abdij van Nijvel te Lennik.

De Hoeve van Pullewouwe :

Deze uitdrukking komen we twee keer tegen in de schepengriffie van Asse.

Anno 1501 : " ... een vierendeel ~~toebehorende~~ vanden geheele hoeve van Pullewouwe toebehoorende. " ¹⁴

Anno 1540 : "...de goeden des Hoefs van Pullewouwe. " ¹⁵

Dit verdient enige uitleg :

Een HOEVE was een overblijfsel van een vroegere 11e of 12e eeuwse mansus of tenure, dit is een deel van het Oud Domein, een gezamenheid van goederen met een oude rechtstoestand oorspronkelijk uitgegeven door de Heer in tenure, hovelie of hoeve, voor bebouwing mits bepaalde voorwaarden en vergoedingen. Deze hoeven groeiden meestal uit tot half zelfstandige hoven waaraan een pachtersgeslacht verbonden bleef.

In de loop van de 12e en de 13e eeuw nu kwamen vele van deze landerijen aan de nieuw opgerichte kloosters en abdijen die ze onrechtstreeks uitbaatten en uitgaven aan vrije lieden -de coloni - of aan halfvrije lieden - de servi casati - die deze gronden zelfstandig beheerden en bewerkten tegen een bepaalde heerlijke cijns of prestatie. De gronden waren verdeeld in blokken van 12 bunder of een gedeelte ervan, bv. 6 bunder of een halve mansus ; 3 bunder of een vierde mansus.

Na verloop van generaties kwamen ze in gebruik door partikulieren die, gezien de belangrijkheid die een mansus van 12 bunder doorgaans vertegenwoordigde, tot de voorname ingezetenen of boerengeslachten van het domein behoorden. Hun bedrijf, in oorsprong een leengoed, werd na verloop van jaren erfelijk en werd aldus erfgoed.

HOEVE moet dus beschouwd worden als een indeling in velden en niet als het gebouw zelf.

Zo spreekt de abdijs van Affligem in haar geschriften uit de 12e eeuw van een Voorste, Middelste en Achterste Hoeve op haar bezit te Vrijlegem onder Mollem.

Pullewouwe zou aldus kunnen wijzen op een zeer oud ws. Karolingisch domeingebied.

---

¹⁴ H.K. Ascania - S.G. p. 533.

¹⁵ S.G. Asse 212 p. 26.

Resumerend :

Karel de Grote bepaalde dat de kerk een stichtingsgoed (= dotatiegoed) van één mansus of 12 bunder zou krijgen. Zijn zoon Lodewijk bepaalde dat op vs. dotatiegoed een curtis (= hoeve) zou gebouwd worden waaraan vier laten verbonden werden voor de exploitatie.

Mettertijd kwam dit patrimonium van de parochie in lekenbezit (= Personaat) waarna bezit ervan door de Kerk werd verboden om dan omgevormd te worden ten voordele van geestelijke instellingen (= Patronaat).

Tot in de 12e eeuw stonden deze landerijen (ook HOEVEN genoemd) onder rechtstreeks beheer van de abdij en met de hulp van een " villicus " of toezichter werden deze pachthoven (curtes) die op het oud dotatiegoed stonden, bestuurd en bewerkt voor eigen gebruik. Kleinere stukken werden aan coloni en mansionarii uitbested. Deze laatsten verkregen in 1225 een bijzondere rechtsstatus - zie verder onder ' meiseniers ' - en bezaten enkele dagwanden erfgoed waarop ze een jaarcijns in natura betaalden. Later bekwamen ze de grote abdijschoven of een deel van de grond van de abdij.

En waarschijnlijk is alzo de hoeve van Pullewouwe tot stand gekomen.

De meiseniers :

In het kader van dit werk past het enige uitleg te verstrekken over de groep van personen die men meiseniers noemde. Een 20-tal naamdragers Gillisjans behoorden tot deze stand.

De vroegste vermelding vinden we omstreeks 1350 met Vrank van den Pullewoude, meisenier van Asse buiten de Vrijheid.

De meiseniers danken hun naam aan het feit dat ze oorspronkelijk gehecht waren aan het Huis (mesnie) van de Heer van dewelke ze afhingen omdat hij ze had vrijgemaakt en met verschillende vrijstellingen en voorrechten begunstigde o.a. het erfrecht.

Vermoedelijk zijn ze de bewoners en houders geweest van een mansio of hof hetwelk 36 bunders omvatte, ingedeeld in drie percelen van elk 12 bunder.

De Hertog van Brabant en de twee heren van Grimbergen zouden het meiseniersrecht ingesteld hebben en lieten hieromtrent een oorkonde ¹⁶ opmaken in 1290 en 1297.

Het **meiseniersrecht** diende betoond te worden door bewijs van moederlijke afstamming voor de schepenbank van Grimbergen. Alle Brabantse Heren van enige betekenis konden dus hun meiseniers hebben. In feite vinden we ze alleen terug in de baanderij van Gaasbeek en Grimbergen.

Vanaf de 15e eeuw en nog meer in de 16e eeuw zijn de meiseniers een geprivilegerde stand ongeveer op gelijke voet gesteld met de poorters. Ze bestonden meestal uit grote pachters met eigen goed of afhankelijk van de Heer of Kerk. Hun voorrechten, die hieronder volgen, verwaterden vanaf de 13e eeuw om praktisch niets meer te betekenen in de 17e eeuw en dit door de voortschrijdende emancipatie van de sociale standen.

Toch bleef de titel 'meisenier' bestaan als een soort voorrecht - een familiale traditie waarop men zich beroemde en waarvoor men, tot aan het einde van het Ancien Régime nog, zijn **meiseniersbrief** ging afhalen naar de schepenbank van Grimbergen; in feite was het een soort erkenning dat 'men van goeden huize was'.

De bijzonderste voorrechten waren :

- 1/ slechts gedaagd en gevonnisd kunnen worden door de Heren van Grimbergen.
- 2/ het genot van vrijstelling van de dode hand.
- 3/ het genot van vrijstelling van sommige karweien en domaniale verplichtingen.
- 4/ het genot van vrijstelling van tol-en marktrecht in Brabant.
- 5/ dat de overlevende echtgenoot zonder kinderen, het deel bekwam van zijn wederhelft dat zodoende niet terug naar diens familie kon gaan.

---

¹⁶ R.K. 8.

Het Hof te Pullewouwe :

Het bevatte het **Goed tot Pullewouwe** gelegen te Essene, tesamen omtrent 14 bunder en het **Hof te Pullewouwe** zelf, staande op 7 dagwand. Het Hof was gelegen op het grondgebied van Asse samen met de huizingen, stallen, schuren, visgracht, boomgaarden, meersen, weiden, opgaande bomen en andere fruitbomen ¹⁷. En meer bepaald schrijlings op de grens van Asse met Essene tussen twee grote wegen. Enerzijds de oude baan naar Ninove, anderzijds de Pullewouwestraat. Beide wegen kwamen samen in de omgeving van het Hof. Achter het Hof had men nog de Kerlemeersgracht, ook genoemd Dokkebeek.

Gezien zijn ligging waren de goederen van het Hof dan ook verdeeld over beide dorpen en meer bepaald op de beide Essenen Elsten, aan den Hogen Weg en op de Montil. Verder weze nog vermeld dat, alhoewel het in een uithoek van Asse was gelegen, de kerk van Essene zich slechts op 1 kilometer ervandaan bevond.

De vroegste vermelding van het Hof vinden we in een cijnsboek ¹⁸ van het klooster van Affligem uit 1396.

Anno 1521 als 't hof tot Poluwe¹⁹

Anno 1529 wordt het geciteerd ²⁰ als *Goed tot Pullewouwe*.

Vanaf 1552 vernoemd ²¹ als *Rentgoed van Pullewouwe*.

En anno 1566 *tLand van Pullewouwe* bij Peeter Butkens tegen d'erfgenamen verkregen.

Nog vernoemd in 1566 schijnt het in 1573 verdwenen te zijn. ²²

---

¹⁷ S.G. Asse 138 anno 1566.

¹⁸ F.A. nr. 13.

¹⁹ Alphonse Wauters, tome I p. 510.

²⁰ O.C.M.W Ter Kisten. Het goed van Pullewouwe lag aan den Hogen Weg, aan de Montil en kwam tot tegen de kerk van Essene ; verder grensde den Moorter aan het goed en den Foist lag neven het goed.

²¹ S.G. Asse 1.

²² S.G. Asse 138 en 214.

Renten die op het Goed rustten :

1/ Op de helft van het Hof met zijn toebehoren stond sinds 1453 een rente ²³ bepand van 10 sister koren.

2/ Op een gedeelte van de goederen van het Hof stond een erfelijke rente van 21 viertelen koren per jaar, gevestigd voor de schepenen van Asse bij constitutiebrief van 14 04 1461 voor Pasen. ²⁴

3/ Verder was het nog bepand met 3 Peeters erfelijk :
 - één Peeter aan Peeter de Winter.
 - twee Peeters aan Meester Gillis van Zeebroeck. ²⁵

4/ Anno 1478 een rente aan Wouter de Becker ten belope van 2 Ridders per jaar per bunder.

5/ Aan Hendrik Hinkenshoot : een rente van 9 mudden en 1 vierteel rogge per jaar. ²⁶

6/ Aan Juffrouw Marie sWalsschen, wonende in de Infirmierie van het Begijnhof van Brussel : 9 sister (?) en 1 vierteel rogge per jaar ²⁷ waarschijnlijk overgenomen van 5/.

7/ Aan Peeter Butkens die hiervoor een proces inspant voor de Raad van Brabant anno 1566 tegen Jan Montvrint & Co en Joos Jamet & Co. Butkens had ook nog diverse koren renten (zie 2/) op de goederen van Pullewouwe gelegen te Essene. Het gedeelte der kinderen van Pullewouwe bedroeg toen meer dan 7 bunder. Om zijn achterstallige renten alsnog te kunnen recupereren heeft Peeter Butkens dan het Goed willen verkopen. Het Hof werd toen gedeeld met Catelijne de Valck en werd toen als een rentgoed bestempeld.

---

²³ S.G. Asse 211bis1 p. 285.

²⁴ H.K. Ascania - S.G. p. 1350 en SA.A. - wettelijke passeringhe 1231 p. 64.

²⁵ Dekanaaal archief van Asse : perkamenten akte van 1478.

²⁶ H.K. Ascania - S.G. p. 203 anno 1487.

²⁷ O.C.M.W. Brussel : H 334 anno 1531.

Verklaring bij punt 3/ hierboven vermeld :

- In een akte ²⁸ van 26 03 1503 is er sprake van een erfelijke rente van " *één gulden Vranckryckse Croone goed van goud ende swaer van gewicht* " die Katelijn de Winter verkreeg tegen Peeter de Winter anno 1487.

Deze rente nam volgende goederen, alle te Asse gelegen, als pand :

- . Drie vierendelen land op de Montil tegen de Hogen Weg.
- . Eén dagwand land op de Montil aan de Hogen Weg tegen Willem van Pullewouwe goed.
- . Een half dagwand land.
- . Eén dagwand land op de Grote Essenen Elst tegen Jacob van Pullewouwe goed en de Kleine Essenen Elst.
- . Een half dagwand land op de Kleine Essenen Elst neven Willem van Pullewouwe goed en den Torfput.

Dezelfde goederen schijnen mij terug te komen in de akten van 1478 en 1566.

- En is er hier soms geen verband met de rente van " *één gulden Philippuspenning geheeten Peeter te 18 zilveren stuivers* " die Zeger de Winter anno 1475 kocht van Hendrik Gillisjans alias van Pullewouwe, die ze bepande op de helft van 1 dagwand 12 roeden meers te Essene in den Weyenmeersch ter Plassche. ²⁹

- En dan is er nog de rente van twee gulden Peeters die later aan Robbrecht Gillisjans moet gekomen zijn en die deze dan verder verkoopt aan Gillis Appelman, priester, op 04 05 1514. Deze twee Peeters stonden beband op :

- . Drie dagwand meers te Pullewouwe onder Essene, gelegen tegen Symoen van Pullewouwe's goed.
- . Twee dagwand broek te Pullewouwe onder Essene aan het Ruweitstraatje en tegen de orijen wijlen Joos van Pullewouwe.
- . Eén dagwand broek te Pullewouwe onder Essene tegen de Hogen Weg.
- . Een half dagwand land op de Rottincam onder Asse.

---

²⁸ H.K. Ascania - S.G. p. 613.

²⁹ S.G. Asse 3 p. 97.

Waarom zulk een Hof op een uithoek van de gemeente ?

Gewoonlijk stond het woonhuis op de ene, de aanhorigheden op de andere parochie. Deze toestanden moeten een reden hebben gehad en zeer waarschijnlijk gebeurde dit toen de parochiegrenzen werden vastgelegd.

De landbouwondernemingen welke zeer oud waren dienden als mijlpalen. Een lijn werd getrokken van de ene hoeve naar de andere. Zo vind men er te Alseberg : het Hof ter Hulst en te Beersel : het Hof ter Motten.

In het begin van de 15e eeuw moeten reeds vele boeren eigen goed hebben gehad zodat Jan Lindemans wel mag spreken van een "*vrije boerengemeenschap*", die rechtstreeks onder het gezag van de Hertog van Brabant stond, ter plaatse vertegenwoordigd door de meier.

Nu zien we verder ook dit **geslacht van Pullewouwe** uitzwermen over West - Brabant. Zo komen we onder andere Van Pullewouwe pachters tegen op het Hof te Pamel te Pamel, op het Hof te Nieuwenhove, het Hof te Lysbroeck en het Hof te Opzellig te Zellik, het Hof te Labus te Dworp.

Te Asse op het Hof te Asbeke, te Essene op het Hof ter Heyden. Verder op het Torenhof te Kobbegem en op het Hof ter Motten te Huizingen. Enzovoort.....

Het geslacht heeft ook een reeks poorters voortgebracht te Asse, Halle en Brussel en vertegenwoordigers in de Brusselse ambachten.

Resumerend komen we tot volgend besluit :

1/ de oorspronkelijke naam was " van Pullewouwe ".

Doordat er teveel mensen waren die dezelfde naam droegen, en om de verschillende families beter te kunnen onderscheiden, is er, waarschijnlijk eind 14e of begin 15e eeuw een differentiatie gebeurd. Men begon sommige " van Pullewouwe's " naar hun vader en grootvader (resp. Gielis en Jan) te noemen waardoor ze de bijnaam "Gielis Jans " kregen.

2/ het cognomen is een samenvoeging.

Dit komt steeds duidelijk tot uiting in de 15e en de 16e eeuwse akten dewelke de naam bijna steeds noteren in twee afzonderlijke delen als " Gielis Jans ". Van Pullewouwe diende dan nog slechts als toevoeging om de plaats van herkomst aan te duiden. Begin 17e eeuw verdween dan ook deze toevoeging en de laatste van deze serie naamdragers was Digne van Pullewouwe.³⁰

3/ de familienaam Gillisjans is als volgt ontstaan :

Egidius de Polewoude, geboren omstreeks 1330 en reeds vermeld in het Liber Censuum³¹ was waarschijnlijk de zoon van Johannes de Pullewoude, geciteerd in het cijnsboek van de Hertog van Brabant.³² Deze Gielis noemde men dan **Gielis van Jan** of nog **Gielis Jans**³³ en men kan Jans alsdan reeds als familienaam beschouwen. In de oude teksten schreef men dan ook : heredes Egidii Jans en Waltherus, filius Egidii Jans.

Ook in het cartularium van Affligem vinden we onze **Gielis Jans** terug³⁴ in een tekst opgemaakt anno 1358 den 6e mei : " ... van een dagwand land op den Morette van Gilisse Jans van Essene aen Hendrik Jans 't Serjacobs sone wilen was "

Deze Gielis nu had op zijn beurt weer een zoon Jan genoemd : " Jan van den Pullewoude die men heet Jan Gielis Jans " , geboren omtrent 1380 en gestorven voor 1462, noemde men hem waarschijnlijk Jan van Gielis, naar zijn vader. In betrekking tot zijn grootvader werd het dan : Jan van Gielis van Jan of korter gezegd : Jan Gielis Jans. Zo vindt men ook " Waltherus Egidius Jans " , dus geen genitief Egidii, zodat Egidius Jans als de vertaling van de familienaam mag opgevat worden.³⁵

600 jaar later volgde men deze naamgevingsvorm nog altijd : schrijver dezes noemde men in de omgang : Marc van René van Jef van de Met (= Jef die op het Marktplaatsplein woonde) en langs moeders kant werd het dan Marc van Simonne van Pië van Koeies alias Pië Koei (= koopman van koeien).

---

³⁰ zie deel 2 p. 10.

³¹ Fontes Affligemensis nr. 13 p. 67 anno 1396.

³² R.K. 44824.

³³ Fontes 13 p. 36 en 60.

³⁴ K.A. 4625 p. 85 .

³⁵ Fontes 13 p. 55.

Schema van de eerste vier generaties van Pullewouwe

---

1. Jan van Pullewouwe	: ° omtrent 1290.
2. Jan van Pullewouwe	: ° omtrent 1310.
3. Gielis van Pullewouwe alias Gielis Jans	: ° omtrent 1330.
4. Jan van Pullewouwe alias Jan Gielis Jans	: ° omtrent 1375

van wie :

a/ Willem van Pullewouwe	: geeft ontstaan aan de stam van Asse - zie deel 1.
b/ Joos van Pullewouwe	: geeft ontstaan aan de stam van Zellik - zie deel 4.
c/ Hendrik van Pullewouwe ?	: volgt.
d/ Jacob van Pullewouwe ?	: volgt.

Noot bij 2. Jan van Pullewouwe (°1310) :

Ik veronderstel en ben bijna zeker dat hij twee zonen had, met name **Gielis en Heyn** hierna volgend. Waarschijnlijk behoorden ook nog Vrank en Katelijn tot zijn kinderen.

A. Gielis ook genoemd Gielis Jans (°1330-1340) :

van wie :

- a : Jan Gielis Jans, geboren omstreeks 1375 en gehuwd met Elisabeth ....
- b : Wouter Gielis Jans, geboren omstreeks 1350 en gehuwd met Catharina Oebens.
- c : Margareta van Pullewouwe, gehuwd met Jan Stevens, q. 1459, cit. te Nuevelle.
- d : Heyndrik van Pullewouwe, geboren omstreeks 1370.

en waarschijnlijk ook nog : Liven van Pullewouwe. ³⁶

B. Heyn ook genoemd Hendrik van Pullewouwe (°1330-1340) :

Deze vinden we op de Hoffstadt ter Heyden (= Hof ter Borght) ³⁷ te Essene aan de kerk. Hij hield ze in leen van de Hertog van Brabant vanaf omtrent 1380 en na hem zijn afstammelingen ³⁸ tot omtrent 1450.

Men treft hier aan :

Hendrik van Pullewouwe : geboren omtrent 1340 (verhef 1382-1383).

Hendrik van Pullewouwe, zijn zoon.

Jan van Pullewouwe genoemd van Wahlem (verhef 02.05.1415), de neef van Hendrik samen met

Joanna van Pullewouwe³⁹, (verhef 15.08.1415), een dochter van Hendrik en ws. Gielis van Pullewouwe, broer van Hendrik of van Joanna en man van leen , vermeld op 29 05 1427 toen hij het Hof verkocht aan Gysbrecht de Luw.

Daarna kwam diens zoon Gysbrecht (verhef 17.02.1470), dan Antoine de Luw (verhef 31.12.1497), dan diens zoon Antoine (verhef 07.06.1526), dan diens broer Jan (verhef 24.01.1553), dan Gaspar de Goux, baron van Wedergrate (verhef 1593), de achterneef van Jan de Luw; kwamen dan de godsdienstoorlogen waardoor het hof werd vernietigd en niet meer heropgebouwd; baron de Goux, oud-oom van Gillis de Witte verkoopt het dan aan zijn achterneef (Gillis de Witte) (verhef 23.05.1601).

³⁶ a : en b : waren broers - zie fontes 13.

c : en d : waren broer en zuster - zie Rekenkamer 12691.

c : was de dochter van Gielis Jans - zie fontes 13.

³⁷ Op het eind van de 14^e eeuw kwam ridder Jan van Eskine (?? te vereenzelvigen met Jan van Essene uit Brussel die men heet Jan van Pullewouwe) niet tot het verhef van dit hof voor het feodaal hof van Brabant en hertogin Joanna gaf het dan in leen aan Peter van den Broeke alias van Berchem die als opvolger had zijn neef Hendrik van Pullewoude : A.Wauters, tome I, 513.

In 1502 was Jan Walschaert pachter op dit hof en deze plaats " de Borght " wordt in 1601 gekocht door Gillis de Witte van baron de Wedergrate : Geschiedenis van Essene door R.Mertens p. 130.

³⁸ L.B. 4, 18 en 396. Een Heyn van Pullewouwe wordt vernoemd anno 1407 - 1417 met 6 d. meersch te Avenelle en grond aan den Steenpoel : archief abdij Dendermonde : tiendeboeken I.

³⁹ Joanna was ws. gehuwd met Jan van Zeebroeck : cit. 27 05 1427.

Noot bij 3. Gielis van Pullewouwe :

Was waarschijnlijk gehuwd met een zekere Elisabeth (de Guchte ?).⁴⁰

Verder besluit ik uit de Fontes het volgende :

De erfgenamen Gielis Jans (*heredes Egidii Jans*) betaalden een erfelijke cijns van 5 denier voor een hofstede van 1,5 dagwand groot, gelegen ten Guchte onder Affligem. Terzeldertijd was er ook sprake van de " *heredes Pauli de Guchte* " die 9 denier betaalden voor 2,5 dagwand land ten Guchte en de overnemers van deze pacht kunnen we in familieverband brengen met Gielis Jans, zodat we redelijkerwijze mogen veronderstellen dat stamvader Gielis Jans misschien wel getrouwd was met een dochter van Paulus de Guchte, en vraag is of dit dan de hogervermelde Elisabeth niet kan geweest zijn ?⁴¹

In dezelfde Fontes vinden we deze overnemers onder de rubriek " *Hafflighem census hereditarius* " als volgt ingeschreven :

- . Tenet Margareta Jan Stevens wyf
- . Inde tenet Jan Gielis : 3 denier.
- . Inde tenet Catharina Cauwen : 3 denier.

Noot bij 4. Jan Van Pullewouwe :

De vierde generatie, welke begon met Willem en Joos van Pullewouwe, alsook de vijfde generatie, gebruiken praktisch altijd " *Gielis Jans* " als cognomen NA " *van Pullewouwe* ".

Bij de volgende generaties gebeurde juist het tegenovergestelde ; " *van Pullewouwe* " diende hier nog slechts als aanduiding van de plaats van herkomst.

Uitgaande van Jan Gielis Jans echtgenoot van Elisabeth ....⁴² zullen we gans de stamboom uiteenrafelen.

Maar hierna volgen eerst nog de mij bekende gegevens over Hendrik en Jacob van Pullewouwe ; ze zijn te overvloedig om er niet even bij stil te staan.

Aansluitend hierop volgt nog een toelichting over het pachtersbedrijf van toen.

---

⁴⁰ K.A. 4679 - cijnsboek van 1396/1401 p. 21 te Essene : " tenet Liisbeth Gielis Jans wiif "

⁴¹ Fontes 13 p. 36.

⁴² Fontes 13 p. 54.

Hendrik Gillisjans alias van Pullewouwe :

Geboren omtrent 1400 schijnt hij anno 1478 reeds overleden te zijn.

*****

Hij was waarschijnlijk de broer van Jacob uit Pamel, Willem uit Asse en Joos uit Zellik en dit leid ik af uit het feit dat in vele schepenakten uit Asse zijn goederen telkens gesitueerd worden liggend naast die van Jacob, Willem of Joos.

We vinden hem een eerste keer in de archivalia als **pachter van de Avenelle(Overnelle)molen** gelegen op de Asbeek of Avenelle, later Overnelle genoemd. Hij was gelegen te Essene op de grens met Asse en Ternat en hiertoe behoorden nog meer dan 8 bunder meersen : ⁴³

1b 2 dw de Maimeersweide
 1 b 3 dw 13 r 't Avenelle veldeken
 1 b 3 dw 21 r tweede Avenelle veldeken
 1 b 5 r het klein Avenelle veld
 1 b 70 r het Avenelle broek
 3 dw den Weidenmeers
 80 r den Weidenmeers

Later vinden we nog een Hendrik van den Pullewouwe van Essene die 7 deniers lovens betaalt op 1 dw meers gelegen op de Plas neven de Alfen en ½ dw meers neven de weiden van de Varentstraat; de slagmolen van Avenelle heeft dan Gysen van der Slagmolen voor 12 jaar in huur(1551)ook in 14678

Hierna wordt hij vermeld als de " **Uutpachter van den Eeckhoute.** "

Tussen de menigvuldige pachters van de Kelderije van het klooster van Affligem wordt hij vermeld als één der meest betalende pachters. Zijn bijdrage omvatte 7 mudden rogge, 5 mudden koren en 6 scellingen grooten Brabants. ⁴⁴

Ten Eeckhoute behoorde waarschijnlijk tot het domein van het klooster van Affligem vermits het Hof helemaal omringd was door de goederen van dit klooster.

Onder voorbehoud vermelden we van hem een zoon, geciteerd anno 1467, en een dochter, geciteerd anno 1440, die echter niet met een voornaam bedeed worden bij een veroordeling genoteerd in de registers van de Rekenkamer. ⁴⁵

---

⁴³ K.A. 4678 : anno 1434 – 1459 : cijnsregister ' Rentale ' p. 7. Waarschijnlijk was het de oude banmolen van het geslacht d' Avenelle en was langs hen om in het bezit gekomen van de abdij van Affligem.

⁴⁴ K.A. 4649 : anno 1459 p. 39v. en p. 47: cit. 1456-1461 en hij gaat betalen in het klooster te Affligem.

⁴⁵ R.K. 12693 en 12692.

Jacob Gillisjans alias van Pullewouwe :**x Margareta Scherens****xx Katarina Vecmans, cit. 1497 als weduwe. ⁴⁶**

Geboren omstreeks 1410, q.1497, cit. december 1497.

Vanaf 1437 treffen we hem aan te Pamel. ⁴⁷

Hij was de **hoofdpachter van de St.Corneliusabdij van Ninove** voor haar goederen gelegen te Pamel en wordt als dusdanig ook vermeld in de rekeningen van deze abdij. Zo vinden we bv. een geschrift waaruit blijkt dat haast alle pachters hadden meegeholpen in de steenputten waar Luc Lonys er zelfs 1150 stukken steen uithaalde ! Jacob Gillisjans (ook Jacob van Pulloe genoemd) wordt hiervoor een mindering op zijn pachtprijs toegestaan temeer omdat hij ook nog met zijn paarden in de poelen had meegeholpen.⁴⁸

Evenals Hendrik van Pullewouwe was hij een " **Uutpachter** " en als zodanig wordt hij op het Hof te Pamel ⁴⁹ gesitueerd van 1467 tot 1497.

Even wat uitleg over deze *Uutpachte* : de landerijen welke de abdij door schenking, aankoop of ruil in haar bezit kreeg werden in het begin uitgebaat door monniken die zich gewoonlijk bezig hielden met landarbeid en die men later lekebroeders of conversen zou noemen. Zo richtte de abdij van Affligem *curates* op te Waver, Zellik, Asse, ...en omstreeks 1250 bezat deze abdij reeds meer dan 50 kloosterhoeven. De monniken of *fratres extra claustrum* droegen een ander habijt en stonden onder toezicht van een *magister curtis* of uithofmeester. Deze directe uitbating door monniken duurde tot het begin der 13e eeuw. Door het sterk afnemen van het aantal conversen begon men sommige hoeven te verpachten aan leken en een eeuw later wordt deze verpachting algemeen. Het wordt een cijnspacht waarvoor per jaar een vaste rente of cijns moest betaald worden ofwel jaarlijks de levering van één of meer tienden bv. van de graanopbrengst die in tiendeschuren werd ingezameld of het kon ook deels of helemaal overgaan in levering aan de abdij van varkens, runderen, pluimvee. De abdij bevond dit na een tijd echter niet zo ideaal en schakelde later over op verpachting van de gronden, meestal voor een termijn van 6, 9, 12 tot 24 jaar zelfs door een jaarlijks vast bedrag of een jaarlijkse levering van een bepaalde hoeveelheid graan naargelang het ging over weide of akkerland.⁵⁰

" *Uutpachte* " werden in die tijd genoemd de afgescheiden landerijen die aan vrije pachters werden verhuurd. Dus, enerzijds had men het vronnhof, aan de abdij zelf gelegen en anderzijds een uutpachthof dat bijvoorbeeld in een andere parochie was gelegen. In ons geval hier was het uutpachthof het Hof te Pamel, een grote boerderij met waarschijnlijk een huiskapel, die was ontstaan op het dikwijls zeer verspreid grondgebied van de abdij. De landbouw en de veeteelt werden er uitgeoefend ten bate van de abdij door monniken en nadien door conversen ofte lekebroeders. Deze

---

⁴⁶ Beide vrouwen worden vermeld door G. Van Herrewegen uit Ninove (nu Frans Spaesstraat 14 te Gent)

⁴⁷ F.A. de Merode : CA. 2771.

⁴⁸ R.A. Gent : fonds abdij Ninove reg. 21 anno 1472/73.

⁴⁹ Er zijn aanduidingen dat er rond 1240 reeds een hoeve stond of ontstond : Van Herreweghen G. in ESB 1962, p. 15-24. Het abdijhof werd in 1395 door de abdij van Ninove verkocht op lijfrente aan de Vrouw e van Liedekerke en dit tot aan de sterfdag van haar kleindochter.

⁵⁰ Dom Cyprianus Coppens in ESB 1975 p. 9-12 : de uithoven of curtes van de abdij van Affligem.

verbleven er paraktisch het hele jaar door. Toen er op het einde van de 14^e eeuw een tekort aan lekebroeders in de abdij was gekomen waardoor al de gronden van de verschillende uithoeven die de abdij bezat niet meer konden bewerkt worden, werd begonnen met de verpachting van deze hoeves. Eerst onder vorm van tiendepacht en later meer en meer onder vorm van een termijnpacht welke aan voordelige condities en prijs verhuurd werd aan een vrije pachter, hier Jacob Gillisjans.

Jacob is vrij goed bekend in de historische literatuur over het betrokken hof. ⁵¹

Hij nam de pacht over van Dirk Meeus wiens kontrakt in 1466 was afgelopen. Toen was de hoofdteelt vnl. schapen en hop en Meeus' huur bedroeg toen 24 pond grooten Vlaams, 30 zakken koren, 6 zakken haver en 24 el ammelaken. ⁵²

Het Hof te Pamel ofte Abdijhof, gelegen beneden het dorp aan de kerk, omvatte naast de gebouwen nog 66 bunder land, 12 bunder maameersen, eussels en weiden en de tienden die erbij hoorden. Men telde er toen 12 paarden, 6 ploegen, 6 eggen, 200 schapen, 25 varkens, enz.....

Omtrent Jacob's pachtcontract moeten we ons echter baseren op het kontrakt uit 1445 van zijn voorganger, Dirk Meeus. ⁵³ Normaliter zouden we dit van Jacob in het volgende register moeten terugvinden vermits hierin op de alfabetische tafel vooraan in dikke letters staat geschreven : "*Jacob Gillisjans van den Hove te Pamele ... (p) 165*".

Nu bestaat deze p.165 helemaal niet in dit boek, er zijn zelfs geen bladzijden uitgescheurd of weggenomen zodat ik denk dat de aanduiding in de tafel gediend heeft als geheugensteun voor de redactie van het nieuwe pachtboek ⁵⁴ nl. het register 28. En in dit register hebben we weer tegenslag want vermoedelijk stond het pachtcontract op de plaats waar nu wel bladzijden zijn weggescheurd. ⁵⁵ Op het einde van zijn leven schijnt Jacob dan "**den Lodder**" (een brouwerij en hoeve in de direkte omgeving van het Hof) bewoond te hebben. ⁵⁶

Van hem kennen we :

Willem Gillisjans ⁵⁷ : cit. 1470.
Egidius Gillisjans ⁵⁸ : cit. 1470 - 1497.
Katelijn Gillisjans : (*onder voorbehoud*)
 x Joos Mertens alias Moens

Daar ik in de rekeningboeken bij het betalen van de rentmeester der abdij verschillende keren Egidius vermeld vind als getuige, denk ik dat deze ook het pachthof bewoonde en bestemd was om het over te nemen van zijn vader. Maar waarschijnlijk werden de zaken nog gedaan door de oude pachter Jacob. Was Egidius

⁵¹ Eigen Schoon en de Brabander XVI (1933) p. 221. Uuthove of gangriae werden dus oorspronkelijk bewerkt door de conversen of lekebroeders o.l.v. een magister curtis.

⁵² R.A. Gent : fonds abdij Ninove reg. 20 p. 1 e.v. - rekeningboeken 13 en 25 - pachtboeken 26 tot 29.

⁵³ R.A.G. : fonds abdij Ninove reg. 26 p. 7.

⁵⁴ R.A.G. : fonds abdij Ninove reg. 27 anno 1458 - 1476.

⁵⁵ p. 31 tot en met p. 42.

⁵⁶ R.A.G. : fonds abdij Ninove reg. 113 p. 36.

⁵⁷ R.A.G. : fonds abdij Ninove reg. 25.

⁵⁸ R.A.G. : fonds abdij Ninove reg. 25 ; F.A. de Merode CA. 2771.

soms niet bekwaam ? Ziekelijk ? Is hij vroeg gestorven ? Het zal wel voor altijd een raadsel blijven.

In ieder geval, na de dood van Jacob komt begin 1500 Joos Op den Bosch (x Adriana Gillisjans), ws. zoon Simon, op het Hof. Hij hernieuwde in 1522 tot 1532 en vandaanaf behoud hij nog één derde van de pachtgoederen, tegen éénderde van de huurprijs uiteraard, tot 1540. Ondertussen was sinds 1532 Jan Cools de pachter geworden en na hem Matteus Walckiers (1550) die gehuwd was met diens dochter Barbara.

Als kinderen van Egidius meen ik te mogen noemen, bij afleiding uit een dokument uit de schepengriffie van Asse ⁵⁹ anno 1515 :

- . **Adriana Gillisjans** x Joos Op den Bosch ⁶⁰
- . **Josyne Gillisjans** x Jan Ruysinc.
- . **Peeter Gillisjans**.
- . **Jan Gillisjans**.

" kinderen wijlen N.N. Gillisjans ".

---

⁵⁹ H.K. Ascania : S.G. p. 736.

⁶⁰ Archief Abdij Grimbergen III, 70 en Archief O.C.M.W. Brussel : H 340 te Meerbeek : Zeger Op den Bosch.

AAM : abdij Ninove – bundel Pamel

Aantal huizen te Pamel :

1464 : 100

1472 : 72

1480 : 100

1492 : 61

1496 : 49 van rijke mensen en 44 van armelui

Oorspronkelijk plande de abdij van Ninove in het hof te Pamel een norbertinessenklooster op te richten omtrent 1200

Wanneer in de middeleeuwen, na de zelfwinning door de grondheer, de boer voor het eerst een hof in huur nam, bezat hij doorgaans niets anders dan zijn handen en zijn werklust. Geld, om het pachterskapitaal aan te schaffen, bezat hij meestal niet.

De Heren van het goed, wereldlijke of geestelijke, waren dan ook verplicht het hele bedrijfskapitaal dat aan de stede en de landerijen kleefde, aan de pachter in leen te geven. Ze leenden hem dit gelijk het zich op de hoeve bevond op de dag dat de overdracht geschiedde, en het goed dus van zelfwinning naar pachtgoed overging.

Aanvankelijk omvatte deze lening :

- 1/ de nooddrift : deze bestond uit :
  - de huisraad.
  - de voedingsmiddelen.
  - het woonhuis.
  - het brandhout.

- 2/ het bedrijfskapitaal : vee, zaad, werktuigen, mest, voeder, ...

De lening aan de pachter van dit vast kapitaal was nog vrij algemeen in de late middeleeuwen.

Ook de hopstaken waren eigenaarskapitaal.

Het groot alaam omvatte : ploegen, eggen, wagens en hun uitrusting.

Hieraan kwam begin 16e eeuw een einde toen de zeer voorspoedige boerenjaren meer geld in omloop hadden gebracht op het platteland.

- 3/ de huisraad :

Was wellicht nog steeds dezelfde als die bij het hof hoorde ten tijde van de zelfwinning en geraakte stilaan in onbruik vanaf het einde van de 15e eeuw.

- 4/ de voedingsmiddelen :

In de meeste pachtcontracten werd echter gespecificeerd dat bij het verlaten van de hoeve de aankomende pachter genoeg ' potagie ' moest vinden om in zijn eerste behoeften te kunnen voorzien.

- 5/ het brandhout :

De eigenaar van het pachtgoed leende de houtwas aan de pachter die er de vruchten van mocht nemen voor familiale behoeften : brandhout voor de haard en stookhout voor de oven. De houtwas moest de pachter in dezelfde toestand ' laten ' als hij hem ontvangen had. De vrucht van de houtwas was verdeeld over verschillende ' houwen ' die elk jaar om beurt moesten gerooid. De verschillende houwen werden in het pachtcontract omstandig beschreven (plaats waar ze groeiden, ouderdom der scheuten, enz...)

- 6/ het woonhuis :

Thans zijn de gebouwen eigenaarskapitaal en onroerend. Vroeger waren zij echter roerend en pachterskapitaal doordat toentertijd huizen en stallen gemakkelijk te verplaatsen waren omdat ze niet in de grond waren gebouwd maar bovengronds op een ' zulle ' stonden. Zodoende waren ze altijd gemakkelijk af te breken en terug op te bouwen. De leem werd uit de wanden geklopt, het stro van de daken gehaald en het houten timmerwerk werd eenvoudig uit elkaar genomen.

Dit maar om aan te tonen hoe gemakkelijk men vroeger een gebouw verplaatste, van een huis een stal maakte of een stal tot huis omvormde. Nog in de 16e eeuw waren er pachthoven die roerend pachtersbezit waren. Maar wel minder in Brabant.

Nochtans bespreekt de grondeigenaar doorgaans het recht deze gebouwen te mogen overnemen op ' prijszij ' (dit is het naakte timmerwerk liggende op de grond), op het einde van de pacht en dit tegen de waarde van het materiaal tzt. het timmerwerk : dit is het geraamte van wanden en dakenplus de deuren en de luiken.

De leem had de pachter waarschijnlijk zelf gepoeld en het stro behoorde aan de bodem van het hof. De pachter had het slechts in bruikleen. Als het versleten was moest hij er mest van maken. Nam de eigenaar op het einde van de pacht de gebouwen niet over dan mocht de pachter ze afbreken en de nieuwe pachter zal er zijn gebouwen voor in de plaats stellen.

Dit verklaart meteen waarom we soms eenzelfde pachthof vermeld vinden, staande op verschillende plaatsen. Langzamerhand verving de abdij de gebouwen welke meer aangepast werden aan de winning en beter waren dan de okkasionele gebouwen welke de pachter er met eigen kapitaal kwam oprichten.

In Brabant leende de eigenaar de gebouwen doch liet er de waarde van taxeren bij het begin en het einde van de pacht. Het verschil werd door één van beiden bijgepast.

Deze oude regeling, namelijk om de eerste gebouwen op het pachtgoed zelf te doen optimmeren door de pachter en als hij ze verlaat over te nemen op prijszij was in de loop der eeuwen ontstaan omdat de gebouwen dikwijls door heirkraft vernietigd waren vooral toen al de gebouwen nog in hout en stro en leem waren.

Toen werd in oorlogstijd stelselmatig het afbranden van de hoeven toegepast om de dorpelingen ertoe aan te zetten om te voldoen aan de hun opgelegde brandschattingen en opeisingen. ⁶¹

*****

De abdij van Ninove had te Pamel ongeveer 180 b bezit waarvan het Hof er ongeveer 80 van in pacht hield. Vanaf 1568 trad de crisis in en de ellendigste jaren waren de periode 1578 tot 1590 waarin er zelfs geen pachtcontracten werden opgemaakt. Alle gebouwen in Pamel en omstreken leden schade of branden zelfs af doordat plunderende soldatenbenden door de streek trokken (1566 beeldenstorm, 1572 Spaanse Furie, 1580 Engelse Furie Ninove in handen van de Geuzen = Franse huurlingen Hugenoten ; 1585 Farnese, Hertog van Parma waarmee de toestand in 1585 begon te normaliseren). De bevolking was gehalveerd : paashouders te Pamel anno 1572 : 350 personen en in 1593 slechts 240 meer !

---

⁶¹ Geschiedenis van de Landbouw : P. Lindemans.

Omtrent de munten in onze gewesten :

Een pond oude Groot (lb. oude Groot of lb. Tournois genoemd) was gebaseerd op de Tourse Groot die door Louis IX gecreëerd werd als symbool van de voortschrijdende centralisatie. De Tourse Groot bevatte 4 gram zuiver zilver en kreeg weldra de naam van " *Oude Groot* " om hem van de sinds 1337 in Vlaanderen geslagen en sterk in waarde verminderde " *Groot* " te onderscheiden. Deze munt was weldra de voornaamste van Frankrijk. De Franse invloed verspreidde zich weldra over de grenzen heen zodat men ook in Brabant deze rekenmunt ging gebruiken.

In de 17^e eeuw waren er hoofdzakelijk nog twee rekenmunten nl. het Pond Grooten Vlaams en de Gulden ; soms gebruikte men ook nog het Pond Parisis. In Brabant rekende men in de 18^e eeuw vrijwel altijd in gulden terwijl in Vlaanderen nog wel het aloude pond groot werd gebruikt. Spreken we van ponden zonder meer dan gaat het steeds om Vlaamse. Met betrekking tot Henegouwen treft men in rekeningen zowel het pond als de gulden aan. Het Henegouwse pond stond gelijk met een halve gulden. Een Pond Grooten Vlaams kon men anno 2001 gelijkstellen met ongeveer 2600 Belgische frank.

1 lb. payment = 1 pond payment.

1 lb. Parisis = 1 pond Parisis.

Men sprak alzo van 1 pond groote Vlaams courant (of Vlaamse groot : de groot was een benaming voor de grotere zilverstukken). Daarnaast bestonden in de 15e eeuw nog andere pondenstelsels, bv. de Brabantse groot, de denier Lovensch die 1/9 bedroeg van de Oude Groot (1/2 denier Lovensch = 1 obool Lovensch).

Een pond Grooten Vlaams :

werd gelijkgesteld aan 6 gulden (florijnen), maar in Brabant daarentegen was hij maar 4 gulden waard.

De Peeter :

een gouden Philippusmunt die 18 zilveren penningen vertegenwoordigde.

De Peeter Lovensch :

een gouden munt in het Hertogdom Brabant met de afbeelding van St.Pieter, patroon van Leuven.

Het pistool :

was een oude Spaanse munt.

De patacon :

was een Spaanse munt ter waarde van 2,5 Brabantse gulden.

De aureaal :

was een munt in de Bourgondische Nederlanden die overeenstemde met het Spaanse muntstelsel en met de florijn (gulden) om handel met het Keizerrijk te kunnen voeren.

15e eeuw :

pond	scelling	Vl. groot	penning (denier)	mijt
1 Parisis	20	40	240	5760
	1	2	12	288
		1	6	144
			1	24
1 Vlaams	20	240	2880	

16e eeuw :

gulden	stuiver	blank	Vl. gr.	Br. gr.	oord	duit	penning	mijt
1	20		40	60	80	160	240	960
	1		2	3	4	8		48
		1			3	6		36
					1	2		18
					1/2	1		9

9 mijten werd ook een negenmanneken genaamd.

Een braspenning = 1,25 stuivers.

Een cappuyn = 12 stuivers.

Een gulden Brabants (Rijnse gulden) = 2 pond Doorniks.

Een stuiver Brabants = 2 scillingen Doorniks = 72 mijten.

Stuivers vinden we ook terug onder de benaming sous, sols of patards

Terwijl het pond als rekensysteem vooral door de banken en de groothandel gebruikt werd was het hoofdzakelijk de gulden die als rekensysteem door de overheid en de kleinhandel werd gebruikt. 1 gulden courant geld (is wisselgeld) = 0.857 gulden wisselgeld en 1 gulden wisselgeld = 1.66 gulden courant.

Men dient er echter rekening mee te houden dat er in de loop van de 16e eeuw een voortdurende muntontwaarding heerste zodoende dat :

de waarde van 1 pond gr.Vl. : uit 1500 gelijk te stellen is aan 1600 huidige franken.
   : uit 1560 gelijk aan 1360
   : uit 1585 gelijk aan 900
   : uit 1600 gelijk aan 800

Prijzen en koopkracht in de 2de helft van de 18^e eeuw :

Voor 1 stuiver had men anno 1760 te Brussel: 300 gram tarwebrood, te Antwerpen : 700 gram roggebrood maar te Eeklo : 700 gram tarwebrood en 1 kg 150 gram roggebrood.

Tussen het midden en het einde van de 18^e eeuw stegen de prijzen van boter van 10 naar 15 stuivers/kg ; rundsvlees van 8 naar 10 stuivers/kg en eieren van 0.3 naar 0.45 stuivers/stuk. Het stijgen van de prijzen zonder gelijklopende loonsverhoging had een daling van de koopkracht tot gevolg. Van 1730 tot 1790 werd deze vrijwel gehalveerd.

Lengtematen :

el	voet	duim	waarde
1			69,5 cm
	1	11	27,6 cm
		1	2,5 cm

Oppervlaktematen :

bunder	dagwand	vierendeel	roede	waarde naargelang de streek
1	4	16	400	91 a 08 ca tot 1 ha 00a 25 ca
	1	4	100	22 a 77 ca tot 31 a 43 ca
		1	25	5 a 69 ca
			1	23 ca tot 31 ca

Soms sprak men ook van een gemeth (gelijk aan een halve morgen) = 300 vierkante roede (de roede aan 15 vierkante meter). Afhankelijk van de streek omvatte een gemeth tussen de 4200 à 4900 vierkante meter. Hier (Wolvertem) was een gemeth = oud bunder = 360 roeden.² Een dachmael = een dagwand.

Inhoudsmaten :

mud sister of razier	halster	viertel	gelt	stoop	pint	
1	6	12	24	108	216	432
	1	2	4	18	36	72
		1	2	9	18	36
			1		9	18
				1	2	4
					1	2

Volgende inhoudsmaten zijn Assese maat (de Brusselse was iets meer van inhoud) :

Korenmaten : een mud = 298,6 liter (ca. 200 kilo)
 een sister = 49,7 liter
 een halster = 24,8 liter
 een viertel = 12,4 liter

Havermaat : een sister = 51,6 liter

Vloeistoffen : een aam = 130 liter
 een pint = 0,7 liter

Gewichten :

een pond = 468 gram

Jan van Pullewouwe die men heet Jan Gielis Jans

ook nog vernoemd als Jan Gielisjans alias van Pullewouwe.

° ca. 1380
+ voor 1462

was gehuwd met een zekere **Elisabeth**

*****

Hij was vermoedelijk **pachter op het Hof te Pullewouwe en bezitter van het Goed tot Pullewouwe.** ⁶²

Bij afleiding uit de perkamenten akte uit 1478 berustend op het dekanaal archief van Asse ⁶³ durf ik te stellen dat dit Goed gedeeld moet geweest zijn tussen zijn twee zoons Joos en Willem, ieder voor de helft. Jan is waarschijnlijk ook te identificeren met een Jan Gielis, geciteerd in een ongedateerde, maar vermoedelijk een tussen 1441 en 1448 opgemaakte akte van het klooster van Groot - Bijgaarden. ⁶⁴ Het betreft hier een kontrakt voor een pacht van 22 sister rogge.

Een Jan Gielis vinden we eveneens in de Fontes in de jaren 1396 tot 1410. ⁶⁵ Hij wordt er vermeld onmiddellijk na de naam van Jan Stevens (x Margareta Gillisjans) die waarschijnlijk zijn zwager was.

Jan Gielis is dus steeds te beschouwen als de zoon van Gielis van Pullewouwe ; genoemd naar zijn grootvader was het dus Jan van Gielis van Jan van Pullewouwe of korter gezegd Jan van Gielis Jans van Pullewouwe en na verstening werd de naam Jan Gielis Jans alias van Pullewouwe.

Hun kinderen :

- 1/ **Joos van den Pullewouwe** die men heet Gielis Jans, alias
Joos Gielis Jans die men heet van Pullewouwe : stam Zellik - deel 4.
- 2/ **Willem van Pullewouwe** die men heet Gielis Jans, alias
Willem Gielis Jans die men heet van Pullewouwe : stam Asse - deel 1.
- 3/ *Hendrik van Pullewouwe* : q. 1478, den utpachter ten Eeckhoute. ⁶⁶
- 4/ *Jacob Gillisjans* alias van Pullewouwe : cit. 1478 : stam Pamel.

---

⁶² zie p. 16 in dit werk.

⁶³ Ascania : tijdschrift 1987/1

⁶⁴ K.A. 8108 : losse index vooraan in dit register.

⁶⁵ Fontes Affligemensis nr. 13 p. 37 - Dom C. Coppens

⁶⁶ onder voorbehoud 3/ en 4/

Onze genealogie samenstellen is een vorsingswerk geworden, dat vele jaren vergde aan voorbereiding en nauwkeurige verzameling en vergelijking van gegevens, als we bedenken reeds begonnen te zijn in 1972. Het is echter een werk dat nooit zal eindigen vermits men steeds andere bronnen en gegevens vinden kan ; steeds opnieuw wordt men verplicht vroeger vorsingswerk te herschikken !

Alzo gaf ik de voorkeur aan de afstamming van één stamvader, in zijn verschillende vertakkingen. Andere uitwerkingen zouden ons te ver geleid hebben. Het zou alsdan eerder een opsomming van dorre data en plaatsen geworden zijn zoals ons in menige genealogie wordt voorgeschoteld. Onze voorouders verdienen beter want zij maakten onze familie tot wat we nu zijn. Op de hiernavolgende wijze wil ik dan ook het leven, het reilen en zeilen van onze voorouders opgepaste wijze weergeven, zodat iedereen zich een beeld kan vormen hoe en van waar hij tot de hedendaagse maatschappij is gekomen. Ik meen daarin geslaagd te zijn.

Men heeft verschillende soorten van publikatie :

1/ de stamreeks :

uitgaande van onze ouders worden alleen de ouders langs de vaderskant uitgewerkt.

2/ de kwartierstaat :

uitgaande van zichzelf worden de 2 ouders, de 4 grootouders, de 8 overgrootouders, enz..uitgewerkt.

3/ de stamboom :

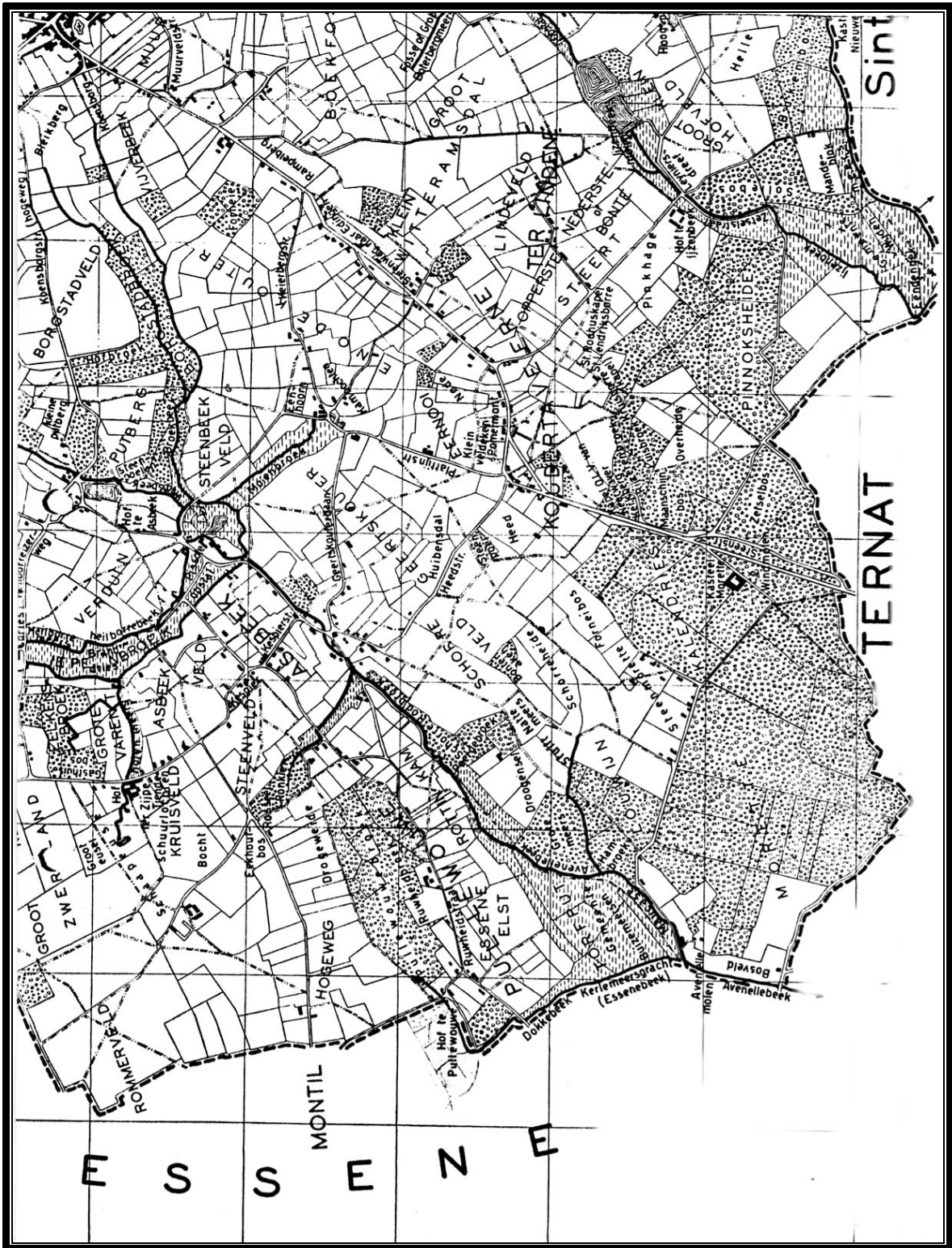
zal in dit werk worden behandeld.

Bepaling :

Is de uitwerking van genealogische gegevens waarbij, uitgaande van de oudst bekende stamvader, alle afstammelingen die dezelfde familienaam dragen, tot op heden worden vermeld. Soms geeft men alleen de mannen aan. Een andere keer ook de vrouwen met hun man. De afstammelingen van deze laatsten worden buiten beschouwing gelaten, tenzij die kinderen welke de naam van hun moeder dragen.

Waar de opeenvolgende geslachten bij de stamreeks generaties worden genoemd, spreekt men bij de stamboom van filiaties.

*****

HOF TE HEYLBORRE

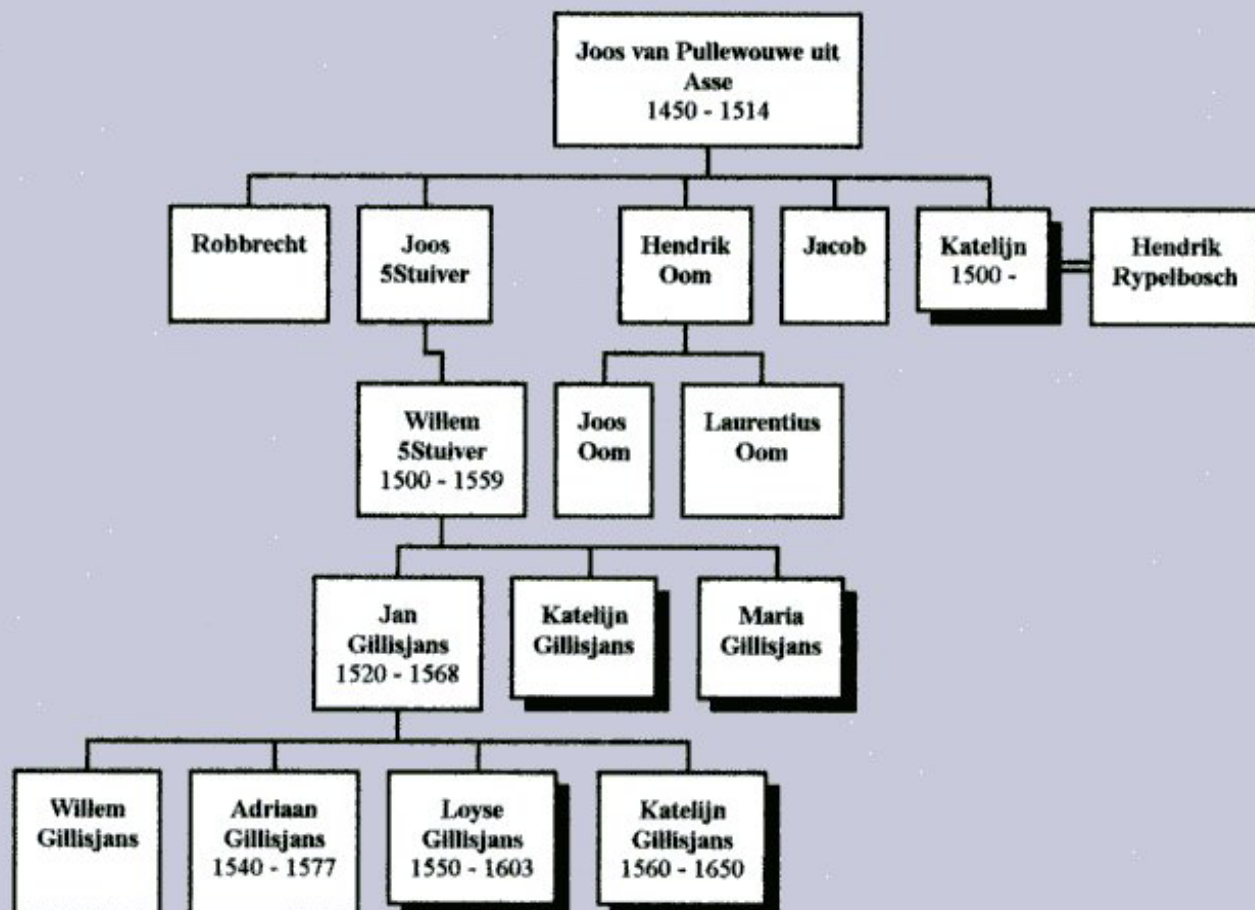
deel 5

DE AFSTAMMING TE DWORP EN HALLE

*****

de afstamming van Joos Vijf Stuivers

1. JOOS GILLISJANS ALIAS VAN PULLEWOUWE ALIAS 5 STUIVERKES ¹

° ca. 1475

+ tussen 01 11 1538 en 01 11 1539

x ca. 1500

x MARGARETA JACOBS

Margareta was de dochter van Willem Jacobs alias de Teemst, heiligengeestmeester en bedezetter van Essene, en Catelijne van den Broeck. Bij haar huwelijk was ze weduwe van Gillis Moyesoens alias de Brueckere, die in 1497 reeds overleden was en waarmee ze toendertijd te Asse binnen de Vrijheid *In den Rooden Scilt* woonde. ² Met Joos is ze dan naar Huizingen getrokken waar ze pachters waren van het klooster van Zeven Bronnen (cit. anno 1518) op hun **Hof ter Motten**, 14 dagwand groot, gelegen aan de beek. Waarschijnlijk ³ vertrok Joos omstreeks 1513 samen met zijn broer Hendrik Gillisjans (zie verder) die het in de omgeving van Ter Motten gelegen Hof te Labus in Dworp overnam. Ze waren ook pachters van de Huisarmen van St.Goriks binnen Brussel voor 4 bunder land te Huizingen.⁴

In 1530 staat Joos het Hof af aan Hendrik van Grasdorff (zie deel 1 : Asse), die gehuwd was met zijn zuster Katelijne, als borg voor 6 jaar samen met 9 Rijnsgulden per jaar die Hendrik liet hypothekeren op de patrimoniale goederen van Joos 5 Stuiver.

Anno 1531 is er een loting voor Margareta Jacobs waarbij deze haar deel afstaat aan haar broer Hendrik.⁵ Dit deel behelsde :

- een hofstede, huizen, schuren, stallen, groot 1/2 bunder, gelegen te Essene tussen de goederen van Joos de Fraye.
- 5 vierendelen land aan de Hogen Weg.
- 3 vierendelen land op de Varinck te Essene.
- 1/2 ... meersen in de Dokken.

Anno 1532 bekent Joos schulden te hebben aan het klooster van Ter Kameren voor de tienden gelegen te Huizingen dewelke hij in pacht had en opnieuw in pacht neemt :

- 41 mudden 4 sister 3 viertelen rogge.
- 23 mudden 3 1/2 sister evene.
- 4 pond 7 scellingen 8 denier in geld.
- 19 pond boter.

Ook hiervoor stelt Hendrik van Grasdorff zich borg en geven de echtgenoten Gillisjans-Jacobs hem al hun goederen gelegen te Alseberg en Rode in onderpand. ⁶ Joos wordt verder nog geciteerd in een proces anno 1536 met Hendrik Grootheyens, aanlegger waarbij Gabriel de Ridder, rentmeester van Ter Kameren, opkomt voor zijn pachter die toen reeds 22 jaar te Huizingen van het klooster pacht had.⁷

Van hen is mij één kind bekend :

Willem Gillisjans

¹ Zie deel 1 : de afstamming te Asse, p.16.

² H.K. Ascania : S.G. p.837, p.1135 dd. 20 11 1517 en K.A. 4626 p. 465 anno 1510.

³ Ik vraag mij af of dat hij niet reeds vroeger hier aanwezig was mij baserende op een boete die een zekere *Gylyse Jans* krijgt om dat hij *besmette schapen binnenbracht te Alseberghe die hy hield tot synen huuse znsde andere luyden toebehoerden..... 2 Rg : R.K. 12776 anno 1508/1509.*

⁴ O.C.M.W. Brussel : Fonds St.Goedele B 667 - ongedateerd.

⁵ S.G. Asse 212 p.85.

⁶ S.G. Alseberg en Rode 6636 p.107, p.168.

⁷ K.A. 5724 : hierin een procesbundel zonder paginering betr. 2 dw. land op Deyckveld te Huizingen waar Ter Kameren geen recht op had. Nochtans blijkt uit het bundel dat Ter Kameren reeds in 1514 het voor 12 jaar uitgaf aan Joos ... *ende dat vyut dyen vs. Huybrecht van Overbeke dese pachinghen hem nyet voirder en wilde aendraegen.* De kern van de zaak draait om het feit dat Joos beweert niet de volle maat van land te hebben maar twee dagwand tekort hetgeen tegenpartij weigert te geven. Uitspraak door meier en schepenen van Alseberg en Rode op 15 11 1536 waarin ter Kameren in het ongelijk wordt gesteld. In hetzelfde bundel vinden we nog een ander processtuk van dit klooster waarin wordt aangehaald dat Joos Gillisjans anno 1514 een pachtcontract aanging voor 12 jaar.

2. WILLEM GILLISJANS ALIAS 5 STUIVERS

° ca. 1500

+ tussen 05 10 1559 en 01 02 1560 n.s.

x < 1539

x ELISABETH VOLCKAERT, q + 1561

Elisabeth, vernoemd anno 1561 in de rekeningen van het klooster van Zevenbronnen als *relicta Guillemi Gillisians*, was de dochter van Jan Volckaert die men heet Schuelens en Geertruide de Greve en kleindochter van Gielis Volckaert en Katelijne Weyns. De naam van Pullewouwe komt men in de geschriften van de kloosters waarvan ze pachters waren tegen tot omtrent 1550. Vijf Stuiverkes daarentegen veel minder, nl. tot anno 1542 en helemaal niet in de schepenakten.⁸

Gedurende zijn jonge jaren is hij zeer waarschijnlijk onder de indruk geweest van een groot natuurverschijnsel hetwelke zich in de streek voordeed. En hij zal ongetwijfeld aan zijn kinderen verteld hebben dat op 26 juni 1522 de aarde geweldig beefde.

Anno 1535 neemt Willem de tienden van Huizingen over van zijn vader. Hendrik van Grasdorff blijft borg staan en geeft zelf nog eens 9 dagwand bos te Huizingen onder de Sollenberg als pand.⁹ In 1539 erft Willem dan het **Hof ter Motten** van zijn ouders maar blijft zoals zijn vader onder bepaalde voorwaarden verbonden aan Hendrik van Grasdorff (zie hoger).

Hij was zowel pachter van het Godshuis van Ter Kameren te Huizingen als van het Klooster van Zevenbronnen. In 1537 verschijnt hij voor de Raad van Brabant in een proces tegen Jan Hermans, pastoor van Huizingen, welke pretendeerde de novale tienden te bezitten. In de archieven van het klooster van Ter Kameren vinden we hierover twee perkamenten geschriften welke verwijzen naar de akten verleden voor de Raad van Brabant te Brussel :¹⁰

* 20 08 1537 : hierin pretendeert de pastoor de novale tienden van Huizingen te bezitten.

* 05 09 1537 : is de akte die wederlegt dat de pastoor geen recht heeft op de novale tienden.

Zoals menig groot pachter was hij ook geen gemakkelijk man : bewijs hiervan vinden we in het fonds Rekenkamer van Brabant waarin we hem tussen 1530 - 1539 verschillende malen zien veroordeeld worden onder de rubriek *breuken van diverse avontueren*.¹¹

Hij was erflaat van het laathof van Hendrik van Overlies te Nederdorp : 1543, en na de koop van dit laathof door Peeter Boisot wordt hij vermeld als erflaat van het laathof van Nederdorp van Peeter Boisot : 1551 - 1559 en als erflaat van het laathof van der Borch van Peeter Boisot : 1559.

Hierna volgen zijn drie kinderen :

Jan Gillisjans
Katelijne
Marie

⁸ O.C.M.W. Fonds St.Pieter 156.

⁹ S.G. Alseberg en Rode 6636 p.168.

¹⁰ K.A. 5704.

¹¹ R.K. 12777 p. 18v. = geldboeten van toevallige inkomsten : *van Willem Gillisjans dat hy hem vervoirdert heeft inne te doen seker graen boven arrest rule en also tselve arrest gevioleert en dat boven de pene van 10 Car.gulden : daerop dat hem verboden was tselve goet nyet te rueren : denselven daerom laten composeren om 3 Rijdders - xx sc. gr.*

1. Jan Gillisjans : volgt onder 3.

2. Katelijne Gillisjans : ° ca. 1530, q. 1559.
x met *Willem de Greve*, q. 1565.

Waarschijnlijk pachtten ze het **Hof te Ruelrode** van het klooster van Zevenbronnen te Dworp.

Willem hertrouwde na de dood van Katelijne met Joanna Pauwels, dochter van Laurentius en Elisabeth Oth en kleindochter van Laurentius Pauwels en Maria Schuelens welke laatste we zien hertrouwen met Hendrik Oom (zie verder).

Willem is bijgevolg de zoon van Gielis de Greve en dus de broer van Bartelomeus hierna vermeld. Alle rechten in goederen en gronden van het **Hof te Labus** komen alleszins aan hen ¹² na de dood van Hendrik van Pullewouwe in 1559. Zo zien we ook vele landpachten na Hendrik 's dood op hen overgaan.

De familieband komt goed te voorschijn bij de verhuuring van 4 bunder 2 dagwand 25 roeden land te Huizingen : eerst pacht de laatste weduwe van Hendrik Oom (... - 1560), dan komt Willem de Greve (1561- 1563), vervolgens Jan Gillisjans (1564 - 1568) en tenslotte nog Adriaan Gillisjans (1569 - ....).

3. Maria Gillisjans : cit. 1559-1570.
x met *Jan van der Maelen*.

Jan was pachter van het klooster van Coudenbergh te Kesterbeek onder Dworp en van 1548 tot 1572 voor 3 bunder 1 dagwand op de Groten Hert te Dworp van het Hospitaal van St.Pieter uit Brussel. ¹³

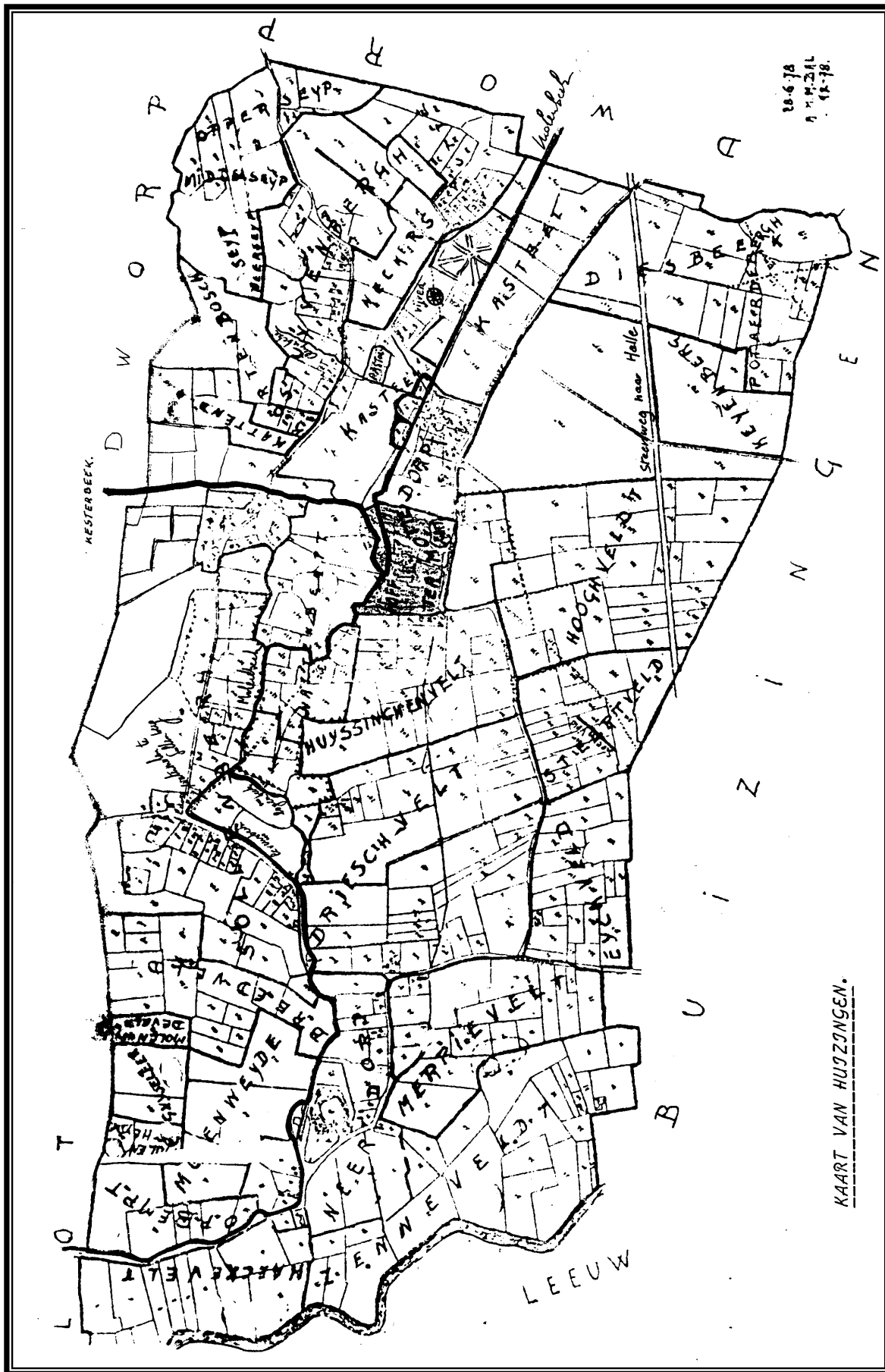
Hij was erflaat van het laathof van Peeter Boisot te Nederdorp : 1560-1561.

De echtgenoten staan anno 1560 en 1561 hun rente op het Hof ter Motten af aan de kerk van Huizingen. Verder geven ze anno 1567 nog eens tot behoef van de kerk van Alseberg : 36 ½ stuiver 12 mijten per jaar.

---

¹² S.G. Dworp 7141 p.7.

¹³ O.C.M.W. Brussel : fonds Sint Pieter 176 tot 199.

Aan de hand van hiernavolgende uitleg zal de lezer begrijpen hoe men tot de processen voor de Raad van Brabant (zie hoger) kwam. Het heeft een lange voorgeschiedenis en begint met de Gregoriaanse Hervorming.

Door deze hervorming werd in de 11e eeuw het Personaat afgeschaft (d.i. het persoonlijk bezit van kerk en parochie met de inkomsten der goederen en gronden eraan verbonden door een leek of geestelijke dewelke de pastoor aanstelde en vergoedde). De bisschop had hier geen inspraak. In plaats hiervan kwam dan het Patronaat, d.w.z. dat de parochie voortaan onder het patroonschap van een geestelijke instelling komt (hier de abdij van Vicogne) te staan en de bisschop medezeggingschap verkrijgt bij het benoemen van de pastoor. Officieel een grote verandering maar in werkelijkheid stellen we vast dat meestal de vrouwenkloosters (hier Ter Kameren) vasthielden aan de personaatsvorm.

Vandaar dat de latere betwistingen zich tot op zeer hoog niveau manifesteerden. Enerzijds steunde de bisschop Nicolaas van Kamerijk Vicogne, terwijl paus Alexander VI het opnam voor Ter Kameren - welke de oude personaatsvorm bleef aanhangen.

Dus : oorspronkelijk was de abdij van Vicogne heerseres in de streek van Huizingen maar de Heren van Aa, welke de beschermheren van de pas gestichte abdij van Ter Kameren waren, schonken hun novale tienden van Huizingen voor de 2/3 delen aan Ter Kameren en het andere 1/3 deel mocht aan Vicogne blijven - terwijl volgens het toen heersend kerkelijk recht Vicogne de voorrang moest krijgen.

We schrijven nu begin 13e eeuw.

Nu werd dit derde van de abdij door de ter plaatse residerende pastoor ingelijfd, deels door lankmoedigheid van de abdij ten gevolge van de verre afstand, deels omdat meestal de abdij toch reeds de helft van haar deel als supplement liet aan de pastoor voor zijn onderhoud en gevoegd werd bij de inkomsten welke reeds eigen aan de bediening van de parochie en van het pastoorsambt waren (= presbyteraat).

Alzo had in de loop van de 12e en de 13e eeuw t.t.z. gedurende de personaatstijd, de pastoor het zo ver gebracht dat hij én de personaatsgoederen en inkomsten én die van het presbyteraat wist samen te voegen. Door toepassing van hogervermelde regel 2/3 en 1/3 zag de pastoor echter zijn deel inkrimpen en hierdoor werd bedongen hem een vergoeding van 15 pond Parisis per jaar te geven afkomstig uit :

1. het derde deel van de grote tienden (= op granen) van de gehele parochie.
2. de kleine tienden : op vlas, erwten, raapzaad en bonen.
3. de novale tienden : op nieuw ontgonnen gebieden waarop de bisschop meestal aanspraak maakte.

Het hoeft dan ook geen betoog dat de pastoor van Huizingen, Jan Hermans, die zich in zijn rechten tekortgedaan voelde, alles in het werk stelde om deze tienden toch te blijven innen zoals zijn voorgangers ten tijde van Vicogne hadden gedaan.

Toen Ter Kameren in de 14e eeuw stilaan alles inpalmde, trachtte de pastoor zoveel mogelijk de door hem verworven relatieve onafhankelijkheid van Vicogne te bewaren plus het overgebleven 1/3 deel aan zich te houden, wat hem niet lukte.

Vandaar dan ook de voortdurende processen in de Raad van Brabant (waarin we nu onze Willem Gillisjans zien verschijnen als pachter van Ter Kameren tegen pastoor Hermans) waaraan slechts een einde kwam in 1730 door de uiteindelijke onafhankelijkheid van de pastoor van Ter Kameren en het recht van hem om alle tienden te verwerven (recht dat hij sinds het midden van de 13e eeuw had verloren).¹⁴

---

¹⁴ Het Parochiewezen in Brabant door Verbesselt : deel XIX.

De tienden en de tiendesteker.

De Karolingische koningen gaven hun volk het gebod van het tiende deel van hun oogst aan de kerk te betalen. Hiervan zou 1/3 aan de pastoor, 1/3 aan de armen en 1/3 aan het onderhoud van de kerk besteed worden. Oorspronkelijk werden ze door de pastoor geïnd.

Door burgerwisten in het Frankische rijk was dit recht van de kerk overgegaan in handen van wereldlijke heren (12e eeuw) die de plicht op zich namen met de opbrengst ervan de kerk te onderhouden. Ze konden de tienden dus innen maar ook verpachten, verkopen of in leen geven.

In de 14e eeuw, wanneer de kerk terug meer macht en aanzien verkreeg na de verschillende Latheraanse concilies, kwamen de tienden terug in haar bezit door afkoop of door gift van de wereldlijke heren.

Maar in plaats van nu terug aan de parochies te komen zoals oorspronkelijk, werden ze nu eigendom van diegenen die het patronaatschap hadden over de kerk aldaar t.t.z. dikwijls was dit een klooster, abdij of kapittel.

*****

Het verzamelen van de tienden gebeurde per wijk en geen vruchten mochten van het land worden weggehaald voordat de tiendesteker van de kerk zijn deel had aangeduid. Kwam hij niet op de welbepaalde tijd dan mocht de eigenaar zijn oogst binnenhalen mits de tienden op het land te laten liggen. Een tiendesteker moest van goede naam en faam zijn, beëdigd worden door de meier en mocht in de pacht geen deel of belang hebben.

Reeds eerder in dit werk en ook nog verder in de tekst zullen we soms een Gillisjans als tiendesteker vermeld vinden.

*****

3. JAN GILLISJANS

° ca. 1520

+ 1568

x MARGARETA DE GREVE ¹⁵, + 1622

Margareta, cit. 1564, 1597, was de dochter van Bartelomeus, schepen van Alseberg en Rode, kerkmeester te Alseberg en pachter te Alseberg op het Hof ter Deylst, ¹⁶ uit diens eerste huwelijk. Bartelomeus was drie maal gehuwd :

1. ca. 1540 met Lysbette de Ridder.
2. ca. 1565 met Katelijne van den Bossche.
3. ca. 1570 met Lysbette sHeylen.

Jan bewoonde er het **Hof ter Motten** hetwelk aan hem ten deel viel door de loting van 01 02 1559, stijl van Brabant. ¹⁷ Bij de overname van het Hof moest Jan de volgende gelden afdragen :

1/ aan de Hertog van Brabant	: 3 kapuinen 5 scellingen Lovens.
2/ aan het Godshuis van Zevenbronnen	: 6 mudden rogge 4 kapuinen.
3/ aan de kerk van Huizingen	: 1 sister rogge.
4/ aan Marie Gillisjans	: een rente van 7 Rijns gulden 13 stuiver.
5/ aan Willem de Greve	: een rente van 7 Rijns gulden 13 stuiver.

- * Het Hof had ook bepaalde hak-en kaprechten in het bos van Buizingen en *de drifte der beesten* .
- * Het had de helft der visserij van het Hof te Steene te Dworp.
- * De bezitters hoefden niet ter *oogstwaerheid* te gaan. ¹⁸

Jan Gillisjans wordt anno 1564 geciteerd als pachter van het klooster van Zevenbronnen en van de Huisarmen van St.Goriks binnen Brussel voor 4 bunder 2 dagwand 25 roeden land gelegen onder Huizingen welke hij in dat jaar overnam van Willem de Greve. ¹⁹ Hij was ook nog erflaat van het laathof van Peeter Boisot en daarna van diens weduwe Louise van Tisnacq : cit. 1561.

Van hem zijn mij bekend :

1.Catelijne Gillisjans.

2.Loyse Gillisjans

3.Adriaan Gillisjans

4. *Willem Gillisjans* ²⁰

¹⁵ O.C.M.W. Fonds St.Goedele B 678 en S.G. Dworp 7142 akte 152.

¹⁶ O.C.M.W. Fonds St.Goedele B 220 p.150.

¹⁷ S.G. 7141 p.45. Het was ook in deze periode dat het klooster van Zevenborren op het stadhuis van Brussel één scellink betaalde aan secretaris Vossen om Jan te laten veroordelen en binnen de 13 dagen te laten betalen de overgenomen schulden van zijn overleden vader ten belope van 6 mudden 53 ½ sister rogge waarvoor zijn moeder voor het jaar 1558 aan het klooster echter de bewijzen en rekeningen vraagt om te weten wat er al betaald was en nog te betalen viel : K.A. 15751 (1561 - 1562) ; 15752 - 15753 (1562 - 1563).

¹⁸ K.A. 15576.

¹⁹ O.C.M.W. Fonds St. Goedele B 707.

²⁰ Nog een vierde kind, Willem genaamd, sluiten wij aan uitgaande van een veroordeling gevonden in de rekeningen van de amman van Brussel, bewaard in het fonds der Rekenkamer van Brabant 12709 p. 482v. en 483v. : *Op 25 04 1570 betaelt den scherprechter Mr. Charles de Lespine, om te examineeren Willem Gillisjans ende Jacoppe Verschuieren van Huyssinghen die op den landman, so by daeghe als by nachte, om teten geweest hebben " (2 stuiver grooten) en verder Op 28 05 1570 betaelt den scherprechter van op een schavot te stellen onder de galghe metten baste om den hals, Willem Gillisjans alias Vijf Stuiver ende Jacoppe Verschuieren die by nachte op den landman met dreyghementen teten gehaelt hadden ; item deselven te gheesselen naedien sy een vre op den vs. schavot gestaen hadden - 2 stuiver grooten.* Een nog goedkope strafmaat als men weet dat men meestal 5 stuivers voor het overdag gedane delict en 10 stuivers voor het bij nacht gepleegde delict werd opgelegd. De strafplaats voor de meierij Rode was gelegen te Alseberg op de plaats die nu nog steeds ' de Galg ' noemt. Meestal betrof dit *eten* hele schoven koren die men van het veld had geroofd. Heden lijkt deze strafmaat voor diefstal ongehoord erg, maar toendertijd was dit *talder generaelste en ghemeenste crimen van alle crimen.*

1.Catelijne Gillisjans : ° ca. 1560
 + 1650 ²¹
 x < 1594 met Bartelomeus de Mesmaker, cit. 1638, q. 1645.

Hij was de zoon van Amand de Mesmaker, preter der schepenbank van Huizingen, Buizingen, Eizingen en Dworp (zie hoger).

Zelf vervulde Bartelomeus heel wat voorname functies : hij was alzo schepen van Dworp : 1608-1624, bedezetter van Dworp : 1621, huisarmenmeester van Dworp : 1602, erflaat van het laathof van der Borch van Leonard Michault, Heer van Huizingen : 1615 en tenslotte nog erflaat van het laathof van Essele van het Kapittel van de abdij van St.Gertrude te Nijvel : 1610.

Anno 1604 wordt hij aangesteld als voogd over de kinderen van zijn zwager Sebastiaan Keynaerts.

Hij was pachter van het klooster van Zevenbronnen en zijn meeste goederen lagen onder Meigem en Wouwingen. Verder was hij nog enkele jaren pachter van de Heer van Beersel op het **Hof te Wouwingen** na Jan Mosselmans. ²²

Joanna, dochter van hun zoon Geeraard, en getrouwd met Godevaard van der Kelen, was ook nog pachtes op het Hof te Wouwingen en komt anno 1707 samen met haar man en twee kinderen te sterven aan een besmettelijke ziekte waarvoor Anna Parijs al naar Ittre op bedevaart was getrokken om genezing te bekomen.²³

Anno 1622 vinden we in de schepengriffie een loting voor Catelijne ²⁴ als één der erfgenamen van Bartelomeus de Greve ; zij krijgt 1 bunder land op het Middelveld aangeloot. Dit kleine deel kan ons echter niet verwonderen vermits de erfenis verdeeld moest worden tussen de kinderen uit zijn drie huwelijken en dat waren er 15 !

Hij schijnt ook huurder geweest te zijn van de kerk van Halle voor een stuk land aan de steenweg buiten de Brusselpoort en betaalt hiervoor 22 Rijngulden per jaar. De betaling gebeurde in natura in de jaren 1627, 1628 en in speciën restte hem anno 1638 nog 34 Rg. te betalen. Hierna neemt anno 1640 een andere pachter de pacht over. Waarschijnlijk was Bartelomeus dan reeds overleden.

2.Loyse Gillisjans : ° ca. 1550
 + < 1603
 x < 1593 met Sebastiaan Keynaerts, zoon van Hendrik en Anna van den Eenhueren alias van der Borch.
 ° ca 1570 ...
 + 1607.

Hij bekwam met Loyse twee kinderen over dewelke zijn zwager Bartelomeus voogd werd nadat Loyse kwam te sterven. Ook hij was schepen van Dworp : 1607 en verder nog schepen van het laathof van Cotthem van Hendrik de Bruyne : 1602 - 1606.

Hij pachtte 13 1/2 bunder land in diverse stukken, gelegen te Dworp, van het klooster van Vorst.²⁵

Een interessant artikel omtrent de misdaden in de meierij Rode (van de hand van F. Van Hemelrijck) is te vinden in ' Eigen Schoon en de Brabander ' anno 1975 p. 233 - 254 ; p. 399 - 422.

²¹ K.A. 29380 : kerkrekeningen van Dworp : anno 1650 betaalt ze voor het laatst cijns op haar gelege te Wouwingen.

²² F.A. Cornet de Grez : microfilm 1089 deel 716 - 718 + cijnsboek der Heerlijkheid van Aa., s.d.

²³ Geschiedenis van Dworp door C.Theys.

²⁴ S.G. Dworp 7142 akte 156.

²⁵ K.A. 7137.

Anno 1604 vinden we in de schepengriffie dat Loyse betaald is geweest een som van 126 Rijns gulden uit een totaal van 240 Rijns gulden, als haar deel in verband met de afstand van het **Hof ter Motten** gelegen te Huizingen aan de beek.

Deze overdracht gebeurde door haar kinderen tot behoef van Joanna Berckmans weduwe Laureys Pauwels. Zij zullen nog 114 Rijns gulden te goed hebben samen met 1 dagwand boomgaard en 3 dagwand beemd.

Sebastiaan huwde drie maal :

- 1/ met .....
- 2/ met Loyse Gillisjans.
- 3/ met Anna de Nayer ²⁶

Voor zijn beide kinderen die hij had met Loyse vinden we anno 1603 een loting : ²⁷

* Loting voor Gielis Keynaerts :

- een gelege met de huizen eropstaande, groot 3 dagwand.
- nog te Dworp : een weide in de grootte van 3 dagwand.
- 1/2 bunder land te Dworp op het Molenveld.
- de helft van een rente van 5 Rijns gulden per jaar.
- 3 dagwand beemd uit een stuk van 6 dagwand te Dworp.

* Loting voor Joanna Keynaerts (x Gielis de Nayer) ²⁸ :

- 1 bunder boomgaard.
- een weide te Dworp.
- de helft van een rente van 5 Rijns gulden per jaar.
- een erfelijke rente van 6 Rijns gulden per jaar;
- 1/2 bunder land op het Cloosterveldeken te Dworp.
- 1/2 bunder weide op het Molenbroek te Dworp.
- een blok van 3 dagwand aan de Steine Brugghe te Dworp.

3. Adriaan Gillisjans : volgt onder 4.

---

²⁶ Met Anna had Sebastiaan 5 kinderen, waaronder Gabriël Kannaert dewelke Marie Janssens geboren Gillisjans huwt te Halle : zie verder.

²⁷ S.G. Dworp 7142 akte 129.

²⁸ Zij bezaten ook de papiermolen te Dworp.

4. ADRIAAN GILLISJANS

° ca. 1540

+ tussen St.Maarten 1577 en St.Maarten 1578.²⁹

Adriaan was eveneens pachter op het **Hof ter Motten**. Ook huurde hij nog vele gronden van het klooster van Zevenbronnen en van de Huisarmen van St. Goriks.³⁰ Zijn weduwe - wiens naam tot op heden mij nog niet bekend is - wordt het laatst vernoemd anno 1604 op het Hof ter Motten.³¹

Vanaf 1597 wordt Cornelis van Obbergen op het Hof vermeld.³² Wat enigszins te begrijpen valt vermits hij gehuwd was met de dochter van Laureys Pauwels, nl. Catharina Pauwels, wiens moeder anno 1604 het Hof verwierf (zie hoger) en dit waarschijnlijk na de dood van de weduwe van Adriaan Gillisjans.

Alzo zien we het Hof - na ongeveer een eeuw de familie Gillisjans als pachters te hebben gehad - overgaan op aan hen nog verre verwanten.

---

²⁹ K.A. 15775 : St.Maarten = 11 november.

³⁰ O.C.M.W. Fonds St. Goedele : B 707 anno 1569 (na zijn vader).

³¹ K.A. 15784. Zij leefde in een zeer troebele tijd want in 1582 zetten de Geuzen de streek te vuur en te zwaard. Zodanig erg dat reeds anno 1578 de monniken uit het klooster van Zevenborren de vlucht namen naar Halle en slechts in 1606 terugkeerden.

³² K.A. 16063.

HENDRIK GILLISJANS ALIAS VAN PULLEWOUWE ALIAS OOM ³³

° ca. 1490

+ 1559

x   **MARIA SCHUELENS ALIAS PAUWELS**, cit. 1530.
 xx   **LYSBETTE MOYESOEN**, cit. 1531 - 1537.
 xxx   **ANNA VAN CUTSEM**, cit. 1550

Maria Schuelens : was dochter van Jan en Margareta de Coninck.³⁴ Bij haar huwelijk met Hendrik was ze reeds de weduwe van Laureys Pauwels, vandaar haar cognomen. Met Laureys had ze toen reeds vijf kinderen : Katelijn, Margareta, Gielis, Joanna en Laurentius. Een dochter van deze laatste trouwt met Willem de Greve, weduwnaar van Katelijne Gillisjans (zie p.4). Aan hen kwam na Hendrik 's dood het Hof te Labus hetwelk na het Hof te Kesterbeek de grootste boerderij was in Dworp.

Lysbette Moyesoene : was ws. de dochter van Matteus ³⁵ en was bij haar huwelijk met Hendrik eveneens reeds weduwe. Ze was getrouwd geweest met Machiel van der Hoeven alias Rasschaert, zoon van Aert en schepen van de Heren tot Asse van 1516 - 1521.

Anna van Cutsem : was de dochter van Daneel en hertrouwde na de dood van Hendrik met Daneel Meskens. Zij bekwam bij testament van 26 05 1550 de helft van de renten en de goederen welke Hendrik gedurende zijn huwelijk met Maria Schuelens had gewonnen.

Het sterftejaar van Hendrik situeren we anno 1559 omdat er voor de erfgenamen een loting is dd. 25 04 1559 verleden voor de schepenen van Dworp.³⁶

In de archieven vinden we hem vanaf 1513 op het **Hof te Labus** en vanaf 1522 wordt hij vernoemd als pachter van het klooster van Zevenbronnen te Huizingen. Ook was hij pachter van de Huisarmen van St.Goriks voor ongeveer 4 bunder land, gelegen in zeven stukken, te Huizingen. Zijn pacht hiervoor evolueerde van 7 suster rogge anno 1512 tot 3 mudden rogge en 1 mudde tarwe anno 1559, te betalen elk jaar met St.Jansmisse. Dus ook in deze tijden bestond er inflatie. Deze pacht had hij overgenomen van Laurentius Pauwels (waarschijnlijk anno 1511 gestorven) wiens weduwe hij trouwde.³⁷

Pachter Hendrik was ook een groot leverancier van boter en hout uit de bossen van Huizingen aan het Godshuis van St.Pieter te Brussel (1515 - 1541). Zo vonden we voor het jaar 1539 :

- 1.150 *backhouts* van elk honderd drie stuks voor de som van 8 scellingen 7 deniers grooten.
- 4.024 mutsaarden voor de som van 3 penningen 4 deniers grooten.
- 33 wissen grondhout voor 20 scellingen 7 deniers grooten.

Hij was kerkmeester van Huizingen in 1536.

³³ Broer van Joos, zie p.2 en zie ook deel 1 p.16.

³⁴ S.G. Alseberg en Rode 6637 en Dworp 7141 p.7 en p.27.

³⁵ S.G. Dworp 7141 p.35 en volgens Lindemans in Ascania 2/1999 de dochter van Joos Moyesoene.

³⁶ S.G. Dworp 7141 p.26v.

³⁷ O.C.M.W. Brussel : Fonds St.Goedele B 702/706 : anno 1512 -1559.

In een schepenbrief dd. 06 05 1537 opgemaakt te Brussel vinden we dat Hendrik bij loting grond afstaat te Langenhage onder Huizingen aan Hendrik Gillisjans, zoon van Robbrecht en aan Laureys Mosselmans.³⁸

Hij bezat goederen te Kesterbeek, op den Ast, op het Halleveld, het Moortebroek, den Hert, het Mortelveld, het Kesterbekerveld, den Meer, de Jansberg, het Beekveld, enz.... Verder verwierf hij samen met zijn tweede vrouw gedurende de periode 1531/1537 heel wat renten.³⁹

Dit hoeft ons ook niet te verwonderen vermits hij de **pachter was van het Hof te Labus te Kesterbeek** onder Dworp, waarop hij van 1513 tot 1559 pachtte : *het Hof te Labus met de huizen, schuieren, stallen en andere edificien, boomgaerden, weyden ende winnend land in dyverse stukken, groot 22 bunder waervan 15 bunder winnend land ende 7 bunder boomgaerd ende weyde.*

Cijnzen dienden betaald te worden aan de Heerlijkheid van Aa, nl. 17 deniers ob. Lovens en 1 vierdeel evene, voor de andere landerijen betaalt hij nog eens 6 ob. Lovens en 7 viertelen evene.⁴⁰

Verder was Hendrik nog schepen van het laathof van Philipotte van den Heetvelde te Dworp : 1555 - 1556 en ook nog schepen van het laathof van Gillis van Overlies te Huizingen : 1540 - 1543.

Zijn kinderen :

Joose Oom : vernoemd in 1518 en 1519

Laurentius Oom ⁴¹ : vernoemd van 1522 tot 1529

* Daar er in Hendriks testament van 1550 geen sprake meer is van beide kinderen, moet ik aannemen dat deze rond de ouderdom van dertig jaar moeten gestorven zijn zonder enige erfgenamen.

* verklaring cognomen Oom :

Volgens Lindemans in zijn werk *Brabantse persoonsnamen*, zou het een naam zijn die een verwantschap aanduidt. Dit kunnen we aannemen vermits hij de oom en ws. ook de peter was van Hendrik Gillisjans de zoon van zijn broer Robbrecht.

---

³⁸ S.G. Dworp 7141 p.35.

³⁹ S.G. Asse 212 p. 59, 66v., 67, 74 en 185v.

⁴⁰ A.K.G. : D 10 p.17 en voorlaatste pagina + D 11 p. 66 : cijnsboek van de Heren van Aa + D 12 p. 1129 cijnsboek van Heer de Villegas uit 1550 + D 15.

⁴¹ O.C.M.W. Brussel Fonds St.Pieter 146.

Wat behelste het kerkmeesterschap – armenmeesterschap ?

Een kerkmeester had het exclusieve voorrecht in de kerk met de schaal rond te mogen gaan en het baldakijn boven het H. Sakrament te mogen dragen in de processie.

Hij werd gekozen onder de prominente landbouwers en zeer betrouwbare katholieke mensen. Hij was een beëdigd persoon en hij mocht zijn benoeming niet weigeren tenzij hij analfabeet was.

Hij was de vertegenwoordiger van de gemeenschap der parochianen onder dewelke de goederen en inkomsten der kerk stonden. Hij had het beheer ervan in handen t.t.z. hij diende de pachten en renten te innen, de offergiften in ontvangst te nemen en de betalingen te doen voor het onderhoud van het kerkgebouw en de kleding voor de eredienst.

Daarnaast moest de kerkmeester alle huurders van kerkgoederen om het jaar bezoeken voor het innen van de huurgelden.

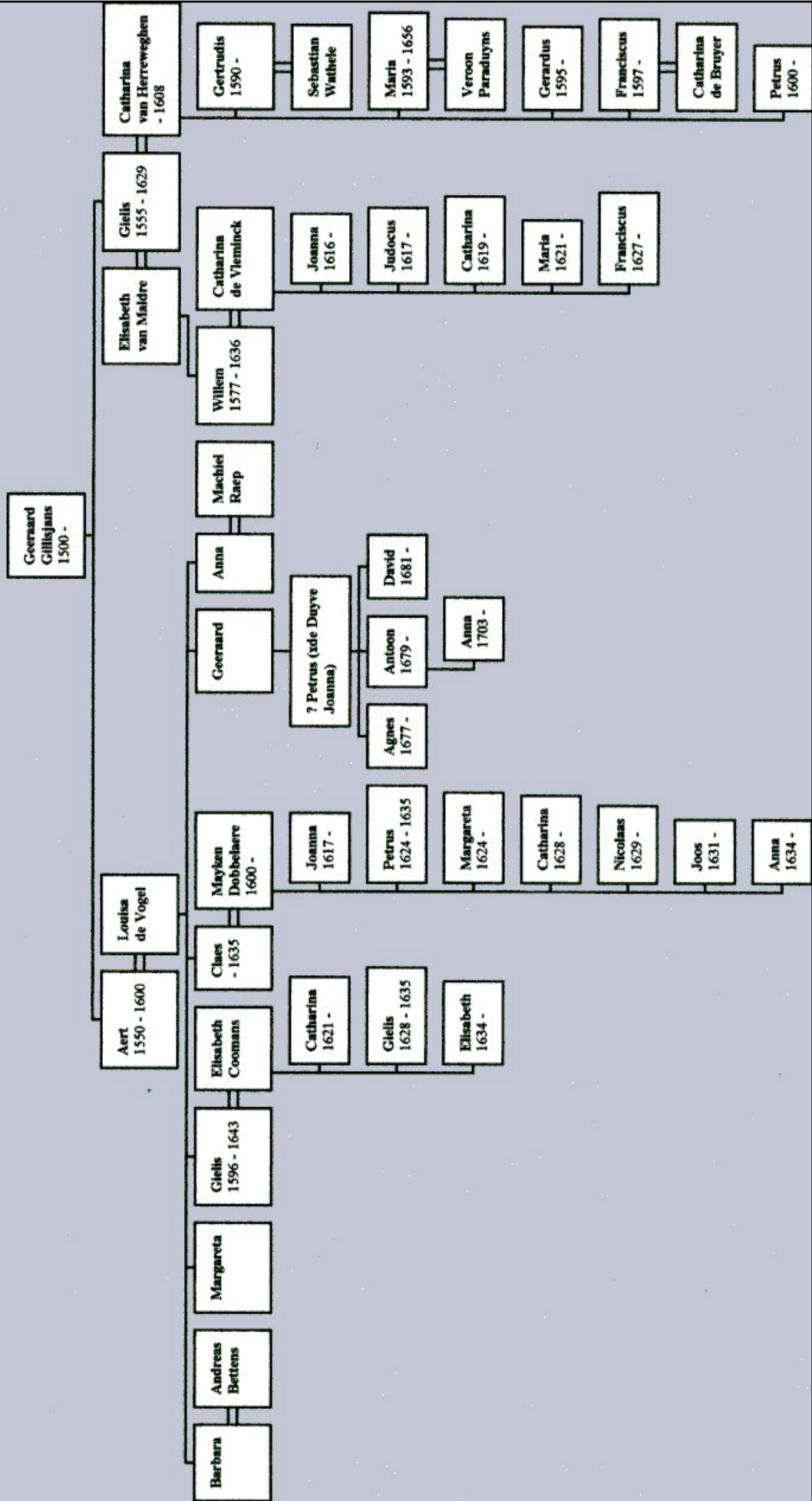
Hij werd voor twee jaar aangesteld. Het eerste jaar als bijgevoegd kerkmeester, het tweede jaar als dienende kerkmeester dewelke de rekeningen van dat jaar moest voorleggen. Ze waren dus telkens met twee.

Voor het uitoefenen van hun ambt werden zij niet vergoed. Alleen bij het voordragen van de rekeningen werden zij op een eetmaal en een drinkgelag onthaald.

De armenmeester was de beheerder der goederen van de Tafel van de H. Geest aangesteld door de pastoor of de plaatselijke heer voor de duur van twee of drie jaar. Ze waren meestal met twee en moesten bekwame personen zijn die konden rekenen, lezen en schrijven.

Hun taak was niet verenigbaar met een publieke functie zoals schepen of baljuw. Op het einde van hun ambtsperiode moesten ze de rekeningen van inkomsten en uitgaven ter controle aan de pastoor, de baljuw of de schepenen voorleggen.

Stam van Geeraard Gillisjans uit Halle

GEERAARD GILLISJANS

° ca. 1500

+ < 1594

was de zoon van Willem Gillisjans en Catelijne Stoumans.⁴²Vermoedelijk zijn van hem :**Aert Gillisjans** zoon Geeraard (x Louisa de Voghele) : volgt onder 1.**Gielis Gillisjans** zoon Geeraard (x Elisabeth van Maldre)
(xx Catharina van Herreweghe) : volgt onder 2.

---

⁴² Zie deel 1 p. 9.

1. AERT GILLISJANS

LOUISA DE VOGHELE

° ca. 1550

+ < 1603

x < 1570

~~+ Halle : 08-08-1636.~~⁴³

Aert was erflaat van het laathof van Leonard de Tassis ⁴⁴ te Nederdorp in Huizingen gedurende de jaren 1589 tot 1599.

In de archieven vinden we hem vermeld met goederen op het Marieveld (= Merrieveld : waar zich mergelputten bevinden die dienden voor de bemesting van het land). En ook nog op het Driesveld waar hij 1 dagwand boomgaard bezat en nog eens 7 vierendelen boomgaard waarop een cijns van 34 scellingen stond bezet ten voordele van de weduwe Laurentius Pauwels en 4 Rijns gulden ten voordele van Willem de Greve.

Anno 1612 was de familie nog woonachtig te Huizingen op hun gelege met huizen, schuren, stallen, enz. te Nederdorp. Bij verkoop hiervan bedingt Louise dat er een nieuwe bakoven moet opgezet worden en dat ze er mag blijven wonen tot aan haar dood. ⁴⁵

Van hen vonden we volgende kinderen : ⁴⁶

- 1. Barbara**
- 2. Margareta**
- 3. Gielis**
- 4. Claes**
- 5. Geeraard**
- 6. Anna**

---

⁴³ Onder voorbehoud.

⁴⁴ S.G. Dworp 7141.

⁴⁵ S.G. Dworp 7141bis.

⁴⁶ S.G. Dworp 7141bis p.32.

1. Barbara Gillisjans :

x Halle (vero Huizingen) 15 08 1606 met Andreas Bettens.

2. Margareta Gillisjans :

nog geciteerd anno 1612.

3. Gielis Gillisjans :

° anno 1596
+ Eizingen : 27 11 1643
x met Elisabeth Coomans, cit. 1644.

Het gezin woonde sinds 1623 in een huis aan het kerkhof van Eizingen en betaalde hiervoor 7 gulden huishuur per jaar aan de kerk van Eizingen. Anno 1629 wordt Gielis vermeld als de pachter van de St.Amandstiende over Amand de Mesmaker (zie hoger) voor de som van 18 Rijns gulden 3 stuiver.

Anno 1639 brandde hun huis af en daarna zien we dat de zaken slechter beginnen te gaan voor het gezin. Ze delen nu de huishuur met Peeter de Belser en het wordt zo erg dat de Huisarmen van Eizingen moeten tussenkomen in sommige kosten. Zo geven ze voor de ziekte van Gielis in 1643 drie keer 10 stuiver - ws. voor de *purge* geleverd door een apotheker uit Halle - en nog eens 2 gulden voor zijn uitvaart en begrafenis.

Catharina Jans : ⁴⁷

° St.Pieters Leeuw : 27 04 1621 (Andreas en Catharina Coomans)

Gielis Janssens :

° Eizingen : 21 05 1628 (Egidius Janssens en Catharina van Bist)
+ Eizingen : 31 06 1635, aan de pest.

Elisabeth Gillisjans :

° Eizingen : 01 01 1634 (Nicolaas Plasman en Elisabeth Paridaens)

4. Claes Gillisjans :

° .....
+ Buizingen : 02 07 1635
x Halle : 30 01 1624 met Mayken Dobbelaere.
° Halle : 15 08 1600
cit. 1644.

De ondertrouw gebeurde eveneens te Halle op 16 01 1624 en de getuigen op het huwelijk waren Philip en Petrus Dobbeleere.

Mayken was de dochter van Petrus en Catharina van Bellingen, en nadat Claes (ws. aan de pest) was komen te sterven, hertrouwde ze op 03 02 1636 (de ondertrouw werd gedaan op 22 01 1636) te Buizingen met Jan Hanssens waarbij als getuigen Jan de Bast en koster Egidius van der Keelen optraden. Ze bekwam er nog minstens drie kinderen mee.

---

⁴⁷ P.R. St.Pieters Leeuw : filia Egidius Jans et Elisabetha Coomans.

Van hen zijn bekend :**Joanna Janssens :**

° Halle : 13 04 1617 (Veronus Paradyuns en Joanna Scryvers)⁴⁸

Petrus Gillisjans :

° Halle : 30 03 1624 (Petrus Dobbelaer en Maria Gillisjans)

+ Buizingen : 02 07 1635

Margareta Gillisjans :

° Buizingen : 15 12 1624 (Egidius Gillisjans en Margareta Borremans)

Catharina Gillisjans :

° Buizingen : 03 01 1628 (Carolus de Vogel en Catharina van Bellingen)

Nicolaas Gillisjans :

° Buizingen : 09 12 1629 (Nicolaas Raep en Catharina Dobbeleers)

Joannes Gillisjans :

° Buizingen : 11 10 1631 (Jan de Bast en Petronella Poels)

Anna Gillisjans :

° Buizingen : 06 03 1634 (Veronus Paradyuns en Anna de Bast)

5. Geeraard Gillisjans :

was waarschijnlijk de vader van Petrus (gehuwd met Joanna de Duyve) : zie hierna.

6. Anna Gillisjans :

waarschijnlijk was zij het die huwde met Machiel Raep.

Ze waren woonachtig te Essele onder Dworp alwaar ook in de schepengriffie sprake is van een scheiding en deling van goederen voor hun erfgenamen.⁴⁹

DE SINT-VINCENTIUSKERK
AFGEBROKEN IN 1902-1903

⁴⁸ Filia naturalis Claes Gillisjans et Elisabeth N.

⁴⁹ S.G. Dworp 7143 akte 80.

Petrus Gillisjans

° ca. 1650
+ Dworp : 29 05 1721

Joanna de Duyve

° ca. 1640
+ Dworp : 28 03 1724.⁵⁰

Ze trouwden omstreeks 1675 en kwamen ws. uit één der naburige dorpen naar Dworp wonen. Voor het eerst vinden we hen hier vermeld anno 1677. Het leven te Dworp begon al slecht want in de maand december van datzelfde jaar vernietigden de Hollandse en Duitse troepen hun koren, tarwe, hooi, stro, bier, meubelen en het huis met de schuren en de vensters.⁵¹ In een akte dd. 27 02 1679 uit dezelfde bundel wordt melding gemaakt van het verlies van granen, fouragie, fruit, meubelen en drank ter waarde van 700 gulden. Ze pachtten er van verschillende instanties :

1/ van het klooster van Zevenbronnen :

vanaf 1678, de Hoge of Droge Weyde, 4 bunder groot, voor 22 gulden, drie beemdekens van 6 dagwand te Wouweringen voor 10 gulden en 2 dagwand beemd te Kesterbeek voor 20 gulden.⁵²

2/ van de Heer van Dworp :

3 bunder op de Solheyde van 1674 tot 1697.

3/ van de Armendis, de Kerk en de H.Geest van Dworp.4/ van het Gasthuis van St.Jan uit Brussel :

de tiende van Dworp voor 10 mudden rogge en 8 mudden evene volgens een ongedateerde akte.

In 1679 verwerft hij van de erfgenamen Gielis de Nayer (x Joanna Keynaerts : zie hoger) :

- het Stenen Blok te Dworp, groot 10 dagwand.
- een weideken met een schuurtje te Dworp.

Deze eigendom vinden we nog steeds aan hem anno 1697. Het is ook rond deze periode dat in de archieven van Zevenbronnen de naamsverwarring begint :

- anno 1678 : Peeter Gielis Janssens.
- anno 1679 : Peeter Gielis Janssens waarbij Gielis doorstreept staat.
- anno 1680 : alleen nog Peeter Janssens.

Nochtans schrijft dezelfde bron anno 1710 - 1720 opnieuw Peeter Gillis Janssens. De schepenakten echter vermelden tussen 1679 - 1710 steeds de juiste naam Peeter Gillisjans. Ook in de parochieregisters vinden we Gillisjans tot zeker tot 1703 ingeschreven. Wel vonden we daar éénmaal, in 1678, Petrus Egidius Jans geschreven.

Buiten de hogervermelde goederen huurde hij nog in 1680 2 bunder heide, 1/2 bunder land, 1 dagwand land en 1 dagwand beemd. Anno 1685 wordt er een belastingsaanslag van 7 Rg. 15 st. 1 blank op hem gevestigd⁵³ en in 1686 bewoonden ze een klemen en strooien huis staande op 34 roeden grond en getaxeerd op 50 stuivers, d.i. de middelklasse.⁵⁴

In 1693 wordt Peeter vernoemd als zijnde een kossaard levende van de Tafel van de H.Geest, t.t.z. hij ging een trapje lager op de maatschappelijke ladder en dit waarschijnlijk weer ten gevolge van de oorlogen in deze streken. Zo bleef het dorp gespaard in 1685 door oorlogsschatting te betalen, in 1686 werd één vierde van het dorp verwoest en anno 1690 gans het dorp.

⁵⁰ Overleden : Petrus Janssens maritus Joanna de Duyve en Joanna de Duyve vidua Petrus Janssens.

⁵¹ S.G. Dworp 7173.

⁵² K.A. 16035.

⁵³ S.G. Dworp 9805.

⁵⁴ S.G. Dworp 7157.

Op een bedelijst uit 1702 (volkstelling van 1702) vinden we Peeter Gillisjans, zijn vrouw en een meid ingeschreven met een bezit van 3 bunder land, 3 koeien, 2 kalveren en 1 varken.⁵⁵ Nog in 1702 worden zijn kinderen Antoon en David Gillis Janssens - dus nog steeds vermeld onder de echte naam - opgeroepen als gedaagden tegenover de meier van Dworp.

In de *Rolle van Dworp* vinden we Peeter Gillis Jans van 1684 tot 1706 15 maal vermeld waaronder niet minder dan 14 keer als gedaagde, meestal in verband met het niet volledig betalen van hout en stro. Ook zien we hem dikwijls optreden als borg bij openbare verkopen van hout.

Van wie :

1. Agnes Gillisjans : ° Dworp : 30 03 1677 (Gerardus Gillisjans en Elisabeth Lotmans)

Ze wordt niet meer vermeld in de telling van 1693.

2. Antoon Gillisjans : ° Dworp : 28 10 1679 (Antoon Roussau en Maria de Duyf)
+ ....

van wie : **Anna Gillisjans** : ° Dworp : 6 6 1703.⁵⁶

x Dworp : 21 10 1713 met Anna Leemans.

Zekerheid dat hij het was hebben we niet want het huwelijk werd ingeschreven als : *factis tribus bann. proclamationibus contraxerunt matrimonium Anthonius Janssens et Anna Leemans coram ...* de koster David de Blander en Joanna Loth. De bruid was de dochter van Jan en Barbara de Pijper. De ondertrouw was op 20 09 1713 met getuigen Petrus en David Janssens. De weduwe Leemans stierf te Dworp op 03 12 1741.

3. David Gillisjans : ° Dworp : 07 08 1681 (David de Blander en Anna Pletinckx.)
+ Dworp : 10 4 1750.⁵⁷

x Dworp : 06 09 1712 met Maria Terdeurs
° Dworp : 17 02 1661
+ ....

dochter van Henricus Terdeurs en Maria Springael ; Maria Terdeurs trouwde omtrent 1681 eerst nog met Henricus Stroobants. Zijn erfgenamen verkopen in maart 1743 hun pachthof van 1 b met de landerijen te Dworp. De kinderen kopen de landerijen in en David Janssens is borg hiervoor en had ook nog recht op één jaar huur voor het pachthof (30 Rg).

Getuigen waren Egidio Jansens en Joanne de Naeyer. De ondertrouw was reeds gebeurd op 23 08 1712 voor eveneens Egidio Janssens en Joanne De Naeyer. Ook David trouwde onder de naam Janssens. Er waren geen kinderen in dit huwelijk.

We vonden ook een inventaris van het sterfhuis.⁵⁸

⁵⁵ S.G. Dworp 7157 en Staten van Brabant, supplementen 800.

⁵⁶ *Illegitima omnes pater est Antonius Gillisjans et mater Maria van der Taelen. Testibus fuerent David de Blander et Joanna Lots.* Deze Maria was de dochter van Michael Van der Taelen en Maria Van der Kerven en werd geboren in Halle op 03 04 1677. Na de dood van zijn eerste vrouw hertrouwde Michael met Joanna Lots (Hots-Ots) en kwamen naar Dworp wonen.

⁵⁷ Maritus Maria Terdeus.

⁵⁸ S.G. Dworp 7150, 9685 : 20 04 1750.

Met deze kinderen begint nu echter definitief de verwarring met de naam Janssens te ontstaan - want zo werden onze twee broers anno 1705 genoemd - omdat er te Dworp zelf nog een tweede *Antoon Janssens* en een tweede *David Janssens* leefden.

Zo verkoopt in 1725 een zekere Antoon Janssens gehuwd met Joanna Pleetinckx, weduwe van Christiaan de Greve, het Stenen Blok (testament van Ch. de Greve van 05 03 1718 hetwelk vermeld dat hij het kocht van Gillis Meert in 1701 bij successie van Gillis de Nayer en Joanna Keynaerts).

Ziet U het aankomen ? Wie is er nog Gillisjans en wie Janssens ? En wie was David Janssens, overleden te Dworp op 28 05 1724, een kind van drie jaar oud. Feit is dat er in de 18e eeuw geen Gillisjans meer voorkomt in Dworp.

** De eerzamen David Janssens bezat te Dworp :

- 6 dagwand in pacht van het klooster van Jericho te Essele onder Dworp : 1713 - 1749.⁵⁹
- 6 dagwand land op de Craeyenbergh gelegen, gekocht van de erfgenamen Mosselmans voor 546 gulden op 08 06 1729.

** Een heilig ventje was deze David zeker niet vermits op 17 07 1723 de meier van Dworp proces opstelt :

- tegen David Janssens omdat hij de hele nacht dronk, *teusschte* en kaart speelde in de beruchte herberg *den Plompaert* op de Destelheide.
- tegen herbergier Frans de Nayer omdat deze hem dit alles toegelaten had.⁶⁰

---

⁵⁹ K.A. 12756.

⁶⁰ S.G. Dworp 5729.

2. GIELIS GILLISJANS

° ca. 1555
+ Halle : 07 04 1629

x ca. 1575

ELISABETH VAN MALDRE

° ca. 1560
q. < 1588

Gielis bezat enige goederen te Huizingen op het Driesveld (zie hoger) Verder nog bezit gelegen aan de weg van Halle naar Gaasbeek en op den Cappuyn.⁶¹ Aan hen kwam ook nog een rente bezet op een hofstede gelegen aan den Clinckaert.⁶²

Gielis was schoenmaker te Halle ⁶³ alwaar hij sinds anno 1595 wordt vermeld.

* Te Halle waren er vier grote ambachten : nl. dat van de leerlooiers (w.o. schoenmakers, sletsenmakers, handschoenmakers, gareelmakers, zadelmakers en velleploters), dat der mandenmakers, der kleermakers en der timmerlieden. Meestal tekenden deze mensen hun akten en geschriften met een beroepsmerkteken in plaats van met hun naam. Zoals verder uit de tekst zal blijken, zijn de meeste meisjes Gillisjans getrouwd met een ambachtsman en bijgevolg poorter.

De kritische lezer zal het niet ontgaan dat in de tekst regelmatig Franstalige woorden en begrippen voorkomen. Deze werden uit de schepengriffie overgenomen en zijn als volgt te verklaren : niettegenstaande de bevolking Vlaams was en sprak was de administratie en het bestuur van Halle volledig franstalig om de goede reden dat Halle behoorde tot het graafschap Henegouwen.

Na de dood van Elisabeth belooft Gielis aan de voogden van zijn zoon Willem, nl. Jan en Willem van Maldre, dat zijn zoon door hem zal onderhouden worden en opgevoed tot een competente ouderdom ; aan een huwbare leeftijd gekomen zal hij hem 30 pond Doorniks uitkeren.⁶⁴ En op 28 02 1602 wordt Willem, ondertussen reeds schoenmaker van beroep, door zijn vader ontvoogd en erkent in de akte zijn 30 pond Doorniks te hebben ontvangen. ⁶⁵

Uit het eerste bed bekwam hij :

Willem Gillisjans : zie verder onder 1.

⁶¹ R.K. 9708 p.25v.

⁶² R.K. 9681 p.37.

⁶³ Waarschijnlijk mogen we hem vroeger in Halle citeren want een baljuwsrekening uit 1585 (Halle 8675 f° 72) schrijft : ... *les heritaiges situez authour et en dedans de laditte ville de Haulx presentement habandonnez par les proprietaires et fermiers qui sont pour la pluspart mortz et enchassez par pauvrete comme ayant depuis six ans encha este continuellement pillez et emprisonnez de sorte que pour maintenat ne se cense ny autre maison habitee mais desmolies et brusles et les heritaige vagues....*

⁶⁴ S.G. Halle 3913 : weesregister dd. oktober 1588. Elke wees voor wie er nog geen testamentaire voogden waren benoemd, kreeg vier momboren of voogden door de weeskamer aangesteld. Dezen moesten een staat van goederen van de overleden ouder overhandigen en jaarlijks een balans van hun beleid van deze goederen van het weeskind voorleggen aan de weeskamer. Als wees werden beschouwd alle kinderen onder de 25 jaar waarvan één of beide ouders waren gestorven en alle personen die niet in staat werden geacht hun goederen te beheren (blinden, zwakzinnigen, ...).

⁶⁵ S.G. Halle 3857 p.12.

2. GIELIS GILLISJANS

° ca. 1555
+ Halle : 07 04 1629

xx omtrent 1588

CATHARINA VAN HERREWEGHEN

° ....
+ Halle : 16 01 1608 ⁶⁶

Anno 1595 kopen ze van Pieter Platteborze een rente bezet op een oud bouwvallig en verbrand huis gelegen aan de Clinckaert.⁶⁷

Uit zijn tweede huwelijk behield hij :

1. Gertrudis Gillisjans : ° ca. 1590, q. 1637.
x Halle : 10 02 1613 met Sebastian Waetelie.

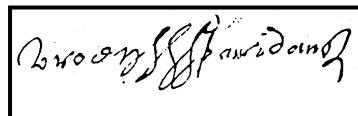
Getuigen waren Egidius Gillisjans en Maria *sponsae soror*. Gertrudis trouwde onder de naam Gillisjans. Waarschijnlijk bleven ze niet te Halle wonen want in de archieven vinden we hen niet meer terug.

2. Maria Gillisjans : ° ca. 1593, cit. 1652.
+ Halle : 09 11 1656.⁶⁸
x Halle : 16 11 1616 met Veronus Paradyuns, sletsenmaker.
° Halle : 26 03 1595
+ ..... cit. 1652.

Zoon van Vroon en Joanna van Malder.

Ook zij huwde nog onder de naam Gillisjans en als getuigen werden Jan Gillisjans en Willem Paradyuns gevraagd. Hun verloving werd 14 dagen tevoren ingeschreven namelijk op 01 11 1616 .

Anno 1629 kopen ze voor 250 florijnen een huis gelegen in Halle aan de Steenweg. Anno 1635 en 1637 verwerven ze gronden gelegen op het Ganzeveld : zie later. En op 08 08 1648 leenden ze een som van 500 Rijns gulden aan Aert Lothmans en Louisa de Greve maar omdat dezen binnen het jaar niet konden terugbetalen zoals overeengekomen, dienden ze hen een erfelijke rente van 30 Rijns gulden per jaar te geven.⁶⁹

Waarschijnlijk wa zij het die anno 1654 onder *Maria Gillisians* werd ingeschreven bij het broederschap van de H.Drievuldigheid⁷⁰.

In 1650 werd Veronus vernoemd als erflaat van het laathof van Budingem .

⁶⁶ *Obijt circa medy noctis uxor egidy jans.*

⁶⁷ S.G. Halle 3855 p.87.

⁶⁸ Onder voorbehoud : *sepulta cum exequis. 9 litt. Maria Janssens celebratio in aerus solvites vino accersite.*

⁶⁹ S.G. St.Pieters Leeuw 4636 p. 567.

⁷⁰ RALeuven, archief parochie St.Martinus Halle 518/613/51 nr. 33242/2.

3. Gerardus filius Egidius Jans :

° Halle : 23 04 1595 (Gerardus Vuyllebroecx en Maria le Merchier)

4. Franciscus filius Egidius Jans :

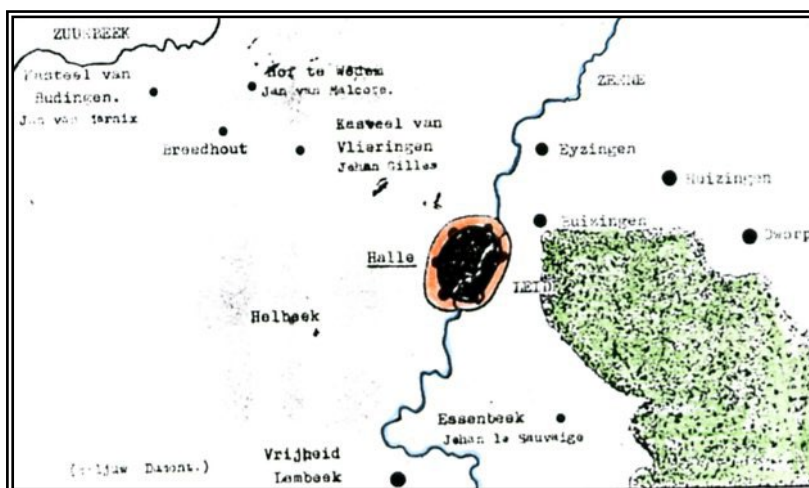
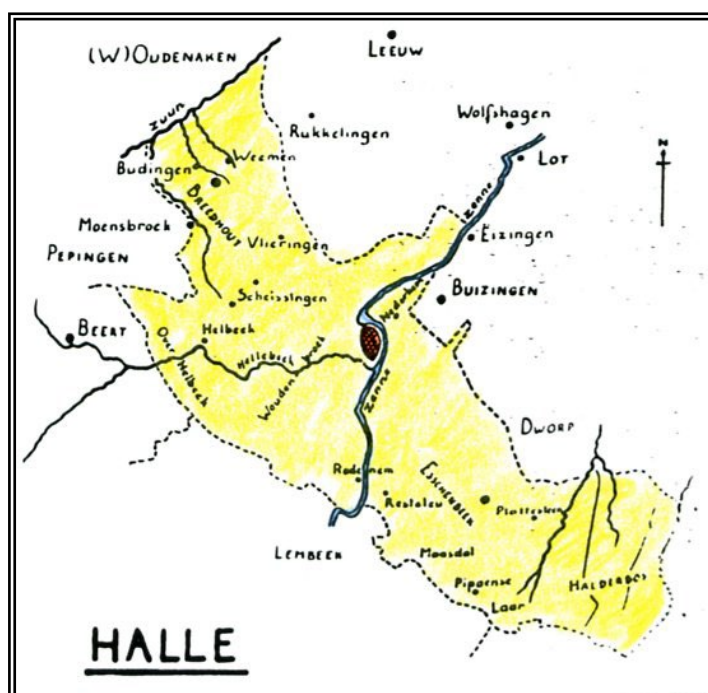
volgt onder 2.

° Halle : 28 03 1597 (Franciscus le Merchier en Joanna van Maldre)

5. Petrus Gillisjans :

volgt onder 3.

° Halle : 16 09 1600 (Petrus Aerolys en Ida Merchier)

1. WILLEM GILLISJANS**CATHARINA DE VLEMINCK**

° ca. 1577
+ Halle : 22 09 1635

Halle : 22 09 1635

x Halle : 17 11 1615.

Beiden stierven dezelfde dag (ws. aan de pest) : guillielmus egidy jans et uxoris eius catharina vlemincx.

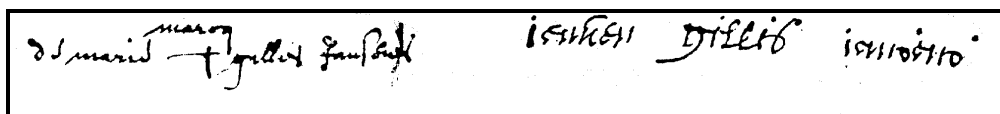
Catharina was de dochter van Bartelomeus en Joanna Speltcorens en was bij haar huwelijk met Willem reeds weduwe van bakker Jeroen van Dieghem met wie ze al zeven kinderen had. Getuigen op hun huwelijk waren Jan Gillisjans en Jacob Rampen. De verloving of *assudatio* werd ingezegend met Allerheiligen.

Evenals zijn vader was Willem schoen- en sletsenmaker van beroep.⁷¹ De akten tekent hij steeds met een gewoon kruis alhoewel hij nochtans erflaat was van het laathof van Budingen waarin hij zetelde van 1619 tot 1626.

De echtgenoten bezaten goederen omtrent de Bospoort en de Bosstraat dewelke hun waren aangeloot ⁷² op 12 01 1618 bij deling uit hoofde van Catharina 's ouders. In 1627 verkoopt Willem aan Vroon Paridaens voor 30 zilveren florijnen, 1/7e van twee vierendelen land gelegen aan de weg van Halle naar Gaasbeek .⁷³ Ook bezaten ze in 1631 nog goederen op het Driesveld te Huizingen.

Ze bekwamen vijf kinderen :

1. **Joanna Janssens** : ° Halle : 28 08 1616 (Gillisjans en Joanna Speltcorens)
2. **Judocus Janssens** : ° Halle : 22 09 1617 (Judocus van de Kerckhove en Martina de Neve)
3. **Catharina Gillisjans** : ° Halle : 23 07 1619 (Veronus Paraduyns en Catharina van Dieghem)
4. **Maria Gillisjans** : ° Halle : 03 04 1621 (Petrus Schuermans en Maria van Bellingen)
5. **Franciscus Janssens** : ° Halle : 20 11 1627 (Franciscus Merchat en Ludovica Sterck)

Handwritten signature: *de maria Gillisjans* and date: *151106110*

Beide zusters Joanna en Maria, verkochten hun twee huizen gelegen in de Bosstraat en afkomstig uit hun vaderlijk patrimonium, aan Vroon Paraduyns op 29 04 1650 waarbij als voorwaarde werd gesteld er een erfelijke rente van 9 florijnen 2 patacons per jaar voor te krijgen.⁷⁴

⁷¹ S.G. Halle 3857 p.12 : anno 1602, het jaar waarin hij op 28 februari door zijn vader werd ontvoegd.

⁷² S.G. Halle 3860 p.11, p.12 ontbreekt spijtig genoeg.

⁷³ S.G. Halle 3861 p.140.

⁷⁴ S.G. Halle 3866.

2. FRANS GILLISJANS

° Halle : 28 03 1597

+ .....

CATHARINA DE BRUYER

° .....

+ Halle : 31 03 1670 ⁷⁵

x Halle : 18 04 1635

Getuigen op het huwelijk waren Willem Gillisjans en Margareta van Plasch die beiden eveneens optraden als getuigen voor de ondertrouw die op 18 03 1635 had plaatsgevonden.

Een week voor zijn trouwdag, nl. op 12 april, bekomt Frans vanwege zijn vader zijn kindsgedeelte in 3 dagwand land te Breedhout op het Ganzeveld.⁷⁶ Hij zal het echter onmiddelijk voortverkopen voor 24 florijnen aan zijn zwager Vroon Paridaens. Evenals zijn broer Peeter, tekent hij de akte met een kruisje en geeft als beroep op brouwer te wezen.

---

⁷⁵ " *In exeq. 9 litt. Catharina de Broyere* "

⁷⁶ S.G. Halle 3863 p.112.

3. PEETER GILLISJANS

° Halle : 16 09 1600
cit. 1637

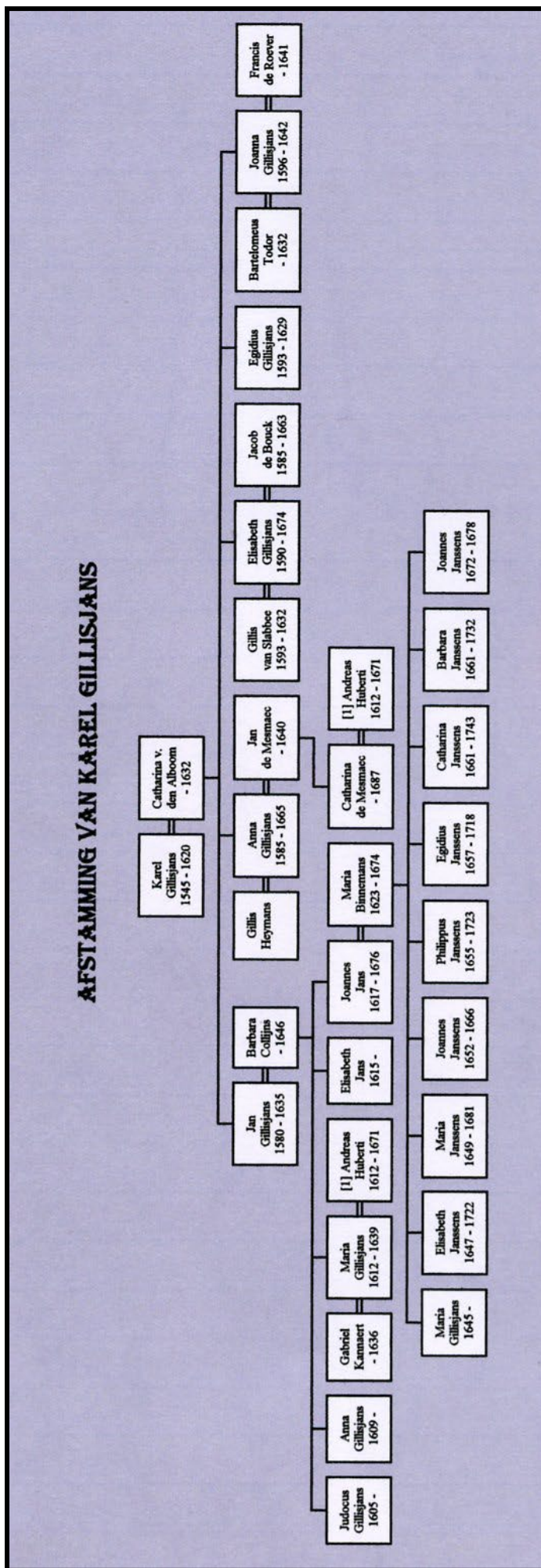
Hij wordt vermeld op 15 04 1637 als zijnde kleermaker van beroep, woonachtig te Gent en ongetrouwd.⁷⁷

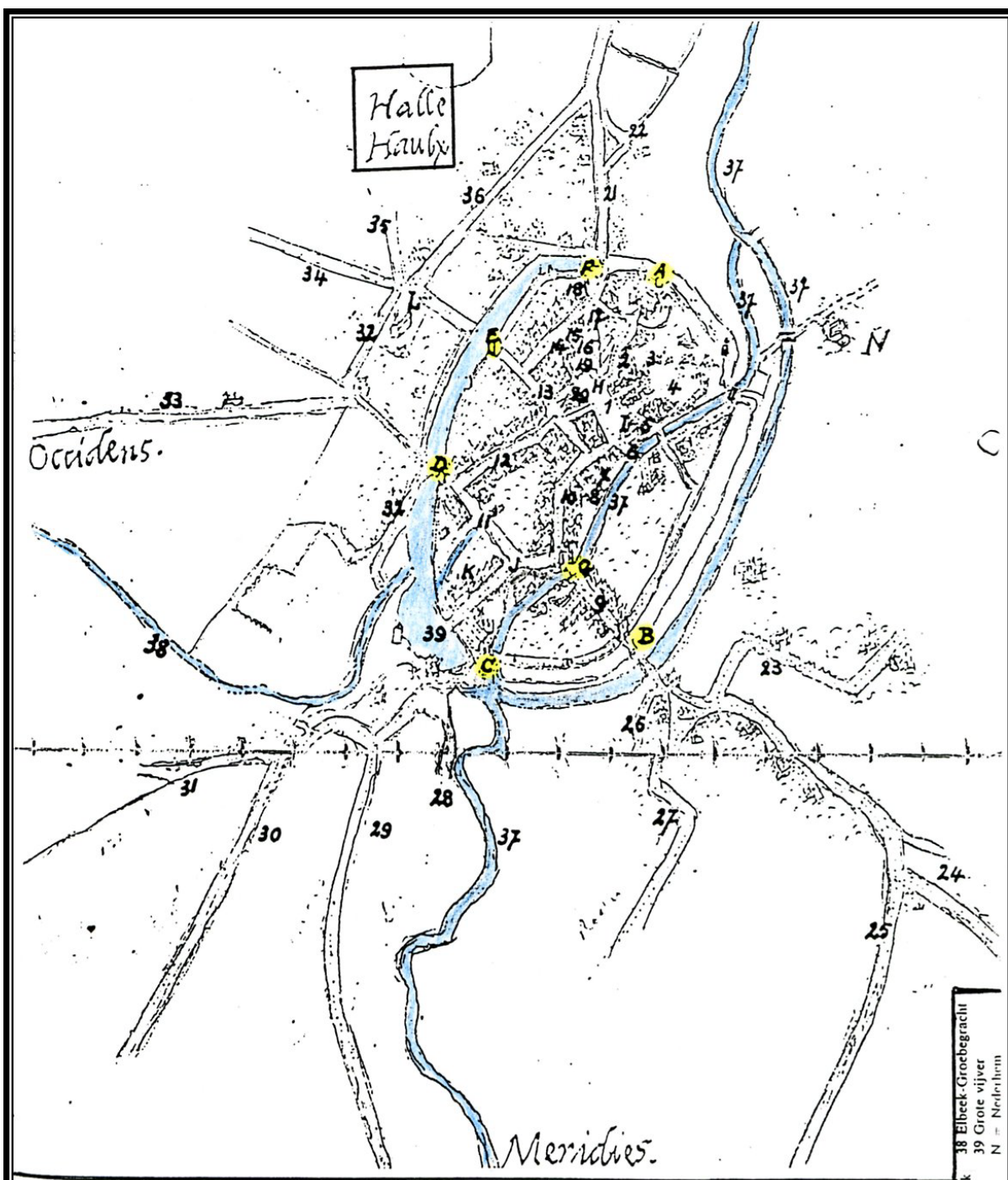
Uit deze akte, die hij tekent met een kruisje, leren we dat hij zijn aandeel in 3 dagwand land op het Ganzeveld te Breedshout, verkoopt aan zijn zwager Vroon Paridaens, voor één vierde deel en de rest komt aan zijn zuster *Tryken* (Geertrui)

Vluchtig onderzoek in de parochieregisters van Gent geven slechts twee geboortes in Gent St.Michiel Noord Namelijk op 03 10 1643 van Petronella Gillis dochter van Peeter en Wilhelma Dams en op 01 02 1645 van Jacob Gillis zoon van Peeter en Margareta van Heecke en in Gent Sint Salvator één huwelijk : Gillis Pieter x Van Nieuwenhuyzen Betgen 30 04 1641.

---

⁷⁷ S.G. Halle 3863.

De stad Halle rond 1550
volgens Deventer

- A. Kasteel
- B. Bospoort
- C. Bergenpoort
- D. Polerne
- E. St.-Katharinapoort
- F. Brusselse poort
- G. Kwade poort
- H. Kerk
- I. Stadhuis
- J. Molen
- K. Gasthuis Sint-Ellooi
- Extra muros
- L. St. Katharinakapel-kerkhof
- M. Leprosi
- N. Nederhem

- 1. Markt
- 2. Kasteelstraat
- 3. Steenweg-Chaussée
- 4. Sollenbemd
- 5. Vondel
- 6. Stooftstraat
- 7. Vossenstraat
- 8. Oude Vismarkt
- 9. Bosstraat
- 10. Bergense stw.
- 11. Korte vesten
- 12. Volpestraat
- 13. St. Katharinastr.
- 14. Hundersstraat (nu Dekenstr.)
- 15. Zwaanstraatje
- 17. Klinkaart
- 18. Bastiaenstraat
- 19. Hoornstraat
- 20. Melkmarkt
- 21. Brusselstraat
- 22. Buitingenstraat
- 23. Broekborrestraat
- 24. Oude Essebeekstraat
- 25. Walenweg - Nijvelweg
- 26. Klein Rodenemstraat
- 27. Rodenemstraat
- 28. Weg naar Lembeek
- 29. Weg naar Bergen
- 30. Weg naar Edingen
- 31. Weg naar Beert
- 32. Postweg
- 33. Weg naar Geraardsbergen
- 34. Weg naar Ninove
- 35. Brabantse baan - Weg naar Lennik
- 36. Preystraat (rue de Paris)
- 37. Zwing en Leide

- 38. Elbeek-Groebegraclit
- 39. Grote vijver
- N = Nederhem

KAREL GILLISJANS**CATHARINA VAN DEN ALBOOM**

° ca. 1545, cit. 1619

+ < 1622

cit. 1626

+ Halle : 02 01 1632.⁷⁸

x ca. 1575

Catharina was de dochter van Jan van den Alboom alias Lancvoet en Catelijne Oliviers.⁷⁹

Karel werd poorter van Halle gemaakt op 04 10 1571 en werd nog dezelfde dag aangenomen in de gilde van de pessemantiers.⁸⁰ Toen hij poorter werd was Karel *filis majeure* wat wil zeggen dat hij wettelijk meerderjarig was, toen dus 25 jaar !

* Eén der verordeningen om poorter van Halle te worden was : een inkomgeld van 12 pond Doorniks betaald te hebben, van goede faam te zijn en trouw katholiek te wezen.

Op 20 04 1580 vinden we hem vernoemd als *marchand à Hal*.⁸¹ Latere archivalia zullen hem als kleermaker en pessemantier (= hij die versieringen maakt om op de kledingstukken te bevestigen) vermelden.⁸² Sinds 1606 was hij gezworene der kleermakers.

* Gezworene hield in dat men samen met de drie dekens der schuttersgilden het recht had op het stadhuis zijn aan-en opmerkingen nopens de verdeling der belastingen, militaire inkwartieringen en verslagen van rekeningen te laten gelden.

- Anno 1585 verkoopt Karel voor 70 pond twee bunder land op het Hunderdal en voor 80 pond een erfelijke rente van 4 pond Doorniks zilver, beide aan hem gekomen langs zijn vrouw.⁸³

- In 1587 worden de echtgenoten geciteerd met goederen te Mekkingen onder Leeuw.⁸⁴

- Verder wordt hij nog genoemd in 1595 met goederen te Helbeke ; waarschijnlijk woonde hij eerst op deze plaats in een huis met hof en 3 dagwand land eraan gelegen aan sHeren Straete.⁸⁵

- Met Kerstmis 1611 was hij nog pacht schuldig aan de kerk van Halle voor 2 dw land.⁸⁶

- Hij bezat verder nog goederen te Lembeek (cit. 1608) en ook is er sprake van enig bezit gelegen tegen de molens van Halle ⁸⁷ aan de Steenweg op de Korte Vesten (cit. 1587). Aan zijn schoonzoon van Slabbeek staat hij anno 1618 twee huisjes af, gelegen tegen deze molens, op voorwaarde er met zijn vrouw te mogen in wonen hun leven lang en in het huis dat ze zelf wensen.⁸⁸

- Uit artikel 133 (zie later) zijn we op de hoogte van het bestaan van een deling *en forme d'avis* voor de kinderen van *Charles Gillis Jans et Cathérine van den Abeele (sic)*, opgemaakt op datum van 08 04 1622 *devant les hommes de fief de Hal*.

Daar Halle toendertijd tot het graafschap Henegouwen behoorde, zat dit archief opgeslagen te Mons, waar het in de vlammen opging gedurende de bombardementen van mei 1940.⁸⁹ In vs. artikel werd wel melding gemaakt van hun kinderen : **Jan, Gillis, Anna, Elisabeth en Joanna**.

⁷⁸ Exs. 9 litt.

⁷⁹ RK. 9708 p.38v. en JA.H. 37/1

⁸⁰ S.G. Halle 3851 p.70bis. Een belangrijk feit gedurende hun leven was de pestepidemie van 1579.

⁸¹ JA.H. 37.

⁸² S.G. Halle 3854 p.21 anno 1585.

⁸³ S.G. Halle 3854 p.21 (26).

⁸⁴ S.G. Leeuw 4634 p. 362v. : Karel x Catelijne van den Alboom dt. wijlen Jan, verkopen 9 vierendelen uit 10 dw. land

⁸⁵ R.K. 9681 p.3 en 9708 p. 38v.

⁸⁶ S.A. Brussel, historische archieven, 1355 p. 96.

⁸⁷ S.G. Halle 3942 p. 14v.

⁸⁸ S.G. Halle 3860 p.56.

⁸⁹ Het betreft hier het fonds ' Cour et Conseil Souverain du Hainaut ' waarvan slechts één liasse is bewaard : nr. 121 : recueil d'actes devant les hommes de fief du Hainaut : 15e - 18e eeuw.

1. Joannes Gillisjans : x Barbara Collijns : zie verder.

2. Anna Gillisjans : ° ca. 1585, cit. 1650.
 + Halle : 12 08 1665.⁹⁰
 x Halle : 06 05 1612 met Jan de Mesmaker, zoon van .....
 ° ...
 + q. 1643

Anna trouwde onder de naam Gillisjans voor de getuigen Petrus de Mesmaker en Elisabeth van Santen.

Jan, afkomstig van Gaasbeek, bezat aldaar een gelege in zeven stukken, aan de Steine Brugghe, groot 5 dagwand. Na hem komt zijn weduwe, dan gehuwd met Gillis Heymans - cit. 1642 - 1662 - de cijns hierop te betalen en na haar Meester André Huberti uit Halle.⁹¹

Een dochter van Jan en Anna, Catharina genaamd, huwde anno 1640 met Andreas Huberti (zie aldaar), kleermaker te Halle en deken (1645 - 1666) van het gilde der voet(kruis)boogschutters van St.Joris. In 1650 staat Anna haar rente die ze bezit op het huis *le Petit Chat* af voor 800 florijnen aan haar zwager Jacob de Boucq en tekent de akte met een kruisje.⁹²

3. Elisabeth Gillisjans : ° ca. 1590
 + Halle : 27 08 1674.⁹³
 x Halle : 25 01 1617 met Egidius van Slabbeek, timmerman.
 ° ca. 1593
 + Halle : 09 12 1632.⁹⁴

Zoon van Adriaan en Maria de Bast.

De kerkelijke verloving geschiedde op 23 12 1616 en op het huwelijk zelf waren als getuigen aanwezig, Jan en Adriaan van Slabbeek. Elisabeth trouwde onder de naam Jans.

Hij wordt ingeschreven als poorter van Halle op 07 01 1622.

In de stadsrekeningen van 1637 wordt Gillis ook nog vermeld als pachter van de stadsgrachten van de Bergensepoort tot het Vissegat, voor 50 pond Doorniks per jaar en ook voor de visserij op de Grote Vijver met de grachten tot aan de Brusselsepoort, voor 80 pond Doorniks per jaar.⁹⁵

Verder pachte hij nog de zolder boven de haverhalle voor 14 pond per jaar en de tweede zolder boven de schepenzaal.⁹⁶

In de voogdijrekeningen van Halle ⁹⁷ dd. 13 09 1638, wordt bij de verdeling der goederen voor de wezen van Slabbeek, een bedrag van 1700 florijnen voorzien. Voor die tijd al een heel aardig bedrag !

⁹⁰ Onder voorbehoud dat het hier onze Anna betreft : " *Anna Janssens sepultus in maioribus exsequis 9 lit.* "

⁹¹ AKG. : D15 en D 68 : cijnsboek van de baanderheer van Gaasbeek voor de vrijheid van Gaasbeek anno 1669.

⁹² S.G. Halle 3866 p.132.

⁹³ " *sepulta cum exequis maioribus Elisabeth Janssens* ". *Slabbeecq bet. ?aleen 12 gulden .... 6 rest 6.*

⁹⁴ " *celebratus sunt exseq. 9 litt. pro aia Egidius van Slabbeek* ".

⁹⁵ SA.Halle, tussen 1632 en 1638 heeft men ws. wel zijn weduwe bedoeld.

⁹⁶ Renson in *het oude land van Edingen* 1988 n° 1 p. 50.

⁹⁷ SA.Halle.

xx Halle : 22 09 1638 met Jacques de Boucq.

° ca. 1585

+ Halle : 22 10 1663.⁹⁸

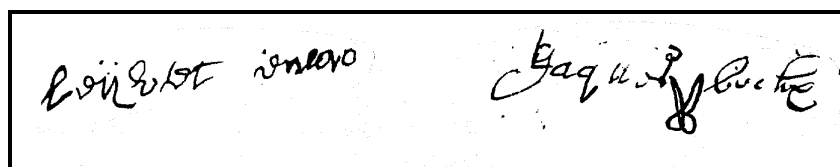
Getuigen waren Nicolas Corbesier en Jacob Lize ; de ondertrouw was negen dagen vroeger gedaan met als getuigen Nicolas Corbesier en Catharina de Mesmaker. Deze keer trouwde Elisabeth onder de naam Janssens !

Jacob was de oudste van elf kinderen uit het gezin van Aert (Arnoldus) de Boucq en Clara de Nayer, pachters op het Hof te Pypaens te Essenbeek onder Halle. Volgens historicus M.J. Van De Weghe zou de familie de Boucq waarschijnlijk afstammen van het adellijk geslacht de Boucq dit le Carmin.

Jacob werd poorter ⁹⁹ van Halle gemaakt op 01 04 1623, was cijnspachter en woonde nog op het Hof. Bij zijn huwelijk met Elisabeth was hij weduwnaar met vier kinderen van Martina Rombauts en van Clara van Meulebroeck had hij ook nog eens vijf kinderen.

In 1638 nog vermeld als kleermaker vinden we hem toch boeren te Essenbeek en ze betaalden cijns aan het huis van Arenberg voor 31 bunder land en weiden, uitgenomen voor de 8 bunder waarop het **Hof te Pypaens** stond, gelegen aan het Bos van Halle. Na hem komt zijn zoon te betalen.¹⁰⁰

Een ander archiefstuk ¹⁰¹ geeft voor de jaren 1643/45 een vermelding dat bij Jacob de Boeck, cijnspachter te Essenbeek, een bende van tien personen is binnengebroken door de ketens der poorten te verbreken.

The image shows a rectangular box containing two handwritten signatures in cursive script. The signature on the left is 'Lizet inno' and the signature on the right is 'Jacques de Boucq'.

Op 07 05 1644 laat hij voor schepenen van Halle zijn testament opmaken.¹⁰² Het bevat geen bijzonderheden buiten dat we leren dat hij ziek te bed ligt maar nog goed van memorie is en dat al wat hij samen met Elisabeth verwierf aan de langstlevende van hen beiden zou komen. Zijn dochter Marie zou de meubelen dienen te krijgen.

Anno 1648 neemt hij dan de rentelasten die rustten op *le Petit Chat* over van Francis de Roever, zijn zwager die ondertussen reeds gestorven was.¹⁰³

⁹⁸ " sepultus in exseq. 9 litt. "

⁹⁹ S.G. Halle 3860.

¹⁰⁰ R.K. 9708 p. 44v.

¹⁰¹ R.K. 15107.

¹⁰² S.G. Halle 3864.

¹⁰³ K.A. 6783.

4. Egidius Gillisjans : ° ca. 1580/1590
+ Halle : 07 04 1629.¹⁰⁴

zonder nakomelingen.

5. Joanna Gillisjans : ° Halle : 29 04 1596 (Petrus Zegers en Joanna de Wamberghien)
+ tussen 1641 - 1643.
x > 1630 met Bartelomeus Todor.
° .....
+ Halle : 19 01 1632 - exequia 9 litt. pro

Zoon van .....

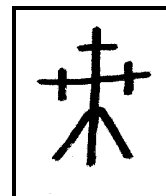
Bij zijn huwelijk was hij weduwnaar van Verona van Steene (+ Halle 21 11 1630) en werd poorter van Halle gemaakt op 20 03 1630 ¹⁰⁵. Anno 1602 kocht hij voor 768 Doornikse ponden het huis *le Petit Chat* gelegen aan de markt van Halle.¹⁰⁶

Verder was hij erflaat van het laathof van het Personaat van Halle anno 1622 - 1631 en na zijn dood komt zijn schoonbroer Jan Gillisjans hem opvolgen. Ook bezat hij op de markt in Halle een eigendom naast *la maison n. le moulin au vent gisante au marche de Hal tenant aux hoirs Berlet Todor.*¹⁰⁷

Op 15 01 1632 wordt een akte gemaakt waarin verklaart wordt dat Todor ziek is, liggend in zijn bed maar wel nog goed bij zijn verstand en memorie en dat hij wenst afstand te doen van zijn goederen ten voordele van Joanna. Het betreft :

- 6 dagwand land op het Kesemandeveld (zie p.32).
- een rente van 6 florijnen bezet op de Nieuwe Kam tegen de Bergensepoort.
- een rente van 6 viertelen koren bezet op 6 dagwand land op het Halleveld.

Een paar weken na zijn dood verwerft Joanna nog een rente van 12 florijnen 10 patacons die bezet stonden op een huis in de Bossstraat aan de Nieuwenborre. Zoals vele handelaars uit die periode had Todor ook zijn eigen merkteken :

xx Halle : 26 10 1633 met Sieur Francis de Roever.
° .....
+ q. 7/1641.

Zoon van .....

De ondertrouw en het huwelijk werden op dezelfde dag ingezegend *cum dispensatione illustrissimus Dominus Nuntii dd. 21 10 1633 coram testibus Joannes Janssens et Philippus vanden Abeele.*

Joanna huwde onder de naam Janssens alhoewel ze geboren werd als een Gillisjans en zal vanaf haar huwelijk met de Roever steeds als Damoiselle Jeanne Janssens worden vermeld

¹⁰⁴ " *Egidius Gillis Janssens* " : Voor de datum is er verwarring mogelijk met Egidius Gillisjans x Elisabeth van Malder : zie aldaar.

¹⁰⁵ SGHalle 10885 : hij betaalde hiervoor 20 stuivers.

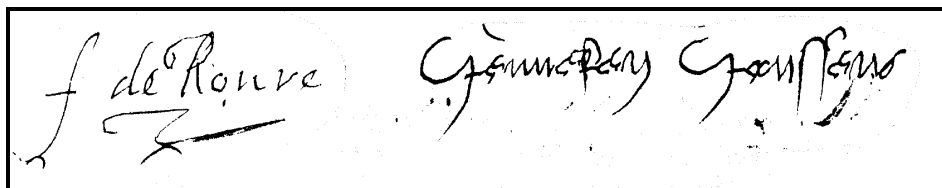
¹⁰⁶ S.G. Halle 3856 p. 222v. ; zie ook ervoor en hierna.

¹⁰⁷ Renson in *het oude land van Edingen* 1988 n° 1 p. 49. Waarschijnlijk was dit eigendom hetzelfde als *le moulin au vent gissant sur le grand marche tenant aux hoirs Jean Janssens.*

wat ons niet moet verwonderen vermits haar man gewezen baljuw van Tubize - Mussain en Gosselies was.¹⁰⁸

Ook de schepenakten ondertekent ze met de naam Jenneken Janssens alhoewel de griffier haar telkens weer inschrijft als Joanna Gillisjans !

Op 04 09 1634 maken de echtgenoten een kontrakt op voor de schepenen van Halle waarin gestipuleert wordt dat de langstlevende alles zal bekomen.¹⁰⁹

 A rectangular box containing two handwritten signatures in black ink. The signature on the left is 'J de Rouvre' with a large, stylized flourish underneath. The signature on the right is 'Jenneken Janssens' with a similar flourish underneath.

De vroegste vermelding van zijn titel vinden we anno 1618. Hij wordt alsdan *Joncker Fr. de Rouvre, baljuw van Tubeke, enz...* genoemd, getrouwd met Jouffrouw Angele Werrely. Verder wordt hij in de *Rolle* der zelfde schepenbank vanaf 1626 tot 1641 als baljuw dezer bank vermeld.¹¹⁰

** Zowel Tubize, etc. als Leerbeek, etc. waren in die tijd heerlijkheden onder de Heren van Edingen in het graafschap van Henegouwen en werden *le Roment pays Brabant* of *Klein Waals Brabant* genoemd waarin de baljuw de vertegenwoordiger van deze Heer was.

De baljuw moest een man van gezag zijn, van beproefde eerlijkheid en beslagen in de wetten en bestuurszaken. Gesproken uit de kleine landadel, zien we ze niet zelden opklimmen tot de hoogste ambten.

Ze staan in voor de openbare orde in het land, doen de wetten naleven, vervolgen overtreders, houden misdadigers aan, dagen ze voor het Hof en doen de vonnissen, door de schepenen uitgesproken, uitvoeren. Verder stond hij in voor het innen van de domaniale inkomsten.

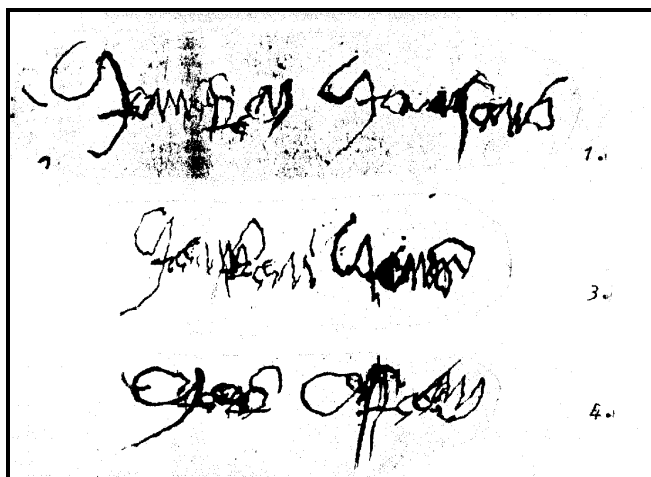
Op 01 08 1641 laat ze de schepenen ontbieden om door hen vier akten van afstand van goederen te laten opmaken voor haar erfgenamen, vermits ze zelf geen kinderen had.¹¹¹ Ze was toen ziek, liggend te bed en ik meen te mogen zeggen dat ze erg verzwakt moet geweest zijn vermits haar handtekening evolueert van zeer leesbaar bij de eerste akte tot een onleesbare kribbel bij de laatste akte. We geven hieronder de handtekens weer van de akten één, drie en vier.

¹⁰⁸ S.G. Halle 3863 p.76 en R.K. 15107.

¹⁰⁹ S.G. Halle 3863 p.76.

¹¹⁰ S.G. Leerbeek, Beringen, Bogaarden en Beert 850 en 837.

¹¹¹ S.G. Halle 3864 p.137.

Na het overlijden van Damoiselle Jeanne Janssens vinden we een verdeling van haar goederen onder de erfgenamen ; ze was immers zonder kinderen komen te overlijden. De verdeling ¹¹² gebeurde voor schepenen van Halle op 27 06 1643.

* * * * *

1/ Aan Barbara Collijns met haar zoon Jan Gillisjans :

- * een hofstede met tuin, gronden en stallen erop, gelegen te Essenbeek op het Kesemandeveld, groot 6 dagwand, afkomstig uit het patrimonium van Todor.
- * een rente van 56 florijnen 5 patacons bezet op het huis *le Petit Chat* aan de Grote Markt van Halle gelegen.

2/ Aan Anna Janssens :

- * 7 dagwand land op de Essenbeekkouter.
- * een rente van 6 vierendelen graan per jaar bezet op 6 dagwand land op het Halleveld.
- * een rente van 10 florijnen per jaar bezet op gronden aan en van de Broekvijver te Bellingen.
- * een rente van 56 florijnen 5 patacons bezet op de erfenis van Jacob de Bouck nl. op *le Petit Chat*.

3/ Aan Jacob de Bouck als man van Elisabeth Janssens :

- * het huis *le Petit Chat*.
- * 1/3e bunder land aan de Baesbergh te Lembeek.
- * een rente van 12 florijnen 10 patacons op een huis te Bellingen.
- * een rente van 12 florijnen 10 patacons op een huis te Halle.
- * een rente van 4 florijnen 10 patacons op land te Lembeek.
- * een rente van 11 florijnen op een huis te Halle.

---

¹¹² S.G. Halle 3864 p.217.

JAN GILLISJANS**BARBARA COLLIJNS**

° ca. 1580

+ Halle : 10 10 1635. ¹¹³

x Halle : 15 07 1603

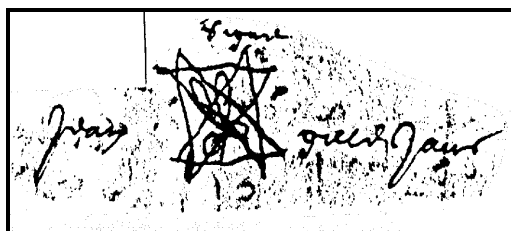
+ Halle : 29 01 1646. ¹¹⁴

Barbara was de dochter van Judocus en Maria Platteborze.

Na de dood van haar man wordt *de weduwe Jan Gillisjanssens* ¹¹⁵ in 1642 vernoemd als zijnde koopvrouw in laken en op 10 mei 1644 stelt Jan Crammaert zich borg voor zijn moeder Anna Crispeels voor de huur van een huis met enige gronden te Helbeke en voor nog niet betaalde afgehaalde kleding. Hij gaf hiervoor de 5 dw. land waarop het huis stond te Beert in pand¹¹⁶.

Jan werd poorter van Halle op 06 11 1603 en wordt dezelfde dag nog aangenomen in het gilde der kleermakers voor de gezworenen Nicolas Straetmans en Josse Tassilons.¹¹⁷

Hij wordt vermeld als lakenwever (lakenkoopman-kleermaker) van beroep en wordt anno 1628 en 1629 zelf gezworene der kleermakers en pessemantiers. Zoals de meeste handelaars had hij een eigen merkteken dat zijn handtekening verving terwijl Barbara de akten met een kruisje komt te onderschrijven.

Verder was hij nog erfiaat van de *Seigneurie Fondsière du Personnat de Hal* (= de Grondheerlijkheid of het Laathof van het Personaat van Halle) : 1632 - 1635.

Ook betaalde hij pacht, zowel in natura als in geld, voor leengoederen behorend aan de heerlijkheid van Risoir, Mussain en La Haye, die gelegen waren in Brabant.¹¹⁸

In zijn overlijdingsakte lezen we *cum conducti totum chori* en dit betekent dat Jan volgens een 5e klasse begraven werd maar met de plechtigheden van een koorlijk (de dienst van groot recht), waardoor de kerk het recht had meer te rekenen zonder de soort van begraafplaats in acht te moeten nemen. Zie hierna.

De vraag blijft open of beiden niet stierven ten gevolge van de uitgebroken pestepidemiën van 1635 en 1645 (te Essenbeek).

¹¹³ " *joannes egidy jans cum conductu totius chori. Exsequia 9 lect(ionum) . "*

¹¹⁴ " *sepultus est barbara colens et celebrate exsequis maiores "*.

¹¹⁵ En later in dezelfde akte de weduwe Janssens! Het was ook omtrent deze periode dat haar zoon Jan de naam Janssens begon aan te nemen en hiermee ook signeerde.

¹¹⁶ RA Leuven : Jezuïetenarchief Halle 518/684 doos 100.

¹¹⁷ S.G. Halle 3857 p.28.

¹¹⁸ F.A. Jolly, inv. T 059/02 nrs. 243, 244, 246, 247 : cijnsboek van 1609 - 1618 : deze heerlijkheid van Risoir, Mussain, ...bezat leengoederen gelegen in de omgeving van Halle. Zo was Risoir (Ter Rijst) gelegen te Heikruis.

Omtrent de begrafenisclassen en de uitvaartdiensten :

Men kende in de kerk verschillende soorten begrafenissen en verschillende soorten uitvaartdiensten die ingedeeld werden in klassen. Strikt aan deze klassen hield men zich nu ook weer niet want er waren nog vele afwijkingen mogelijk : een voorbeeld vinden we hier bij onze Jan Gillisjans die begraven werd op het kerkhof maar met de plechtigheden van een koorlijk. Hij werd dus begraven in de hoogste klasse van de kerkhoflijken (het groot kerkhoflijk), dus niet in de kerk maar wel met een dienst van groot recht.

We verklaren ons nader :

Begrafenis :

1ste klas	: men werd begraven binnen de kommuniebank.
2e klas	: men werd begraven binnen het hoogkoor.
3e klas	: men werd begraven binnen de zijkoren.
4e klas	: begraven elders in de kerk.
5e klas	: begraven op het kerkhof maar met groot geluid van drie klokken en de gewone dienst van een driekloklijk.
6e klas	: begraven op het kerkhof maar met klein geluid van twee klokken.
7e klas	: begraven op het kerkhof met klein geluid van één klok, de zogenaamde armendienst.

Uitvaartdienst :

1ste klas	: een dienst van groot recht, om 11 uur met 4 Heren en met 9 lezingen plus 3 keer 1 uur groot geluid van 3 klokken ; werd aangerekend tegen 3 pond grooten. en de verplichting van uitdeling van brood aan de armen.

*Deze lezingen verwijzen naar de metten die door de pastoor en de koster dienden gezongen te worden. **Metten** zijn het eerste deel van het dagelijks breviergebed en bestaan uit het zingen van inleidende psalmen, gevolgd door 3 keer 3 psalmen, gevolgd door 3 keer 3 lezingen, gevolgd door een beurtzang.*

Een mis met 9 lezingen betekent dus dat de hele metten werden gezongen en dit duurde ongeveer een uur : daarom werden ze de dag voor de begrafenis gezongen en noemde men dit officie ' de vigilie '.

Deze dienst wordt gewoonlijk ingeschreven als : cum officio 9 lectionem, cum officio solemni, exequiae primai classis of exequiis summis (met de hoogste dienst) en kostte 4 à 5000 van onze huidige (2001) franken.

Een mis met 6 lezingen werd voor 2/3 gezongen en ingeschreven als officio 6 lectionem, officio medio, exequiis majoribus (methogere uitvaart), exequiis duplias (met dubbele klasse uitvaart) of exequiis duplices majores (met hogere dubbele klasse uitvaart wat gelijkgesteld werd met de hoogste uitvaart) : kosten : 3000 frank..

Een mis met 3 lezingen werd voor 1/3 gezongen en we vinden in de sterfregisters alleen de vermelding exequiae : de kosten beliepen hiervoor 300 frank.

2e klas	: opgedragen om 10 uur met 3 Heren en 6 lezingen plus 3 keer 1/2 uur groot geluid van 3 klokken (men spreekt van 9 pozen geluid) ; werd aangerekend tegen 2 pond grooten. Ook hier was er verplichting van uitdeling van brood aan de armen.
3e klas	: opgedragen om 9 uur met 2 Heren en met 3 lezingen plus 3 keer 1/4 uur groot geluid van 3 klokken (men spreekt van 7 pozen geluid) werd gerekend aan 20 scellingen grooten.
4e klas	: den armen : om 8 uur met 1 Heer , een gelezen mis en klein geluid van 1 klok aan 3 scellingen gerekend.

Dit was echter alleen maar de vergoeding voor de priester en de koster, er diende ook nog betaald aan de kerkfabriek, voor de kaarsen en de rouwbehagen, voor de klokkeluiders (die betaald werden per poos geluid), voor de organist, enz. Alles in verhouding met het soort uitvaart dat men wenste. Details vinden we later in dit werk bij de uitvaarten van de gezusters Janssens.

Op 06 04 1616 vinden we een loting voor de kinderen Collins in de schepengriffie.¹¹⁹

Ze behelste het volgende :

Kavel ten deel gevallen aan Jan en Barbara.

- * een huis met winkel en keuken, gelegen aan de Steenweg te Halle en komende tegen zijn eigen goed.
- * een rente van 6 pond Doorniks op het huis der erfgenamen Joos Collins uit diens tweede huwelijk, gelegen in de St.Catharinastraat.
- * een rente van 40 sols Doorniks op de tuin der erfgenamen Gillis van Diest, gelegen buiten de St.Catharinapoort.
- * een rente van 40 sols Doorniks op een huis te Essenbeek.
- * een rente van 6 pond Doorniks op 1 bunder land en weide gelegen op den Slabbaert te Lembeek.
- * 5 dagwand land gelegen buiten de Brusselpoort.
- * de helft van 3 dagwand land op het Ganzeveld te Breedhout.
- * 1/2 bunder land op het Cattenhol.
- * 1 dagwand land op het Mersnieveld.
- * een vergoeding van 50 pond Doorniks per jaar die hij aan zijn beide zwagers moest betalen.

Omtrent 1621 kwamen de Jezuiten¹²⁰ aan te Halle en reeds in 1623 begonnen ze met de Latijnse School om te vormen tot een College (1632). Een generatie later zullen we zien dat de familie Gillisjans sterke bindingen had met deze orde.

Hun bezit kunnen we als volgt samenstellen :

- 1610** : koop van 5 dagwand land te Saintes.¹²¹
- 1612** : koop van 1/2 bunder land te Helbeek (Asseveld) en van 1 ½ dagwand land te Helbeek (Woudveld) voor 220 florijnen.¹²²
- 1617** : verwerf van een erfelijke rente van 8 Rijns gulden 15 stuiver bepand op het Hof van St.Joris te Oudenaken, op 1 b land op het Molenveld en op 1 dw land.¹²³
- 1623** : bekomt hij een erfelijke rente van 9 pond 13 scellingen 7 denier Doorniks bezet op een huis in de Volpestraat.¹²⁴
- 1624** : koop van 1 dagwand land op het Asseveld.¹²⁵
- 1625** : koop van een rente van 14 pond Doorniks.¹²⁶
- 1627** : koop van een rente van 6 pond Doorniks.¹²⁷
- 1629** : koop van 1 dagwand land op het Asseveld voor 70 florijnen.¹²⁸
- 1630** : geciteerd met bezit van 3 dagwand land op het Ganzeveld te Breedhout.¹²⁹
- 1632** : verwerft hij een rente van 3 Rijns gulden bepand op 3 dagwand land te Beert.¹³⁰
- 1635** : koopt hij een rente van 6 florijnen per jaar bezet op een huis genoemd *den H.Geest* aan de Steenweg.¹³¹

---

¹¹⁹ S.G. Halle 3859 p.133.

¹²⁰ Het Jezuitenarchief is voor het moment verspreid geworden over de rijksarchieven Vorst, inventaris van het archief van het college van Brussel I 934/2), Leuven, inv. archief college Halle inv. 518/684 en Antwerpen, inv. archief college Flandro-Belgica alias de Nederduitse provincie inv. T14/034). De door de auteur anno 1990 ingebrachte toenmalige voetnotennummers zijn heden alle veranderd in nieuwe nummers !

¹²¹ JA.H. 37/1 - bundel Janssens.

¹²² S.G. Halle 3858 p.205.

¹²³ S.G. St.Pieters Leeuw 4635 p.27v.

¹²⁴ S.G. Halle 3860 p.249.

¹²⁵ JA.H.

¹²⁶ JA.H. 37/1

¹²⁷ S.G. Halle 3861 p.58v.

¹²⁸ S.G. Halle 3862 p.3v.

¹²⁹ S.G. Halle 3862 p.72.

¹³⁰ S.G. Beert 851.

1642 : een obligatie van 348 schellinck te trekken op de weduwe M. Timmermans.¹³²
En verder kwam aan hem nog zijn vaders erfdeel o.a. het huis aan de Steenweg gelegen (zie hierna).

Een ander deel der bezittingen van Jan Senior kunnen we afleiden uit de deling van 21 02 1646 gedaan voor de schepenen van Halle.¹³³ Hierin vraagt Jan Junior, lakenhandelaar te Halle, scheiding uit de onverdeeldheid - welke nog rustte op meerdere goederen en renten, gelegen zowel in het Land van Henegouwen als van Brabant - tussen hem en de weeskinderen van zijn zuster Maria (x Gabriël Kannaert).

* Aan Jan Gillisjans valt ten deel :

- 1/ Een huis met winkel, keuken, kamers, oven en tuin, aan de Steenweg gelegen, door de erfgenamen *het Groot Huis* genoemd.
- 2/ Een huis met de stal, tuin en grond, 6 dagwand groot, te Essenbeek op de Malheyde.
- 3/ Eén bunder land op het Asseveld te Halle.
- 4/ Eén dagwand land op het Asseveld.
- 5/ Eén dagwand land op het Asseveld, uitgewisseld met 1 dagwand land op het Woudveld.
- 6/ Drie dagwand land tegen de molen van Halle genaamd Cattenhol.
- 7/ Een rente van 3 florijnen bezet op 3 dagwand land gelegen aan de weg van Lembeek naar Rameloo.

*Aan de weeskinderen van Maria Gillisjans valt ten deel :

- 1/ Een huis, winkel, keuken, koertje met een tuintje, onder de erfgenamen *het Klein Huis* genoemd, palend aan het Groot Huis.
- 2/ Een huis met stal, tuin en fruitbomen, 3 dagwand groot, te Helbeek.
- 3/ Drie dagwand land te Helbeek op het Woudveld.
- 4/ Een rente van 56 florijnen 5 patacons bezet op een huis aan de Grote Markt van Halle.
- 5/ Een rente van 3 florijnen op een huis in de St.Catharinastraat.
- 6/ Een rente van 3 florijnen.
- 7/ Vijf vierendelen land te Halle op het Beertveld.
- 8/ Eén dagwand land op de Wolvendries.
- 9/ Vijf dagwand land buiten de Brusselpoort.
- 10/ Een half bunder land in twee stukken te Saintes.
- 11/ De zes zevenden van 5 dagwand tuin met fruitbomen te Nederbeke onder Vlezenbeek en twee derden van 1/2 bunder land op het Parysveld eveneens te Vlezenbeek.
- 12/ Een rente van 21 florijnen 17 ½ patards op een huis in de Steenweg te Halle.
- 13/ Een rente van 22 florijnen in twee delen : 17 florijnen 10 patards en 4 florijnen 10 patards op een huis aan de Steenweg.
- 14/ Een rente van 8 florijnen 15 patards op het huis *St. Georges* te Beysinghen (?)
- 15/ Een rente van 7 florijnen op een huisje te Breedhout.
- 16/ Een rente van 6 florijnen 5 patards op land te Lembeek.
- 17/ Een rente van 3 florijnen bezet op een huis te Bierges.
- 18/ Een rente van 3 florijnen bezet op een huis te Lembeek.
- 19/ Een rente van 20 patards op een huis te Essenbeek.
- 20/ een rente van 30 patards te krijgen van Jan Gillisjans en bezet staande op 80 roeden weide op den Slabbaert te Lembeek.
- 21/ Een rente van 10 patards op een huis te Lembeek.

---

¹³¹ S.G. Halle 3863 p.113.

¹³² RA Leuven : Jezuïetenarchief Halle 518/684: 100.

¹³³ S.G. Halle 3865 p.58. Een deel ervan is terug te vinden in de loting van 06 04 1616 : zie hoger. De patacon heeft meer waarde dan de patard (= sol, stuiver).

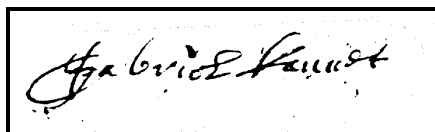
1. Judocus Gillisjans : ° Halle : 19 04 1605 (Judocus Collijns en Catharina van den Alboom)

2. Anna Gillisjans : ° Halle : 07 09 1609 (Antonius Fresne en Anna Berckmans)
cit. 1672.

3. Maria Gillisjans : ° Halle : 30 03 1612 (Carolus Gillisjans en Anna Coels)
+ Halle : 01 10 1639 ¹³⁴
x Halle : 10 09 1630 met Gabriël Kannaert, kleermaker uit Dworp.
° .....
+ Halle : 03 11 1635 ¹³⁵

Gabriël was de zoon van Sebastiaan en Anna de Nayer : zie onder Keynaerts + voetnoot.
De ondertrouw geschiedde op 24 08 1630 voor Ida Hymans en Martinus de Bouck, terwijl
op het huwelijk Egidius Kynaert en Egidius de Naeyer getuigen waren. Maria trouwde
onder de naam Janssens.

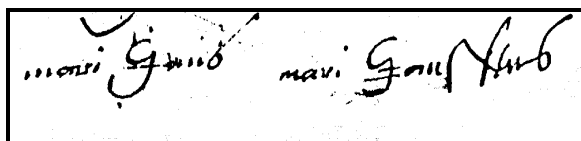
.Hij werd poorter van Halle op 29 12 1628 en neemt zijn woonst in Brussel. De dag erna,
op 30 12 1628, wordt hij aangenomen in het gilde der pessemantiers. Op de Steenweg
bezaten ze een huis met brouwerij, genaamd *de Vier Heemskinderen*.

Na de dood van haar man wordt haar broer, Jan Gillisjans aangesteld als voogd over de
kinderen Kannaert. Hij tekende toen het wezenboek nog onder de oorspronkelijke naam
Gillisjans.¹³⁶

xx Halle : 15 01 1637 met Andreas Huberti, kleermaker.
° Halle : 03 12 1612
+ Halle : 09 01 1671.¹³⁷

Zoon van Andreas en Marie Huart.
Getuigen op hun huwelijk waren Baldwin van Lysoe en Joannes Janssens. Hun ondertrouw
deden ze op 03 01 1637 en hier waren getuige priester en kapelaan Jacob Bize en Elisabeth
Janssens. Nu trouwt Maria onder de naam Janssens.
De schepenakten ondertekent ze echter soms met Jans, dan weer met Janssens !

¹³⁴ " Maria Janssens eodem die celebratus exseq. 9 lect. cum conductu ".

¹³⁵ " eodem die (3 nov) 9 lect. cum conductu pro Gabriele Kynaert "

¹³⁶ SA.H. dd. 22 02 1636.

¹³⁷ " sepultus in templo cum maioribus exequis - bet. de sangers ".

Op 06 03 1636 werd Andreas poorter gemaakt. Na de dood van Maria zullen we hem zien hertrouwen met Catharina de Mesmaker : zie hiervoor onder de Mesmaker.

In de periode tussen de ondertrouw en het huwelijk laat Marie voor schepenen van Halle conditie opmaken dat *de 4 Heemskinderen* na haar dood aan Andreas zullen komen mits deze aan haar twee kinderen die ze van Kannaert bekwam, een rente zou uitkeren van 12 florijnen 10 patacons per jaar. Verder komt aan de twee wezen nog toe : 300 florijnen van het sterfhuis plus de verplichting die Huberti op zich nam hen te voeden en te onderhouden tot ze een competente ouderdom hebben bereikt.

Met Andreas bekwam Marie nog eens twee kinderen.

4. Elisabeth Jans : ° Halle : 09 04 1615 (geboorteakten ontbreken tussen 1614-1617)¹³⁸
cit. 1648.

5. Joannes Gillis Jans : ° Halle : 18 12 1617 (Joannes Luyckx en Margareta Gillisjans)
+ Halle : 20 03 1676

---

¹³⁸ De naam Jans halen we uit Fonds Goethals 852 p.44 : "*dochter van Egidius Jans en Barbara Collijns*".

De westerse wereld in de 17e eeuw.

Werd bepaald door historische feiten : religieuze tegenstellingen die het politieke leven bepaalden, absolute vorsten die hun onbeperkte macht vestigden, ontdekkingsreizen waardoor een bloeiende handel ontstond en rijkdom aan de burgerij verschafte.

De religieuze tegenstellingen ontstonden als gevolg van wantoestanden in de kerk. Als gevolg hiervan ontstond het Protestantisme, het Calvinisme, het Anabaptisme.

Tegen het Protestantisme (= reformatie) reageerde de katolieke wereld met de contra-reformatie die elk compromis met de protestanten verwierp. Gevolg hiervan was de instelling van de Inquisitie en vooral de kloosterorden met op kop de Jezuïeten, wierpen zich op als verdedigers van het ware geloof.

De zuidelijke Nederlanden in de 17e eeuw.

Albrecht en Isabella : 1598 - 1621.

Zorgen voor rust in onze gewesten wat de economische toestand ten goede komt. De barok viert hoogtij met Rubens als bekendste kunstenaar.

Filips IV : 1621 - 1665.

Als gevolg van zijn onbeduidende persoonlijkheid komen onze gewesten terug tot verval. De regering wordt overgelaten aan zijn ministers die in 1648 de vrede van Münster tekenen waardoor een eind komt aan de voortdurende oorlogen en brandstichtingen, en de scheuring der Nederlanden bezegeld.

** Halle is nu een drukke bedevaartplaats geworden en tengevolge van de onderdrukking van de katolieken in het noorden zullen vele Jezuïeten naar de streek boven Maas en Waal vertrekken. Het is in deze kontekst dat ook het vertrek der gebroeders Janssens (zie verder) moet gezien worden.

JAN GILLISJANS ALIAS SIEUR JEAN JANSSENS ¹³⁹

DAMOISELLE MARIE BINNEMANS ¹⁴⁰

° Halle : 18 12 1617
+ Halle : 20 03 1676

° Halle : 12 01 1623
+ Halle : 04 12 1674

x Halle : 09 11 1644

Jan trouwde de dochter van Goswinus, vettewarier en poorter van Halle, kapitein van het gild der kolveniers van St.Christoffel, en Maria Ghyssels. Hun beider moeders waren de getuigen op hun huwelijk ; enige weken tevoren, namelijk op 20 10 1644 hadden ze hun ondertrouw gedaan.

Anno 1634 lieten beiden zich inschrijven bij het broederschap van St.Rochus en anno 1654 bij het broederschap van de H.Drievuldigheid¹⁴¹. In deze laatste broederschap vinden we eveneens hun kinderen Maria (1654 en 1660), Elisabeth (1660), Philippus en Egidius (1670), Catharina 1672 en 1674) en Barbara (1674) ingeschreven.

Jan werd poorter ¹⁴² van Halle gemaakt op 22 09 1639 en in de archieven wordt hij vermeld als zijnde lakenkoopman, specier en kleermaker.¹⁴³ In de kerkrekeningen van Eizingen en Dworp zien we Jan vermeld worden van 1646 tot 1672 over de weduwe Goswinus Binnemans voor levering van was, kaarsen, wierook, smout en misbrood en één keer voor de levering van ijzer om het altaar van O.L.Vrouw te repareren. Dit doet mij veronderstellen dat hij de zaak van zijn schoonouders overnam.

In het bestuur der stad kende hij een gestage opgang :

Anno 1649 : 7e schepen van Halle.
Van 1652 - 1653 : 5e schepen van Halle.
Van 1655 - 1656 : 2e schepen van Halle.

Maar omdat hij in december 1656 benoemd werd tot rentmeester van de goederen der kerk en kapel van O.L.Vrouw te Halle, mocht hij niet meer in de magistratuur der stad zetelen.¹⁴⁴ Dit is nochtans in tegenspraak met de feiten vermits we hem in stukken uit de kerkelijke archieven reeds vermeld vinden als rentmeester vanaf 1654 en dit tot 1676.¹⁴⁵ Wat wil zeggen dat de stadsmagistratuur hem toch nog toegelaten had verder zijn ambt uit te oefenen maar alzo in tegenspraak kwam met haar eigen reglementen !

Omtrent het schepenambt :

Het diende ieder jaar te worden hernieuwd en de schepenen werden gekozen uit de bekwaamste mensen van de stad. Eens gekozen werden hun namen doorgegeven aan de pastoor dewelke in eer en geweten moest uitmaken of ze van geen ketterij beschuldigd konden worden. Werden zij zuiver bevonden dan moesten ze in handen van de baljuw akte van hun geloof en tevens de eed afleggen.

Volgens het reglement mochten ze niet langer dan drie opeenvolgende jaren hun ambt uitoefenen (wat niet altijd strikt werd gevolgd). Maandag-, donderdag- en zaterdagmorgen dienden ze op het stadhuis aanwezig te zijn. Wanneer ze zonder verwittigen afwezig bleven bij een raadsvergadering op het stadhuis, dan werden ze beboet met 40 stuivers.

De baljuw en elk van de eerste vier schepenen bezaten een sleutel én van de offerblok der O.L.Vrouwkapel én van de koffer waarin de pachten der stad werden bewaard.

¹³⁹ De sterfakte schrijft *sepultus in templi cum maioribus exequis*.

¹⁴⁰ Werd evenals haar man in de kerk begraven *cum maioribus exequis*.

¹⁴¹ RALeuven, archief parochie St.Martinus Halle 518/613/51 nr. 33242/1 en 33242/2: ze werden genoteerd onder *Joannes Janssens en Maria Binnemans*.

¹⁴² S.G. Halle 3864 p.54 en 10888 p.32v.

¹⁴³ RALeuven: Jezuïetenarchief college van Halle 518/684 doos 97: de erfgenamen Janssens werden in 1676 vermeld als schuldeisers voor geleverde waren en *commerſchap* uit hun winkel en de huur van *keersevaen* uit de O.L.Vrouwkerk van Halle.

¹⁴⁴ S.G. Halle 3867 p.1.

¹⁴⁵ K.A. 3074 p.53 en K.A. 33.202 ult. pag.

In de periode van 1649/1655 deden zich moeilijkheden voor bij de benoeming van het stadsbestuur. Het ging hem tussen de aanhangers van de Spaanse koning en dezen die de hertog van Arenberg (die de stad in pand had) steunden. Sommige schepenen weigerden af te treden bij hun niet-verkiezing, ze weigerden de Hertog te erkennen en gehoorzaamheid te zweren aan de nieuwe baljuw. Het is dus volop in deze periode dat Jan Gillisjans zijn intrede deed in het bestuur der stad aan de kant der aanhangers van de Spaanse koning.¹⁴⁶

Het was ook de periode (1648, 1649, 1652, 1654, 1655) waarin de stad voortdurend werd gebrandschat en dat er verschillende legers werden ingekwartierd. Zo werden anno 1650 bij iedere Halse familie, 12 tot 15 soldaten van het regiment Gratzen ingekwartierd en dezen dienden door de familie gevoed, onderhouden en als toppunt ook nog hun soldij betaald te krijgen ! Kwam daar nog bovenop de pest van 1645 te Essenbeek, een besmettelijke ziekte die uitbrak in 1651 en opnieuw een pestepidemie van 1668 tot 1670 !

In vele schepenakten wordt hij procureur (= soort advocaat) genoemd. Zo onder andere voor de kapelaan der O.L.Vrouwkerk. Omstreeks 1650 begint Jan Gillisjans de schepenakten nu te ondertekenen met *Jean Janssens* !

Ook zijn kinderen worden door de pastoor in de doopregisters ingeschreven onder de naam Janssens op uitzondering van hun eerstgeborene Marie, die de oorspronkelijke naam Gillisjans blijft behouden. Een verdere afstamming van de naam Gillisjans moet dus niet gezocht worden ook al omdat de mannelijke naamdragers ofwel vroeg stierven ofwel niet huwden.

Anno 1670 wordt Jan vernoemd als *broeder van de Rederyckerscaemer de Ongheachten*¹⁴⁷.

Vermoedelijk is hij gestorven na een korte ziekte want op 08 02 1676 kwam hij nog te verschijnen voor de schepenen van Halle. Zeer zeker had hij zijn einde voelen naderen want drie dagen voor zijn dood, nl. op 17 03 1676, passeert hij zijn testament voor leenmannen van Henegouwen (zie verder bij het artikel 112).

Omdat dit testament verleden werd voor de leenmannen van Henegouwen mogen we besluiten dat hij ook leengoederen bezat en, om het testament bindend te maken was tussenkomst van een leenhof hier dus noodzakelijk.

* Een leenhof was samengesteld uit mannen van leen, aangesteld door de baljuw (in naam van de Heer), die als schepenen fungeerden. Een man van leen was de oudste zoon die normaliter het leen erfde.¹⁴⁸

¹⁴⁶ S.G. Halle 3866 p.93.

¹⁴⁷ Bij *de Ongheachte Broeders ghenoept Retoerika* waren ook leerlingen van het college der Jezuïeten.

¹⁴⁸ F.A. Jolly, inv. T 059/02 registers nrs. 243/247 : hierin is er sprake dat Jan Gillisjans (ook verder vernoemd Jan Janssens) pachten betaald aan de heerlijkheid van Risoir, Mussain, ...voor leengoed gelegen onder Brabant, zowel voor hemzelf te Pepingen (en deze bedragen stemmen overeen met wat zijn vader betaalde) als voor de kerk van Halle : 1662 - 1669 ; 1669 - 1709.

Uit de nalatenschap van Juffrouw Catharina Bosch (zie verder bij artikel 131) weten we ook nog dat Jan een manueel bezat waarin al zijn *Revenus, commerscappen ende recepten* stonden opgetekend. Spijtig genoeg vonden we het niet meer terug.

Dat hij ook zaken deed met mensen uit Henegouwen bewijst het volgende : ¹⁴⁹

Noël Marsille uit Seneffe komt in deze akte te verklaren nog 389 florijnen schuldig te zijn voor aan hem geleverde waren gedurende verschillende jaren volgens een creatiebrief van 14 11 1676. Op 19 12 1676 verklaren Marie en Elisabeth Janssens, als erfgenamen van Jan, zich tevreden met een terugbetaling van een rente ten belope van 24 florijnen en 6 sols per jaar.

Een gedeelte van de eigendommen van Jan Gillisjans alias Jean Janssens heb ik kunnen achterhalen ¹⁵⁰ in het *Cartularium van Goederen te Halle toebehorende aan het Huis van Arenberg* anno 1702. Het betrof negen kavels waarop de Jezuïeten van Halle cijns dienden te betalen aan de Hertog van Arenberg, cijnsen die tevoren door Jean Janssens betaald werden, zodat we moeten aannemen dat Jan zijn eigendom schonk of verkocht aan de Sociëteit van Jezus :

- 1/ Een huis en erf, genaamd *den Wildeman* achter de kerk en tegenover *den Moriaen* gelegen.
- 2/ 10 dagwand land te Wertbeke.
- 3/ Een huis met tuin en 2 bunder land te Wedem.
- 4/ Een huis met de stallen en tuin met de fruitbomen erop, groot 2 ½ dagwand te Broeckoven.
- 5/ 7 dagwand land te Helbeek op het Asseveld.
- 6/ 5 1/2 dagwand land in het Personaat van Halle.
- 7/ Een huis met erf, groot 3 dagwand, te Helbeek.
- 8/ 3 dagwand land te Scheyssingen.
- 9/ 1 dagwand land op den Beertekouter.

Dat het Jan goed ging in zijn leven bewijst de hiernavolgende opsomming van zijn eigendommen, welke ik aan de hand van akten uit de schepengriffie van Halle samenstelde :

Anno 1640 : koopt hij het huis waarin zijn moeder woont, af van Aert de Ridder. ¹⁵¹

Anno 1649 : koop van een rente van 6 Rijns gulden 5 stuiver.

Anno 1652 : koop van 1 bunder land te Helbeek. ¹⁵²

Anno 1652 : koop van de rente bezet op den Klinckaert tegen 144 pond graan. ¹⁵³

Anno 1653 : koop van een rente van 7 pond 10 sols 3 denier bezet op 5 dagwand land op het Coreelveld. ¹⁵⁴

Anno 1662 : koop, in drie stukken, van 14 ½ dagwand land op het Luysageveld. ¹⁵⁵

Anno 1666 : koop van 2 bunder land op de Wolvendries en 2 dagwand land op het Huldendaal voor de som van 400 florijnen. ¹⁵⁶

Anno 1667 : koop van één vijfde van een rente van 11 florijnen 11 patacons bezet op land te Wedem. ¹⁵⁷

¹⁴⁹ Akte opgemaakt door notaris M. de l' Estienne uit Nijvel.

¹⁵⁰ Uitgegeven door G. Renson : *Verhandelingen der Geschied-en Oudheidkundige Kring van het Land van Halle* : 1983 p.20.

¹⁵¹ S.G. 3864 p.92.

¹⁵² S.G. 3866 p.105.

¹⁵³ S.G. 3902 p.97 en college van Halle 518/684 doos 97 waaruit blijkt dat hij een minnelijke schikking wil treffen met de buurman voor een venster die hij in zijn woning kapte – wat hem eerst was toegestaan – en later door de buurman werd tegengesproken. Het huis op de Klinckaert was gelegen naast het huis gen. den Wildeman, eigendom van de Jezuïeten.

¹⁵⁴ S.G. 3866 p.239.

¹⁵⁵ S.G. 3869 p.76.

¹⁵⁶ S.G. 3870 p.53.

¹⁵⁷ S.G. 3870 p.98.

- Anno 1670** : koop van een rente van 18 florijnen 15 patacons, bezet op den Klinckaert, voor de som van 300 florijnen.¹⁵⁸
- Anno 1670** : verwerft hij een erfelijke rente van 21 florijnen 11 patacons bezet op een huis aan de Grote Markt van Halle gelegen.¹⁵⁹
- Anno 1671** : hij wordt vernoemd in bezit zijnde van een erfelijke rente van 3 florijnen, bezet op goederen gelegen te Braine-le-Château.¹⁶⁰
- Anno 1672** : koop van 3 dagwand land op de Witten Berg, 1/2 bunder op het Koeienborreveld en 1 dagwand op den Hogen Meer.¹⁶¹
- Anno 1675** : koopt hij voor 100 florijnen een rente bezet op een huis te Halle.¹⁶²
- Anno 1676** : koopt hij een rente van 25 florijnen bezet op een huis te Wedem.¹⁶³

Ook in de schepenakten van Beert vonden we enige inlichtingen : ¹⁶⁴

* Omtrent Jean Janssens :

- Anno 1664** : verwerf van een rente van 5 Rijns gulden per jaar. Jan wordt dan specier te Halle genoemd.
- Anno 1669** : Adriaan van der Elst, pachter te Bogaarden, staat hem 1 dagwand 36 roeden meersen genaamd *den Halmaert* af, als tegoed op zijn pacht van het pachthof van de kerk van O.L.Vrouw te Halle, hetwelke Jan Janssens zelf in huur had van deze kerk.

* Omtrent de erfgenamen Janssens :

- Anno 1678** : verwerf van een erfelijke rente van 15 Rijns gulden per jaar.
- Anno 1679** : verwerf van een erfelijke rente van de helft van 14 Rijns gulden per jaar.
- Anno 1679** : verwerf bij openbare koop van een huis en 7 dagwand land te Herisem, samen met nog 2 dagwand land op het Mekkumveld voor de som van 900 gulden.
- Anno 1679** : verwerf van een rente van 15 gulden 12 stuiver als tegoed voor een verstrekte lening van 150 Rijns gulden aan Ingel van der Elst, pachter te Bogaarden.
- Anno 1679** : ze staan een lening toe van 100 Rijns gulden tegen een intrest van 6 Rijns gulden 5 stuiver per jaar.
- Anno 1690** : verwerf van 2 dagwand meers (waarde 400 Rijns gulden) *den Schapenmeers* te Beert als inkorting van een door hen toegestane lening van 616 gulden.
- Anno 1725** : verwerf van een rente van 2 Rijns gulden 10 stuiver op goederen gelegen te Beringen.

<p>De afstamming Gillisjans (Janssens) - Binnemans vinden we op de laatste bladzijde van dit werk.</p>

---

¹⁵⁸ S.G. 3870 p.10.

¹⁵⁹ S.G. 3870 p.21.

¹⁶⁰ JA.H. 37/1.

¹⁶¹ S.G. 3904.

¹⁶² S.G. 3871 p.51.

¹⁶³ S.G. 3871 p.61.

¹⁶⁴ S.G. 855.

Dat Jan een geziene figuur was bewijst ook nog het volgende :

De Jezuïeten, die sinds 1621 te Halle aanwezig waren, wensten hun College verder uit te bouwen, wat kosten meebracht, de schoolmeesters dienden betaald te worden, enz.... en zo werd er aan gedacht een pensioengeld (soort subsidie) in te stellen dat zou getrokken worden op :

1/ de Stad Halle voor 150 gulden.

2/ de Armendis voor 75 gulden.

3/ de Kerk voor 375 gulden.

Samen voor 600 gulden per jaar.

* Zo had Jan Janssens als *rentmeester der Armendis* zich ertoe verbonden tot het betalen van het tweede deel van het Pensioen, hetwelke zou dienen voor het onderhoud van het College.

Hij betaalde voor de jaren 1650/1651 samen echter slechts 104 van de verschuldigde 150 gulden omdat hij - ws. reeds zeer vooruitziend ! - zag dat de kas van de Armendis hem weinig zou kunnen terugbetalen (t.t.z. de uitgaven, waaronder zijn bestuurskosten, dekten onvoldoende de inkomsten)

Dus zette hij de betalingen maar stop en bleef de Jezuïeten nog 46 gulden schuldig. Voortdurend ging hij zich bij hen ekskuseren met de reden dat hij zelf nog niet de vereiste 46 gulden van de Armen had ontvangen maar uiteindelijk zien we hem anno 1655 35 gulden en anno 1667 de resterende 11 gulden betalen.¹⁶⁵

* Omdat hij ook *rentmeester van de Kerk* was, betaalde hij eveneens het derde deel van het Pensioen dat diende tot het betalen van drie onderwijzers.

Vanaf 1654 tot aan zijn dood komt Jan deze verplichting nauwkeurig te vervullen. Elk jaar wordt er 375 gulden afgedragen en na zijn dood wordt ze overgenomen door zijn kinderen, de juffrouwen Janssens, die nog bijdragen voor de jaren 1677/1678.

Anno 1679 wordt het pensioengeld overgenomen door hun neef Albert Ketelbutter ; de gezusters waren toen de huurders van het tweede huis van het Convict der Jezuïeten en ze betaalden hiervoor zo lang ze zouden leven, 80 gulden per jaar.¹⁶⁶

In dezelfde bron lezen we ook nog dat de eerbare Juffrouwen Elisabeth en Maria Janssens drie dagwand land, gelegen te Breedhout (waarvan 2 dagwand op het Ganzeveld en 1 dagwand op de Bruyn) afkochten van de weduwe Dubois die schulden had. Onmiddellijk hierna staan ze deze gronden af aan de Jezuïeten, op conditie van deze Orde vanaf 1676 een rente uitgekeerd te krijgen van 8 gulden per jaar.

Zeker sinds 1681 bezaten ze een huis op de Grote Markt te Halle vermits er in dat jaar sprake is van een klacht door hen ingediend tegen de weduwe Sournois wegens het niet betalen van de huishuur ten belope van 56 florijnen 5 patacons.

Ook in het parochiearchief vinden we inlichtingen : een der pijlers van de weldadigheid van Halle berustte bij de Gemeenschappelijke Armen en deze ontvangingen van de Juffrouwen Janssens 428 florijnen 6 patacons voorkomend van de verkoop van zes dagwanden weide.¹⁶⁷

Op 17 07 1692 verkopen *les Damoselles Elisabeth, Cathérine et Barbre Janssens, dévotoires* samen met hun broer *le Père Egide Janssens, presbytre et religieux de la Compagnie de Jésus, non professé* aan het College van de Compagnie van Jezus te Halle een groot deel van hun bezittingen :

- een huis gelegen in de Langestraat.
- een huis geheten *den Wildeman*.
- een rente van 18 florijnen 15 patacons op de Klinckaert.
- een rente van 3 florijnen.
- al hun rechten in een rente van 21 pond bezet op de Droge Weide te Helbeek.

¹⁶⁵ K.A. 3074 p.51 e.v.

¹⁶⁶ K.A. 3074 p.120. Een convict is hier op te vatten als een huis waar meerdere vrouwen zonder kloostergeloften samenleefden

¹⁶⁷ Parochiearchief St. Martinus Halle, los stuk, ongedateerd.

- 3 dagwand land plus het huis erop te Broeckborre buiten de Bosspoort.
- 1 dagwand land op het Huyshageveld te Essenbeek.
- 10 dagwand land te Wertbeek.
- 5 dagwand land op het Asseveld.
- 5 dagwand land op het Zevenbunderveld.
- 5 vierdelen land op het Breedveld te Helbeek.
- 1 dagwand land op de Wolvendries.
- 2 bunder land op het Huyenborreveld.
- 3 dagwand land op de Wittenberg.
- 1 dagwand land op den Hogen Meer.
- 1/2 bunder land op het Huldendaal.
- 5 dagwand land in Helbeek.
- 7 dagwand land te Wedem
- 3 dagwand land te Helbeek.
- 6 dagwand land te Essenbeek met het huis *de Kesemande* (zie de loting).

** deze verkoop was echter een gesimuleerde verkoop, die nochtans blijvend zou worden na de dood van de gezusters Janssens. De reden hiervoor was de confiscatie te vermijden die ingesteld werd door de Franse troepen.¹⁶⁸ Tevoren reeds, anno 1691 waren de gezusters Janssens naar Brussel gevlucht omwille van de oorlogen in de streek van Mons en Halle.

Meer gegevens over het gebeuren en hun wedervaren in Brussel, waar ze bleven wonen, vinden we in een bewaard gebleven register uit het Jezuïetenarchief.¹⁶⁹ Hierin staat geschreven dat de drie gezusters sinds 1691 het 6de huis van de Societatis huren voor het leven. Het was een huis dat door de vorige huurster, Juffrouw Marchant, tegen 210 gulden werd gehuurd en als huurgeld wordt nu alle jaren 0 - 0 - 0 ingeschreven.

Een verklaring hiervoor vinden we in een ander archiefstuk van de Orde : ¹⁷⁰

Op 01 10 1691 stelden de drie gezusters aan het College van Brussel 3000 gulden ter beschikking als vergoeding om er levenslang te mogen wonen. Er werd ook bepaald dat het College van Halle nog eens 60 gulden per jaar in naam van de gezusters zou geven aan het College van Brussel.

Op 30 01 1711 kwam het College van Halle reeds 15 jaar verlopen huishuur eindelijk te betalen aan het College van Brussel.

In december 1714 stelden de gezusters het College van Halle 1000 gulden wisselgeld ter beschikking dewelke zou dienen tot uitdoving van de last van de 60 gulden hogervermeld. Ze zouden daarenboven nog een lijfrente krijgen van 30 gulden per jaar.¹⁷¹

In januari 1715 schoof het College van Halle deze bepalingen door naar dat van Brussel.

Na de dood van Catharina maakten de Paters een afrekening over de verlopen 51 ½ jaar en er werd door hun de bemerking bijgeschreven dat door het goed hun levenslang te verhuren voor een vaste som, de Orde er een zeer slechte zaak aan gedaan had. Verhuurd aan 210 gulden zoals hun voorgangster betaalde, zou het hen 10815 gulden hebben opgebracht tegenover nu slechts 5561 gulden (3000 gulden + 1395 gulden betaald door Halle + 1166 gulden afkomstig van de 1000 gulden wisselgeld).

---

¹⁶⁸ S.G. Halle 3873 p.59 en K.B. fonds Goethals 852 p. 45-46.

¹⁶⁹ JA.B. : R24 p.155.

¹⁷⁰ JA.B. : R51 p.33.

¹⁷¹ JA.H. 6 en JA.B. : R22.

Waar was het 6de Huis gelegen ? ¹⁷²

Initieel werd het Huis *domus quinta a templo nostro et 2da a scholis elocator Eleonora de Aquilar* genoemd.

In feite werd het 5e Huis bewoond door de Juffrouwen Janssens na de dood van Juffrouw Marchant anno 1691. Dit was echter een dubbelhuis en nadat de Juffrouwen het betrokken zal men het steeds in de boeken vermelden als het 6e Huis. Het 5e Huis wordt vandaan bewoond door de ticheldekker Francis Wouwermans.

De Heer Colignon, gebuur en eigenaar van het huis *de Rode Poort* ¹⁷³ komt aan de Paters Jezuïeten in een akte te verklaren dat hij alle vensters die uitgeven op de hof der gezusters zal dichtmaken en de openingen die er in de muren zijn zullen worden afgesloten met ijzeren staven.

In een ander archieffonds vinden we nog nauwkeuriger inlichtingen ¹⁷⁴ onder de hoofding *Guldenstraat : voorby de kerck der Paters Jezuïeten gaende naer de Steenpoort :*

Wanneer we hier tellen vinden we voor het 6e Huis, eigendom der Paters en genummerd met 26, als huurster Catharina Janssens vermeld. De getallen erbij geschreven betreffen enerzijds het bedrag van het huurgeld en anderzijds het bedrag aan belastingen door eigenaars en huurders te betalen in de aanslag van de 20ste penning.

Uit register 5683 van anno 1703 leren we dat hier ook nog hun nicht Barbara Cannaert¹⁷⁵ inwoonde en dat de belastingaanslag betaald werd door Elisabeth Janssens tot het jaar waarin ze stierf.

Bijna al de transakties met betrekking tot giften of verkopen gedaan door de Juffrouwen Janssens zien we verlopen ten voordele van de Orde der Jezuïeten. Soms al eens voor de Armendis maar nooit voor gewone partikulieren die geen banden hebben met een religieuze instelling.¹⁷⁶

Meestal gaat het om ontvangsten van renten die gehypothekeerd staan op hun gronden. Zo hadden ze zelfs rechten op gronden gelegen te Wolvertem, de gemeente waar sinds het einde van de 17^e eeuw 1700 tot op heden nog steeds de familie Gillisjans verblijft !

Er schijnt ook een kas (in de tekst genoteerd als *casse - kaste*) van de Juffrouwen bestaan te hebben waarin al hun verschillende inkomsten werden gestort en waaruit dan geput werd tot het verstrekken van leningen aan geestelijke instellingen of personen.

Ook is er nog enige informatie te verkrijgen in het *Groot Boeck* der Sociëteit : ¹⁷⁷

we vinden erin dat er financiële banden bestonden tussen de Juffrouwen en de Colleges van Aalst, Brussel, Cassel, Ieper en Mons. Zo werpt het register van de uitgaven van het College van Brussel enig licht op deze zaak. In mei 1743 en in januari 1744 vinden we onder de hoofding *Geloste capitaelen - gerembourseerde capitaelen - lyfrenten - erfrenten* voor Juffrouw Catharina Janssens, S.M.¹⁷⁸ nu Maria Catharina Bosch genoteerd met 13 items ten belope van 14200 guldens, die liepen aan 3 %. Er wordt bij vermeld dat het College van Brussel de uitstaande kapitalen en renten van de Juffrouwen Janssens aan het College van Mons betaald heeft.

¹⁷² JA.B. : R50 en R51.

¹⁷³ Een afspanning gelegen tegen de Steenpoort, een poort in de eerste stadsomwalling op een steenworp van de Jezuïetenkerk ; het was enerzijds hier datstadswaarts de Guldestraat begon en anderzijds de Hoogstraat die naar de buitenwijken liep. Heden noemt de plaats *Gerechtsplein* en het is hier dat de afgebroken kerk der Orde gelokaliseerd mag worden.

¹⁷⁴ S.B. : Registers 5683/5690 hoofding " Guldestraat ".

¹⁷⁵ Begraven in de Kapelle kerk te Brussel op 24.11.1715 met 97-2 gulden uitvaartkosten.

¹⁷⁶ Details kan men vinden in de registers 4, 5 en 6 van het JA.H.

¹⁷⁷ JA.Provincie Flandro-Belge 39 - 41.

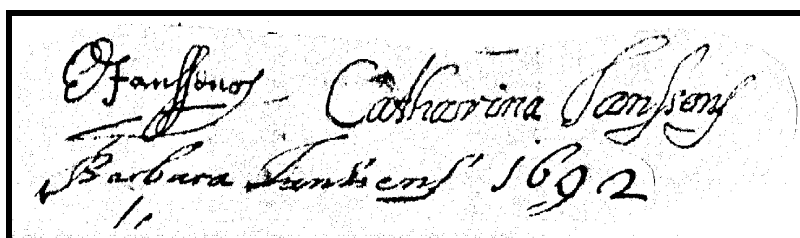
¹⁷⁸ Societas Mariae : hiertoe behoorden zij die een aan de Jezuïeten ontleende leefregel volgden, er op gericht de levenshouding van Maria na te volgen en in te staan voor de opvoeding en het onderwijs van kinderen, o.a. het geven van catechismuslessen.

Wat was *une fille dévote* ?

Vertaald betekent het een geestelijke dochter. Dit was noch een religieuze, noch een begijn ¹⁷⁹ maar een zeer godsvruchtig persoon, levend *in* de wereld volgens een strikt reglement uitgewerkt door de Jezuïeten, onder wiens leiding ze zich plaatsten. Veelal verpleegden ze de arme zieken en onderhielden en verzorgden het kerklinnen. Deze *devotae* werden ook geestelijke maagden, devotarissen of kwezels genoemd.

Het stond dan ook heel erg chique om zulk een dochter, liefst nog samen met een zoon die voor priester studeerde, te hebben. Deze bourgeois-families waren wel diep kristelijk maar zagen er toch wel enig voordeel in om zulke dochters te hebben. Dezen lieten dan meestal hun bezittingen over aan de Orde wat we hier met onze familieleden ook zien gebeuren. ¹⁸⁰

De familie Janssens (alias Gillisjans) moet wel zeer vroom en katholiek geweest zijn vermits ze vier geestelijke dochters en twee Jezuïeten telde ! Het is dan ook niet verwonderlijk dat gans het patrimonium van de familie Janssens aan de Jezuïeten is gekomen.

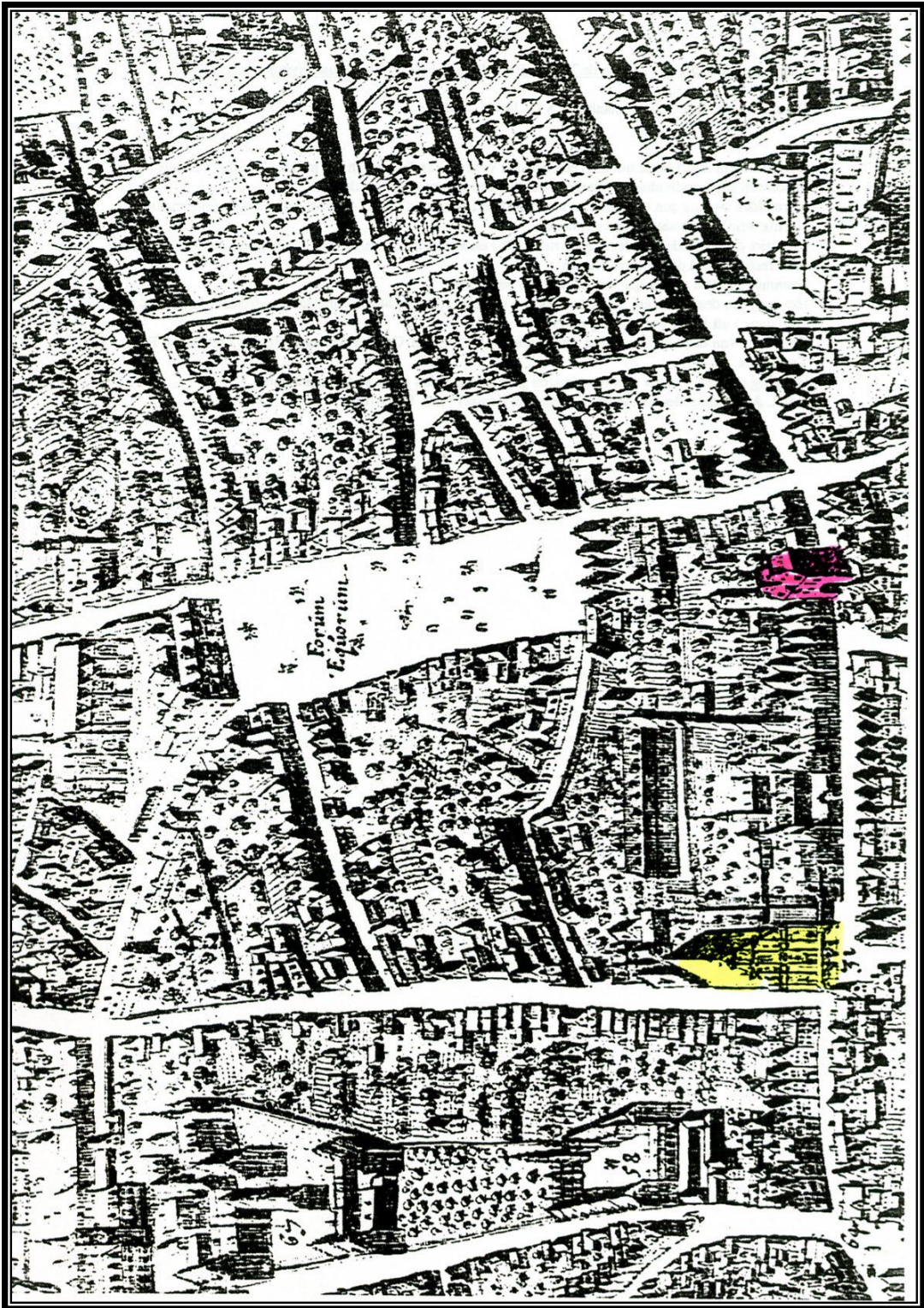

Hierna volgt wat ik vond aan archivalische gegevens omtrent de kinderen Janssens.

---

¹⁷⁹ Ze vertoonden wel een zekere overeenkomst met de begijnen. Deze laatsten legden een tijdelijke gelofte van zuiverheid af en waren gehoorzaamheid verschuldigd aan de oversten van het hof zolang ze daar bleven wonen. Kloosterlingen daarentegen legden de drie publieke geloften af van zuiverheid, armoede en gehoorzaamheid.. Bij de devotae kwamen ook geloften voor - de zogenaamde particuliere geloften beperkt tot de zuiverheid en afgelegd aan een biechtvader of aan een priester-geestelijk leider. Praktisch leefden ze onder diens gehoorzaamheid maar zonder gelofte. Een zeer interessant werk omtrent deze is het boek van M. De Vroede: Kwezels en Zusrters, de geestelijke dochters in de Zuidelijke Nederlanden, 17^e en 18^e eeuw.

¹⁸⁰ JA.H. 37/1.

Catharina Janssens

*****

Omtrent Catharina Janssens (1661 - 1743) zijn we archivalisch heel goed gedocumenteerd door haar testament en de verschillende codicillen :

- * 02 08 1732, akte 103 : testament voor notaris G. van der Borght.
- * 07 08 1732, akte 86 : codicille voor notaris J.B. Jacobi.
- * 20 09 1734, akte 102 : codicille voor notaris G. van der Borght.
- * 28 04 1735, akte 44 : codicille voor notaris J.B. Jacobi.
- * 15 02 1740, akte 12 : codicille voor notaris G.J.B. Waerseggers.

Evenals haar beide zusters Barbara en Elisabeth, werd ze begraven in de kerk der Jezuïeten te Brussel na haar uitvaart van de Kapellekerk.

Uit het begrafenisregister dezer kerk ¹⁸¹ leren we dat in totaal 80 gulden 0 stuiver werd betaald (zie ook bij Barbara). Hiervan was er voor de pastoor : 8 - 13 ; voor de andere Heren : 20 - 10 ; voor de koorzangers 1 - 4 ; voor de celliten : 1 - 12 ; voor de mis : 0 - 18 ; voor het behangsel : 1 - 12 ; voor de bidkaarsen : 4 - 16 en voor de rest nog 40 - 15.

Volgens het Boek der Missen der Paters Jezuïeten ¹⁸² stierf Catharina op 5 april en werd de ontvangst van een stipendium van 350 gulden voor 1000 missen genoteerd. De missen werden gelezen door haar biechtvader Pater Pierpont ¹⁸³, die op 11 mei reeds 26 missen had gelezen voor de som van 18 gulden 4 stuiver.

Anno 1691 was ze naar deze stad gevlucht met haar kinderen ten gevolge van de oorlogen in het land van Halle en vermits we niet de minste inlichtingen meer vinden omtrent deze kinderen neem ik aan dat deze al vlug naar Halle moeten teruggegaan zijn. Met ' haar kinderen ' bedoelde men wel ' haar leerlingen ' en dit is te staven met het feit dat we enkele malen achter Catharina 's naam de initialen S.M. vinden (zie hoger) en ook doordat ze vernoemd wordt in verband met ontvangen gelden voor de catechismus begin anno 1700.

---

¹⁸¹ Microfilm 1073293.

¹⁸² JA.B.: R37.

¹⁸³ G. Pierpont (1675-1751) was aalmoezenier in de Brusselse gevangenissen met als taak bijstand aan de ter dood veroordeelden.

Korte inhoud van het testament van Catharina Janssens dd. 02 08 1732.

Bij het opmaken van haar testament was Catharina gezond naar lichaam en ziel, woonde te Brussel en herroept al haar andere testamenten maar verklaart dat de schenkingen die zij bij testament deed aan haar zusters, blijven bestaan.

De bepalingen luiden als volgt :

1/ Catharina wenst begraven te worden in de doodselder onder het hoogaltaar van de Jezuïetenkerk te Brussel, waar ook haar andere twee zusters Elisabeth en Barbara reeds begraven liggen. Hetzelfde aantal missen, kaarsen en onkosten (volgens het begrafenisboek) dienen gevolgd te worden. Er dienen 1000 missen gelezen te worden door de Paters Jezuïeten en hiervoor wordt er 300 gulden uitgekeerd. Van de missen die opgedragen zullen worden in de huiskapel of in de kerk der Jezuïeten terwijl het lijk nog onbegraven is, laat zij voor elke mis 10 stuiver reserveren. De uitvaartdienst dient te gebeuren in de Kapellekerk op dezelfde wijze als voor Barbara gebeurd is en hiervoor laat ze 80 gulden.

2/ Aan het College van Brussel laat ze 2000 gulden als aalmoes en erkentenis omdat zij en haar zusters er begraven mogen worden.

3/ Aan de arme huisgezinnen laat ze 100 gulden die zullen uitgedeeld worden door haar biechtvader.

4/ Al haar klederen, hemden en klein lijnwaad dienen door haar erfgenamen verdeeld te worden onder de arme en eerlijke lieden.

5/ Aan haar biechtvader laat ze 100 gulden als aalmoes, alsook al haar relieken, beeldekenen en schilderijen.

6/ 2000 gulden komen aan Joffrouwe Isabelle Françoise Hennekin, weduwe van Sieur Ferdinand van Pruissen.

7/ 400 gulden komen aan Andreas Huberti, wonend op de Krekelendries.

8/ 400 gulden komen aan de Sieurs Jacob en Philip Ketelbutter, kinderen van Anna Huberti.

9/ 800 gulden komen aan de vier kinderen van de Wiel, geestelijke dochters.

10/ Aan de huiskapel van het College van Halle laat ze haar altaar met de priesterlijke en andere gewaden, een zwart ebbenhouten kruis, een zilveren God en vier zilveren kandelaars.

11/ De Franse sodaliteit van het College van Brussel bekomt de best geborduurde kazuivel, de beste kanten albe en kelkdoek. Indien deze Sodaliteit teniet zou gaan dient alles aan de kerk der Jezuïeten overgedragen te worden.

12/ Aan de armen van Halle opdat zij voor haar zielelafenis en ook voor die van haar zusters zouden bidden en hun indachtig wezen : 1000 gulden, waaruit een rente zal samengesteld worden onder toezicht van Pater Rektor van het College van Halle. De uitbetaling zal gedaan worden door de armenmeester.

13/ Aan haar meid Anne Marie Valentin, een rente van 50 gulden per jaar en nog eens 50 gulden tot het kopen van rouwkleding indien zij haar meesteres tot aan haar dood blijft dienen.

14/ Al haar resterende tijdelijke goederen komen aan haar nicht Vrouwe Françoise Hennekin, douarière wijlen A.M.J. de Burlu, Heer van Arbres, Neffe, etc...., Ordinaris van Z.M. Groten Raad, haar enige universele erfgename.

Codicille Jacobi van 07 08 1732. ¹⁸⁴

Werd opgemaakt ten huize van Catharina en bepaalt :

1/ de approbatie van haar testament van 02 08 1732.

2/ de afstand aan pater rektor van het College van Halle van een rente van 80 Rijngulden uit een kapitaal van 2000 Rijngulden getrokken op Guillaume de Minie, meester broodbakker te Halle die hiervoor zijn huis *de Pauw* gelegen aan de Klinckaert te Halle in pand geeft (not. van Daelen en not. van den Berghe dd. 21 08 1724). Deze rente dient tot het kleden en schoeisel verschaffen aan de arme buitenkinderen van Halle die te Essenbeek de catechismuslessen gegeven door de Paters Jezuiten komen horen. Op de dag dat zij hun eerste kommunie komen te doen zal deze kleding uitgedeeld worden. Volgt dan nog een lange bepaling van het alternatief indien vs. opdracht niet kan uitgevoerd worden of te vervallen komt.

3/ Als executeur testamentair kiest ze notaris G. van der Borcht die boven zijn gewoon salaris nog eens 50 patacons krijgt.

Codicille van der Borcht van 20 09 1734.

1/ Herneemt artikel 12 van het testament.

2/ Huberti, waarvan sprake in artikel 7 van het testament, bekommt nog 300 gulden courant geld.

3/ De gebroeders Ketelbutter, waarvan melding in artikel 8, bekomen elk nog eens 100 gulden.

4/ Voor het College van Halle en het College van Brussel, elk 50 gulden, om haar begrafenis te regelen.

Codicille Jacobi van 28 04 1735. ¹⁸⁵

Hierin wordt Catharina *bejaarde geestelijke dochter* genoemd, gezond van lichaam en goed bij haar vijf zinnen die de volgende punten stipuleert :

1/ approbatie van haar testament van 02 08 1732 evenals van de codicillen van 07 08 1732 en 20 09 1734.

2/ dat haar dienstmeid Anne Marie Valentin, ten deel zal vallen indien ze bij testatrices dood nog inwonend is en buiten wat haar reeds vroeger is toegezegd geweest :

- een ledikant met behangsel, een pluimen bed, een hoofdkussen, twee sargiën, een strozak, twee paar slaaplakens, zes servietten waarop 46 staat, twee ammelakens, één zilveren lepel, één zilveren vork en alles wat nog op de kamer staat waar vs. ledikant zich bevind.
- twee Spaanse lederen stoelen en een leunstoel bedekt met groen lijnwaad.

---

¹⁸⁴ N.B. Jacobi 6703.

¹⁸⁵ N.B. Jacobi 6706.

Codicille Waerseggers van 15 02 1740. ¹⁸⁶

1/ probeert haar testament van 02 08 1732 met de drie codicillen welke volledig effect dienen te hebben en plaats dienen te grijpen in zoverre ze de andere codicillen niet tegenspreken.

2/ wederroeft het legaat van 2000 gulden aan Juffrouwe J.F. Hennekin, weduwe van F. van Pruissen, oud aalmoezenier der stad Antwerpen.

3/ legateert aan de huiskapel van het College der Jezuïeten van Halle vier zilveren flambeeuwen kandelaars, te weten : de twee kleinste aan de Sodaliteit der Walen in het College van Brussel en als deze Sodaliteit komt te verdwijnen zullen ze aan vs. College van Brussel komen, de twee grootste komen toe aan het College van Halle.

4/ stipuleert dat indien haar notaris G. van der Borcht komt te sterven, alle uitvoerende macht zonder meer zal komen aan notaris J.H.Rasch.

Laatste testament van Catharina Janssens dd. 20 04 1740. ¹⁸⁷

De nu bijna 80-jarige Catharina is nog steeds in goede gezondheid, maar laat een nieuw testament maken omdat haar enige universele erfgename, haar nicht Vrouwe F. Hennekin, overleden is.

Ze annuleert hierbij haar testament van 02 08 1732 voor zoveel het raakt aan de institutie der erfgenamen en, voor zover de anterieure bij de posterieure codicillen niet zijn teniet gedaan, zal de laatste codicille van 15 02 1740 blijven bestaan.

De bepalingen zijn de volgende :

1/ ze beveelt haar ziel aan God de Almachtige, haar Schepper en roept bescherming en voorspraak der H.Maagd en Moeder Gods in, alsook bij haar H.Patroon en H.Patrones. Haar lichaam dient begraven te worden zoals voorzien.

2/ aan de kerk van het klooster der Religieuze Ursulinen alhier geeft ze haar paar oudste zilveren kandelaars en beveelt haar ziel aan in hun gebeden.

3/ aan de Sodaliteit der Walen, opgericht in het College der Paters Jezuïeten, laat ze haar gedreven zilveren dienstbord en een erfelijke rente van 24 gulden 10 stuiver per jaar (dit is 3 ½ % op het kapitaal, te betalen telkens per 1 juli) ten laste van de drie Staten van Brabant wegens brief van 25 07 1737. Hiervan dienen jaarlijks voor haar zielelafenis missen gedaan te worden aan het altaar van O.L.Vrouw, en dit onder de leiding van haar biechtvader E.P. Bestuurder Pierpont, die ook in geval van terugbetaling het kapitaal mag ontvangen.

4/ haar resterende goederen, renten en middelen, zo roerend als onroerend en betaald zijnde de begrafenis, de kerkrechten, de missen, legaten en schulden, komen aan Juffrouw M.C. Bosch, bejaarde dochter van wijlen Vrouwe F.Hennekin met wijlen haar eerste man Sieur J.B. Bosch.

** Op 20 06 1741 laat haar meid, Anne Marie Valentin, ziek te bed, haar testament opmaken voor notaris Rasch (ze stierf op 03 09 1741).Tot onze verbazing komt haar meesteres Catharina hier niet in voor.

---

¹⁸⁶ N.B. Waerseggers 18523.

¹⁸⁷ N.B. Rasch, akte 56.

Enige maanden later, nl. op 20 01 1742, heeft men weer deze notaris geroepen.¹⁸⁸ Drie personen komen op verzoek van Catharina een verklaring af te leggen. Het zijn Eerwaarde Pater Pierpont, jezuïet, Jan Balthazar, apotheker en Andreas Huberti, koopman in stoffen.

Ze verklaren hierin Catharina reeds meer dan dertig jaar te kennen en zeker te zijn dat zij de enige universele erfgename is van haar broers en zusters, met name van Elisabeth, Barbara, Egidius en Philippus, allen testamentloos overleden voor zoverre Catharina dit heeft kunnen nagaan.

Pater Pierpont verklaart ook nog de gezusters Elisabeth en Barbara te hebben bijgestaan in hun doodsstrijd. Deze Pater, biechtvader van Catharina, stond wel in goede relatie tot haar vermits Catharina op 30 07 1737, in een akte opgemaakt door Pater Rektor Janssens van het College van Brussel, komt te verklaren dat na haar dood haar lijfrente van 150 guldens, afkomstig uit een kapitaal van 3000 guldens, door haar op 08 07 1737 ter beschikking van het hogervermeld College gesteld *sal syn ende blyven tot behoef van den Eerw. Pater Gaspar Pierpont syn leven gedurende*.¹⁸⁹ Na haar dood echter zullen haar verwanten alles in het werk stellen om haar erfenis te betwisten.¹⁹⁰

Nog een andere uitvoerige bron van inlichtingen omtrent Catharina (en haar zusters) vinden we in het notariaat van J.B. Nieuwen.¹⁹¹ Deze bron bevestigt nog eens vele van de reeds gevonden inlichtingen.

Hogervermelde akten behandelen de erfeniskwestie en geven een inventaris van de meubele en immeubele goederen, achtergelaten door wijlen M.C. Bosch, vrouwe van Marselaer (wonend in de Lange Nieuwstraat aan de Finisterre kerk te Brussel), enig kind en bejaarde dochter van wijlen J.B. Bosch en wijlen Françoise Hennekin ; deze laatste was zelf de nicht van Catharina Janssens van dewelke ze de enige en universele erfgename was (zie het testament van Catharina).

De boedelbeschrijving wordt gedaan door notaris M. van den Hoven in een akte die tientallen bladzijden telt. Het beschrijf begint op 01 08 1750 en eindigt op 15 09 1750 en wordt ingedeeld in een driehonderdtal artikels. Het onderzoek en beschrijf vangt telkens aan *des smorgens* om te *continueren na den noen*. De artikels 111 tot en met 135 en 154 tot en met 156 betreffen stukken in verband met de familie Gillisjans en Janssens. We geven ze hier summier weer, op een verdere bladzijde komen we er op terug.

Den 25 08 : des morgens.

- Artikel 111 : samengebonden, twee testamenten en vier codicillen van Juffrouw Catharina Janssens.
- Artikel 112 : het testament van Sieur Jean Janssens.
- Artikel 113 : het testament van Juffrouw Marie Janssens.
- Artikel 114 : het testament van Barbara Cannaert.
- Artikel 115 : een papier van donatie inter vivos.

: na den noen.

- Artikel 116 : het testament van Juffrouw J.T. Massue.
- Artikel 117 : een transportkontraakt op de Berg van Barmhartigheid.
- Artikel 118 : een transportkontraakt op de Berg van Barmhartigheid.
- Artikel 119 : een creatiebrief verleden door de stad Brussel.
- Artikel 120 : een creatiebrief verleden door de stad Brussel.

¹⁸⁸ N.B. Rasch 3404 akte 14.

¹⁸⁹ JA.B.: 1753/1780.

¹⁹⁰ K.B. : Goethals 852 p.45,46 en Goethals 837 p.7 o.a. door Phillip de Ketelbutter, poorter van Halle

¹⁹¹ N.B. Nieuwen 8984 akten 24, 25, 44 en 50 anno 1750.

- Artikel 121 : een goedenisbrief voor schepenen van Brussel.
Artikel 122 : een surrogatiebrief verleden door de stad Brussel.
Artikel 123 : een surrogatiebrief verleden door de stad Brussel.
Artikel 124 : een creatiebrief verleden door de Staten van Brabant.
Artikel 125 : een creatiebrief verleden door de Staten van Brabant.
Artikel 126 : een creatiebrief verleden door de stad Brussel.
-

Den 26 08 : smorgens.

- Artikel 127 : een constitutiebrief voor schepenen van Brussel.
Artikel 128 : een constitutiebrief voor schepenen van Brussel.
Artikel 129 : een constitutiebrief voor schepenen van Brussel.

: na den noen.

- Artikel 130 : een franstalige creatiebrief.
-

Den 27 08 : smorgens.

- Artikel 131 : de manualen van Sieur Jan Janssens en Juffrouw Elisabeth Janssens.
Artikel 132 : een franstalige transportbrief verleden door de Groot Baljuw van Henegouwen.

: na de noen.

- Artikel 133 : de verdeling Gillisjans voor leenmannen van Halle (franstalig).
Artikel 134 : de verdeling Gillisjans voor schepenen van Halle (franstalig).
Artikel 135 : de verdeling Hennekin.
-

Den 14 09 : na de noen.

- Artikel 154 : de manuaalboeken in geel perkament van de Juffrouwen Marie en Elisabeth Janssens.
Artikel 155 : de manuaalboeken van de Juffrouwen Elisabeth, Catharina en Barbara Janssens.
Artikel 156 : het manuaalboek van M.C. Bosch waarin de achtergelaten goederen van Catharina Janssens staan opgetekend.
-

Volgende archivalische gegevens werpen een licht op haar financiële positie :

1/ dd. 23 06 1713 :

Barbara Cannart (zie hoger), eveneens geestelijke dochter en nicht van Catharina, laat een testament opmaken door notaris G. van der Borght bij akte 188. Het is opgedragen aan de drie gezusters aan dewelke ze al haar goederen nalaat of aan diegene die nog in leven zal zijn als Cannart dood is.

2/ op 03 08 1722 :

samen met Barbara worden hun twee verstrekte obligaties terugbetaald. Het betreft het kapitaal en de intrest van het verlopen jaar :

a/ 684 florijnen + 38 florijnen rente vanwege Jeroen Meert.

b/ 668 florijnen + 37 florijnen rente vanwege Frans du Bois.¹⁹²

3/ op 210 8 1724 :

samen met Barbara ontvangt ze de laatste rente van 170 florijnen van een obligatie ten belope van 3060 florijnen kapitaal, getrokken op Guillielmus Menny, die dezelfde dag nog een nieuwe lening aangaat ten belope van 2000 florijnen aan 80 florijnen intrest per jaar, nu in het voordeel van Catharina alleen. Als pand geeft hij zijn huis *den Pauw* te Halle.¹⁹³

4/ op 25 06 1725 :

akte betreffende een donatie inter vivos waarbij Catharina met Barbara 6000 gulden kapitaal, te trekken op de Leden van Vlaanderen, verstrekken aan het College der Jezuïeten te Mechelen.¹⁹⁴

5/ op 09 10 1727 :

voor dezelfde notaris een notariële kwijting, verstrekt samen met haar zuster Barbara : zie aldaar onder nummer 2.

6/ op 05 06 1732 :

voor dezelfde notaris, een akte waaruit blijkt dat ze de enige erfgename is van haar tweelingzuster Barbara en waarbij ze onder andere de obligatie waarvan sprake onder punt 8 (zie Barbara) erft. Gezien echter de grote affektie die Catharina heeft ten overstaan van de Paters der Sociëteit van Jezus, doet ze afstand van deze obligatie in handen van pater Rektor, ten voordele van diens College te Halle.

7/ op 12 08 1740 :

een creatiebrief verleden door de Staten van Brabant ten belope van 2000 gulden kapitaal waarop per jaar 80 gulden erfelijke rente dient betaald te worden aan Catharina.¹⁹⁵

8/ op 25 11 1741 :

Catharina leent 700 gulden tegen 4 ½ % aan Sieur Nicolas de Bruyn, die hiervoor zijn huis *het Lammeken* gelegen bij St.Jans op de Poel, in pand geeft. Enkele maanden tevoren had hij dit pand gekocht voor 1600 florijnen.¹⁹⁶

¹⁹² S.G. Halle 3876 p.148.

¹⁹³ S.G. Halle 3877 p.17.

¹⁹⁴ N.B. vander Borght - zie artikel 115 p.53.

¹⁹⁵ Zie artikel 124.

¹⁹⁶ N.B. Rasch akte 174.

Barbara Janssens

*****

Barbara overleed testamentloos, op 04 05 1732, elf jaar voor haar zuster Catharina.

Nadat men met twee posen klokkengeluid haar uitvaartdienst had gecelebreerd in de Kapellekerk van Brussel, werd ze onder één poos groot geluid der klokken naar de kerk der Jezuiten gebracht om er begraven te worden bij haar zuster Elisabeth.

De kerkrekening van haar uitvaart is bewaard gebleven en leert ons dat er 80 gulden 1 stuiver te betalen viel, te verdelen als volgt : aan de pastoor : 8 - 13 ; aan de andere Heren : 23 - 10 ; aan de choralen : 1 - 4 ; aan de celliten : 1 - 12 ; voor de mis : 0 - 18 ; voor de bidkaarsen : 4 - 16 ; voor de Christus : 0 - 16 en voor de rest : 38 - 12.

Ook zij was een graag geziene klant bij notaris G. van der Borght, getuige de menigvuldige akten die ze bij hem liet registreren (zie hieronder nrs. 1 tot 8).

1/ op 30 08 1724, akte 178 :

er is hier sprake van een constitutiebrief voor schepenen van Brussel dd. 05 08 1724 voor een verstrekt kapitaal van 1000 gulden aan 4 %, zijnde een erfelijke rente van 40 gulden, getrokken op Ph. Joineau, die als pand een huis geeft gelegen in de Hoogstraat naast het Wit Paard.¹⁹⁷

2/ op 18 08 1726, akte 207 :

aan A. Broers, die hiervoor panden geeft die reeds belast zijn ten voordele van haar zuster Elisabeth (zie de nrs. 20 en 21 aldaar), leent ze 1000 gulden tegen 4 %. Op 29 11 1731 wordt deze constitutiebrief dan gecasseerd.¹⁹⁸

3/ op 09 10 1727, akte 217 :

Barbara en Catharina, vernoemd als erfgenamen der obligatie verstrekt door Elisabeth, geven notariële kwijting aan de deken van het Brouwersambacht.

Aan Barbara komt : 6500 gulden kapitaal + intrest.

Aan Barbara en Catharina komen, ieder voor de helft : 2800 gulden met de intresten.

Deze 2800 gulden was samengesteld als volgt :

a/ 800 gulden sinds 16 05 1707 getrokken op het Vettewariersambacht.

b/ 1000 gulden sinds 03 01 1709 getrokken op het Brouwersambacht.

c/ 1000 gulden sinds 19 10 1708 getrokken op het Brouwersambacht.

Deze vier obligaties werden echter door andere personen op de vs. ambachten getrokken en deze personen verkochten ze dan verder aan Elisabeth.

4/ op 25 10 1727, akte 234 :

aan J.F. de Witte, meester-brouwer te Brussel, 3500 gulden aan 4 %. Als pand geeft deze enkele huizen te Brussel en op 28 10 1729 was alles reeds terugbetaald.

5/ op 11 11 1728, akte 235 :

aan E.H. Jan Decour, 700 gulden aan 4 %. Als pand geeft deze zijn huis op de Leuvensesteenweg te Brussel. 's Anderendaags wordt de akte geregistreerd als een constitutiebrief voor de schepenen van Brussel. Cassatie ¹⁹⁹ gebeurde door Catharina op 06 11 1741.

---

¹⁹⁷ Zie artikel 128.

¹⁹⁸ N.B. : Damiens J.B. akte niet gevonden.

6/ op 23 07 1729, akte 17 :

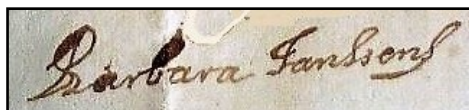
aan Balthazar Maes, meester-apotheker te Brussel ontleent ze 4000 gulden aan 4 % en als pand dienen diens huizen gelegen op de Zavel. Na haar dood wordt deze lening overgenomen door haar zuster Catharina die er de erfgename van is.

7/ op 26 07 1730 :

een constitutiebrief van 13 10 1730 : ze verstrekt aan Jacob Nicasse een obligatie ten belope van 2000 gulden tegen een rente van 80 gulden per jaar. Pand is nu het huis *den Polak* in de Hoogstraat te Brussel.²⁰⁰

8/ op 16 09 1731 :

een obligatie van 5484 gulden getrokken op de provincie Vlaanderen, distrikt Gent (zie onder Catharina : 6) brengt een rente op van 224 gulden en dient binnende twaalf maanden terugbetaald te worden.

Ook notaris P. van Cutsem, een vertrouwensman van haar zuster Elisabeth, wordt aangesproken :

9/ op 21 05 1711 :

Door Barbara - in de akte bejaarde dochter van 48 jaar genoemd - is er 500 gulden wisselgeld betaald aan een vertegenwoordiger van de stad Brussel dewelke zich verbindt om hiervoor twee keer per jaar aan Barbara een lijfrente uit te betalen van 25 Rijngulden.²⁰¹

10/ op 21 02 1721 :

Elisabeth is pas overleden en Barbara wordt door Catharina gemachtigd om alle renten, voortkomend uit de erfenis van Elisabeth, te ontvangen. Het betreft renten getrokken op de Staten van Brabant, de Schipvaart van Brussel, het Brouwersambacht en het Nieuw Kleermakersambacht, allebei eveneens uit Brussel.²⁰²

11/ op 02 10 1723 :

Barbara verstrekt een lening van 6500 gulden aan de Dekens van het Brouwersambacht tegen een rente van 227 gulden 10 stuiver per jaar. Op 09 10 1727 vinden we een notariële kwijting, gegeven door notaris van der Borght, procuratie hebbend van de gezusters (zie onder punt 3). Cassatie van deze lening geschiedde voor notaris J.Ledineurs op 22 10 1727 toen hij het kapitaal terugkreeg uit handen van de Dekens.²⁰³

---

¹⁹⁹ S.G. Brussel 1329 sexterno 22.

²⁰⁰ Zie artikel 127.

²⁰¹ S.G. Brussel 1519 sexterno 39.

²⁰² N.B. : van Cutsem P. akte 23 en J.B. Damiens dd. 29 11 1721.

²⁰³ N.B. : van Cutsem P. akte 83.

Elisabeth Janssens

*****

Omtrent Elisabeth zijn we reeds vroeger ingelicht ; nl. door het Jezuïetenarchief (hierna volgend onder de nrs. 1 - 2) en uit het beschrijf der goederen wijlen Juffrouw Bosch (hierna onder de nrs. 3 - 12). Verder was ze, evenals haar zusters, een graag gezien persoon bij notaris G. van der Borght (zie onder de nrs. 13 - 23) :

1/ op 13 01 1681 (en 10 11 1681) :

er is melding van een obligatie van 3.449 - 6 in geld en 57 - 15 in pontpenningen tot behoef van Isabelle Pauwels echtgenote de Vadder die als afkoop hiervan op 03 01 1688 goederen gelegen te Strombeek geeft. Deze omvatten in land telkens de helft van 6 dagwand ; 1 dagwand ; 2 dagwand en in boomgaard de helft van 6 dagwand.²⁰⁴

2/ nog anno 1681 :

wordt Elisabeth vermeld in verband met het College van Brussel welke haar een eerste keer rente schuldig is. In de loop der jaren neemt het aantal schuldige renten toe tot 15, zodat bij haar dood dit reeds een kapitaal van 12.500 gulden vertegenwoordigde waarvan ze per jaar 423 gulden rente geniet. Zie verder ²⁰⁵ onder 24/.

3/ op 10 11 1682 :

een creatiebrief (zie hoger op artikel 120) waarbij ze een erfelijke rente van 50 gulden per jaar verwierf.

4/ op 28 04 1683 :

een transportbrief (zie artikel 132) waarbij ze van H. de Greve 6 dagwand land op de Bierweyde te Halle bekomt.

5/ op 21 01 1686 :

een surrogatiebrief (zie artikel 123) voor een erfelijke rente van 40 gulden per jaar.

6/ op 22 01 1686 :

een surrogatiebrief (zie artikel 122) voor een erfelijke rente van 60 gulden per jaar.

7/ op 19 11 1697 :

een goedenisbrief (zie artikel 121) voor een erfelijke rente van 20 gulden per jaar vanwege G. de Vadder.

8/ op 11 12 1698 :

een transportbrief (zie artikel 118) gepasseerd voor notaris Ledineurs vanwege Vrouwe van Laer x don Juan Chetal, van twee kapitalen : één ten belope van 1.600 gulden en één ten belope van 900 gulden.

9/ op 23 12 1700 :

een creatiebrief (zie artikel 126) voor 1.000 gulden kapitaal.

10/ op 01 02 1706 :

een creatiebrief (zie artikel 125) voor 1.000 gulden kapitaal.

---

²⁰⁴ JA.H. 37/1.

²⁰⁵ JA.H. 4 en JA.B. : R22, R29 en R42.

11/ op 27 02 1707 :

een creatiebrief (zie artikel 119) voor een erfelijke rente van 64 gulden per jaar voortkomende van haar financiering met 1.600 gulden, gegeven aan de drie leden der Schipvaart van Brussel.²⁰⁶

12/ op 04 03 1707 :

een constitutiebrief (zie artikel 129) ten belope van 1.200 gulden kapitaal waarop een erfelijke rente van 60 gulden door M. Chenun, meester-handschoenmaker te Brussel, zal betaald worden en die hiervoor zijn erf in de Drapstraat in pand geeft.

13/ op 10 09 1701 :

een transportbrief vanwege Juffrouw A.C. van Saftingen, geestelijke dochter, aan Elisabeth voor een rente van 600 gulden (uit een meerdere rente van 1.600 gulden) ten laste van de Berg van Barmhartigheid van Brussel.

14/ op 20 04 1703, akte 16 :

aan E.H.Wouwerms, presbyter, die 5 bunder beemd gelegen te Halle als pand geeft voor een obligatie van 1.200 Rijns gulden tegen een rente van 75 Rijns gulden per jaar (den penning 16). Met toestemming van Elisabeth mag hij deze rente reduceren aan den penning 25 volgens akte 139 dd. 17 08 1708.

15/ op 24 11 1704 :

aan Nicolaas de Ketelbutter, oud-meier van Halle, leent ze 1.000 Rijns gulden op 11 10 1704.

16/ op 10 05 1705 :

aan J.B. Stoet, meester-kleermaker te Brussel, die als pand een huis in de Cellebroersstraat te Brussel geeft, voor een obligatie van 2.500 gulden tegen een erfelijke rente van 106 Rijns gulden per jaar.

17/ op 06 05 1709, akte 82 :

aan Jan de Keersmaecker 1.600 Rijns gulden tegen een erfelijk rente van 80 Rijns gulden per jaar. Deze geeft zijn twee huizen op de Vlaamse Steenweg in pand.

18/ op 22 05 1709 akte 90 :

aan E.H. 't Kint, die een huis met vetterij in de Nieuwlandstraat te Brussel in pand geeft, 2.000 gulden tegen een rente van 100 Rijns gulden. Registratie hiervan gebeurde voor de schepenen van Brussel op 07 11 1709 om gecasseerd ²⁰⁷ te worden op 30 07 1716.

19/ op 13 08 1710, akte 241 :

aan Sieur Pedro de Sadeleer, licentiaat in de rechten, leent ze 1.400 Rijns gulden tegen een rente van 70 Rijns gulden . Als pand geeft hij een huis in de Duifstraat te Brussel. Na haar dood komen haar beide zusters deze rente te casseren op 21 11 1729.

20/ op 09 12 1712 :

aan A. Broers, een lening van 2.000 Rijns gulden tegen 4 ½ %. Deze geeft hiervoor twee huizen te Brussel in pand waaronder *het Southuys* op de Anderlechtsesteenweg. Ingeschreven door schepenen van Brussel als een gemodificeerde rente die vanaf 01 12 1713 zou betaald dienen te worden. Barbara - die een procuratie tot cassatie had van haar zuster Catharina - casseert deze rente op 11 02 1722 voor notaris van Cutsem uit Brussel.²⁰⁸

---

²⁰⁶ S.G. Brussel 1516 sexterno 15 - Elisabeth wordt in de akte *begijn* genoemd.

²⁰⁷ S.G. Brussel 1518 sexterno 12.

²⁰⁸ S.G. Brussel 1521 sext. 10 en 1531 sext. 11. Zie ook onder punt 10 bij Barbara Janssens en punt 20 en 21 bij Elisabeth Janssens. Ook vinden we in N.B. 5182 J.B. Damiens dd. 12 09 1729 een akte waarin sprake is van drie renten ten voordele van Barbara Janssens

21/ op 05 06 1717 :

aan idem, 500 Rijngulden tegen 4 %, zelfde panden. Cassatie op 17 09 1729.

22/ op 07 06 1717 :

Elisabeth koopt van B. de Hertogh voor 290 Rijngulden een erfelijke rente van 12 Rijngulden per jaar getrokken op de Berg van Barmhartigheid uit Brussel.

23/ op 25 06 1725, akte 136 :

donatie door Catharina en Barbara Janssens als erfgenamen van Elisabeth van een kapitaal van 6.000 Rijngulden getrokken op het Land van Vlaanderen, distrikt Gent, dewelke ze bij *donatio inter vivos* oftewel *giftte metter warmender hand* overlaten aan P.J. van Eyll, priester en gevolmachtigde van het College van Mechelen. Er wordt in gestipuleerd dat de gezusters Catharina en Barbara alleen het vruchtgebruik behouden.

24/ cfr. 2/ :

zeven van deze renten, opgenomen door het College van Brussel, leren we kennen uit het register nummer R42. Ze zijn telkens opgemaakt aan 3 % wat samen 186 gulden per jaar uitmaakt.

22 05 1683	: 1200 gulden	13 07 1685	: 1000 gulden
09 03 1689	: 1000 gulden	24 07 1689	: 1000 gulden
17 05 1690	: 1000 gulden	24 06 1694	: 500 gulden
14 02 1699	: 500 gulden.		

Deze renten werden samen met nog een achtste rente (zie onder Maria nr. 4) overgegeven in handen van Pater Procurator Boucher van het College van Mons tot last van dit College dat voortaan deze renten zal dienen te betalen aan Juffrouw Bosch.

Zeven andere renten werden aan Juffrouw Bosch gerembourseerd in juni 1744. ²⁰⁹

18 11 1681	: 1800 gulden	16 12 1686	: 1000 gulden
19 10 1694	: 1400 gulden	11 12 1695	: 500 gulden
19 08 1701	: 1000 gulden	01 12 1739	: 200 gulden

De renten liepen alle aan 3 % en de laatste van 200 gulden kapitaal werd ingesteld door Anna Marie Valentin, en kwam aan Elisabeth anno 1741.

Ook notaris Peeter van Cutsem²¹⁰ werd dikwijls aanzocht om haar financiële transakties in een notariële akte vast te leggen (nrs. 25 - 31) :

25/ op 02 04 1696 :

Elisabeth treedt op als gevolmachtigde voor Juffrouw Françoise Hennekin om 3.000 gulden te geven aan Thomas Lievens.

26/ op 22 12 1698 :

zie onder 34.

27/ op 17 11 1700 :

zie onder 35.

---

en haar zusters uit hoofde van Broers en ten belope van 2000 gulden, 1000 gulden en 500 gulden, telkens bezet op het Southuys, nu de Grooten Hert genoemd.

²⁰⁹ J.A.B. : R29.

²¹⁰ RALeuven, Jezuïetenarchief college Halle 518/684 doos 98: hierin vonden we twee lijvige bundels opgemaakt door notaris Francis van Cutsem uit Brussel met zijn bemerking dat dit een copie was van het door *de bombarderinghe van Brussele den ... 1695 verbrande originele minute*. In het origineel stuk dd. 17.03.1692 doen pater Egidius Janssens, ongeprofest en presbyter samen met Elisabeth, Catharina en Barbara Janssens, geestelijke dochters en hun nicht Barbara Cammaert, evenens geestelijke dochter donatie aan het college van Brussel. Het is een lange lijst van hun goederen, huizen, landen, renten, obligaties, enz. waarin gestipuleerd wordt dat indien deze goederen om een of andere reden door het college niet aanvaard zouden worden de donateurs zich het recht voorbehouden deze te verkopen om met de gelden hun eigen wil te doen.

28/ op 30 06 1703, akte 61 :

Elisabeth, Barbara en Catharina samen met Barbara Cammaert, verklaren in een akte het bestaan te erkennen van een verdwenen akte van tontine ²¹¹ en komen hieromtrent een nieuwe verklaring af te leggen van .... *dese akte echt ende waerachtigh te syne soo voor hun eyghen als voor hunnen broeder Egidius* welke zij mits zijn tegenwoordige professie als erfgenamen zijn representerende.

28a/ op 17 06 1711 :

wordt aan Elisabeth door Sieur Hendrik van Rinsvelt de overdracht van een rente van de helft van 4.000 gulden gedaan ; kapitaal dat bezet staat op het huis *de Seydemolen* in de Boterstraat.²¹²

29/ op 19 11 1715 :

zie onder 37.

30/ op 11 12 1719, akte 126 :

Elisabeth leent 300 gulden tegen een rente van 15 gulden per jaar aan de weduwe de Becker die als pand een huis in de Winketstraat te Brussel geeft.

31/ op 17 05 1720, akte 60 :

Elisabeth leent aan de Dekens van het Brouwersambacht een som van 4.000 gulden tegen een rente die 140 gulden per jaar dient op te brengen. Cassatie hiervan gebeurt op 07 01 1726 door Barbara die procuratie had voor Catharina.

Ook bij notaris van Laethem uit Brussel werd een akte opgemaakt :

31a/ op 22 03 1702, akte 41 :

Elisabeth leent aan Guillielmus de Vadder, dienende deken optredende in naam van het vettewarriers ambacht, een som van 1.000 gulden wisselgeld tegen een rente van 62 gulden 10 stuiver per jaar.

Waarschijnlijk was Elisabeth beter thuis in geldzaken dan haar zusters vermits we haar reeds vanaf 1676 in bepaalde archiefstukken vermeld vinden in verband met financiële verrichtingen. Vermoedelijk zorgde zij als oudste van de drie reeds van in den beginne voor het goed beheer der zaken en zijn haar zusters, zij het slechts jaren nadien, ook begonnen met hun eigen kapitalen te beheren.

Ook in de schepenregisters der stad Brussel (nrs. 32 - 38) vinden we nadere inlichtingen omtrent Elisabeth. Gelijk het in die tijd de gewoonte was, passeerde men eerst voor de notaris om enkele dagen erna de schepenen der stad de akte nog eens zeer uitgebreid in hun register te laten optekenen en zegelen :

32/ op 19 11 1697 :

een transportbrief waarbij Elisabeth van de gebroeders de Vadder een erfelijke rente van 20 Rijngulden bekommt, getrokken op de stad Brussel.²¹³

33/ op 27 07 1698 :

is een schepenkwitantie vanwege de erfgenamen de Vadder aan Elisabeth voor een erfelijke rente van 175 Rijngulden per jaar bezet staande op een huis in de Harnasstraat, op twee huizen in het Warmoesbroek en op meerdere stukken grond te Strombeek.²¹⁴

²¹¹ Doordat het huis van de notaris bij het bombardement van 1695 werd vernietigd.

Tontine : enige personen brengen een kapitaal bijeen en genieten daarvan een rente ; sterft er één dan valt zijn aandeel aan de overigen, terwijl bij overlijden van de laatste het kapitaal aan de ondernemer der instelling valt i.c. hier de Jezuiteten.

²¹² S.G. Brussel 1519 sexterno 35.

²¹³ S.G. Brussel 1298 p.284 - notaris van Cutsem dd. 15 11 1697 : zie het artikel 121.

²¹⁴ S.G. Brussel 1406 sexterno 7 - notaris Cornelius Henry dd. 24 07 1698.

34/ op 10 01 1699 :

een constitutiebrief van Elisabeth vanwege de Deken van het Nieuw Kleermakersambacht voor een som van 1.200 gulden tegen 48 gulden rente. Panden zijn het huis *de Gulden Boot* op de Nieuwe Markt en het huis *de Gulden Borse* in de Heuvelstraat. Cassatie ²¹⁵ gebeurt door Barbara, procuratie hebbend voor Catharina op 09 07 1728.

35/ op 23 11 1700 :

een constitutiebrief ten behoeve van Elisabeth vanwege Sieur Jan Druyts en Marie Therese van der Linden, voor 400 gulden met 20 gulden rente. Als pand geven ze een huis tegenover *de Croone* in de Hoogstraat. Cassatie ²¹⁶ door Elisabeth op 03 10 1711.

36/ op 29 07 1704 :

een constitutiebrief waarbij Peeter Terroli en A.M. Tanneur 1.500 gulden ontlene tegen een rente van 67 gulden 10 stuiver met als pand *het Gulden Molenyzer* tegenover de kerk van St. Jan gelegen. Cassatie gebeurt op 23 7 1709 door Elisabeth zelf. ²¹⁷

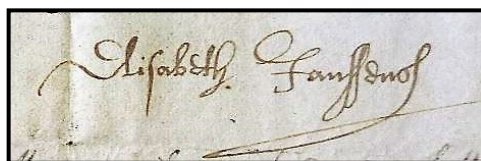
37/ op 13 05 1705 :

zie onder 16.

Cassatie ²¹⁸ door Barbara en Catharina op 22 03 1730.

38/ op 21 11 1715 :

een constitutiebrief waarin de erfgenamen de Becker haar 400 gulden ontlene tegen 20 gulden intrest. Cassatie ²¹⁹ door Barbara en Catharina op 08 11 1729.

²¹⁵ S.G. Brussel 1299 p.353 - notaris van Cutsem P. dd. 22 12 1698.

²¹⁶ S.G. Brussel 1301 p.246 - notaris van Cutsem P dd. 16 11 1700.

²¹⁷ S.G. Brussel 1412 sexterno 6 - notaris H.A. Ledineurs dd. 26 07 1704.

²¹⁸ S.G. Brussel 1305 p.446.

²¹⁹ S.G. Brussel 1316 p.262 - notaris van Cutsem P. dd. 19 11 1715.

Volgens de artikels 117 en 118 (zie hoger) zou het fonds " Bergen van Barmhartigheid " ook nog inlichtingen kunnen vrijgeven.

Bergen van Barmhartigheid :

Opricht in de 16e eeuw, was dit een soort van bank van lening waar partikulieren op gunstige voorwaarden, onder pandgeving, geld konden lenen om de woekerrenten van de gevestigde geldhandel te omzeilen. Deze pandhuizen stonden ten bate van de armen sinds hun reorganisatie in 1618 door Albrecht en Isabella.

We onderzochten dit fonds ²²⁰ en vonden hierin verschillende lijsten van betalingen van erfrenten aan Elisabeth.

* de rente 535 (betreffende 1600 gulden kapitaal aan 2 % = 32 gulden uitbetaald) en de rente 2391 (betreffende 900 gulden kapitaal aan 2 % = 18 gulden per jaar uitbetaald) werd door de echtgenoten van Laer - Chetal bij akte van 11 12 1698 (zie hiervoor onder 8) verkocht aan Elisabeth.

* de rente 1336 (betreffende 600 gulden kapitaal aan 2 % = 12 gulden per jaar uitbetaald) werd door Juffrouw van Saftingen bij akte van 10 09 1701 (zie onder punt 13) verkocht aan Elisabeth.

Bij het overlijden van Elisabeth komen deze renten aan Barbara en Catharina. Het ontvangen van de gelden gebeurt door Barbara die hiertoe procuratie kreeg van haar zuster Catharina bij akte voor notaris P. van Cutsem ²²¹ dd. 21 02 1722.

Tenslotte, anno 1743, het jaar waarin Catharina komt te sterven, zien we bij het 91e payment dat de betaling gebeurt aan Juffrouw M.C. Bosch. ²²²

Elisabeth sterft 10 jaar voor haar zuster Barbara, nl. op 26 01 1722, terwijl de uitvaartdienst uit de Kapellekerk vier dagen later geschiedde. De begrafenisrekening is weer zeer leerzaam : zo werd Elisabeth *condere apud Patres Societatis in eorum templo* en verliep de uitvaart met vier posen klokgeluid en erna nog één poos geluid der klokken.

De kosten van de uitvaartdienst beliepen in totaal 87 gulden 7 stuiver, te verdelen als volgt : de pastoor : 8 - 13 ; de andere Heren : 19 - 10 ; de mis, cantor en ministrars : 3 - 6 ; de muziek van orgelist Dorteaux : 14 - 10 ; de choralen : 0 - 36, de celliten : 0 - 32 en de dragers van het lichaam : 0 - 28 tesamen voor 4 - 16 ; de bidkaars : 4 - 16 ; het behang : 1 - 12 ; de kruisdragers en de roeddrager : 3 - 14 ; het baarkleed en de vijf geluyten : 14 - 0 ; het offer en de dienst : 6 - 0 ; de ornamenten : 4 - 4 ; het stellen van de baar met het bellen : 1 - 6. Verder werden er nog 45 baarkaarsen ontstoken, waarvan 4 van acht pond , 29 van één pond en 12 van een half pond.

---

²²⁰ B.B. 115 en 116.

²²¹ B.B. 103 : 70e en 71e payment.

²²² B.B. 104.

Maria Janssens

*****

Maria behoorde tot de Societas Mariae. Vermits ze stierf op 22-jarige leeftijd, zijn er over haar weinig inlichtingen tot ons gekomen. Maar omdat ze reeds op 02 12 1680 voor leenmannen van Henegouwen (zie vroeger : artikel 113) een testament liet opmaken, durf ik veronderstellen dat ze niet al te gezond moet geweest zijn en reeds rekening hield met een vroege dood.

Reeds eerder in dit werk vinden we haar even vermeld alsook in het overlijdingsregister van de pastoor van Halle die noteert dat ze een grote uitvaartdienst kreeg en begraven werd aan het hoofdaltaar.

Uit het archief der Jezuiten van Halle ²²³ halen we verder nog :

- * juli 1676 : samen met Elisabeth geeft ze aan het College van Halle 952 gulden.
- * juli 1679 : Maria geeft aan het College van Halle de rente afkomstig uit een 6-jarige obligatie ten belope van 900 gulden kapitaal aan 3 %.
- * op 10 07 1681 : staat Elisabeth af aan het College van Halle, het legaat dat haar zuster Maria haar ter beschikking had gesteld.

Uit het archief der Jezuiten van Brussel ²²⁴ noteren we :

- * op 11 01 1678 : Maria geeft samen met Elisabeth in diverse gedeelten, 1700 gulden kapitaal. Deze som werd na de dood van Catharina, op 12 05 1743 samen met nog zeven andere renten ten belope van 6200 gulden, overgelaten aan het College van Mons hetwelk college nu betaalt ten voordele van M.C. Bosch (zie bij Elisabeth onder nr.24).

En uit de schepengriffie van Lennik ²²⁵ leren we nog dat op 15 03 1677 Maria samen met Elisabeth een erfelijke rente verkrijgt ten belope van 28 Rijns gulden 2 stuiver vanwege Jacob de Vogel, die ze bezet op zijn huis te Vijversem. Cassatie gebeurt door Elisabeth op 17 05 1697.

---

²²³ JA.H. 4.

²²⁴ JA.B. : R42.

²²⁵ S.G. Lennik 4689.

Egidius Janssens

*****

Het leven van Egidius, geboren te Halle op 9 augustus 1657 en overleden te Amersfoort in Nederland op 20 november 1718, kon ik als volgt reconstrueren :

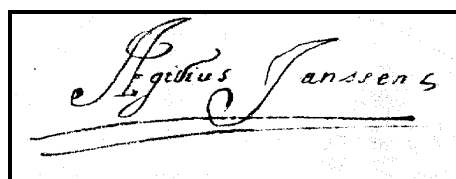
* Evenals zijn broer Philippus volgde hij zes jaren ²²⁶ humaniteiten aan het College van Halle en geeft er te kennen dat hij bij de Orde van Jezus wil komen. Hij treedt binnen te Mechelen op 29 09 1674 en ondertekent zijn handgeschreven verklaring.²²⁷

* Nog een vermelding vinden we op 30 10 1677 wanneer zijn zusters voor hem één jaar tafelkosten betalen ten belope van 200 guldens, omdat hij in de Repetitie was geweest.²²⁸

* Op 08 06 1686 wordt hij priester gewijd en in 1689 vertrekt hij op missie naar Holland.

* Verder haalden we nog enig gegeven uit de schepengriffie van Halle.

* In een ander fonds ²²⁹ vinden we een door hem geschreven en ondertekende akte waaruit blijkt dat hij geproffest werd en de drie plechtige geloften van zuiverheid, armoede en gehoorzaamheid aflegde op 15 08 1692 te Brussel *in templo creteri* en *in sacristia*.

* Van 1689 tot 1690 verbleef hij te Nijkerk, was daarna supplens (dit is : een invaller zonder vaste statie in de Hollandse zending) en was van 1698 tot aan zijn dood werkzaam te Amersfoort. ²³⁰

* Zodoende was hij gedurende 29 jaar (klandestien) missionaris in Holland geweest, waar hij na een langdurige ziekte stierf te Amersfoort ²³¹. Vier dagen later kreeg de sociëteit hiervan bericht te Amsterdam.

²²⁶ In het onderwijs in de 17e eeuw was er geen verband tussen een klas en een kalenderjaar : een humaniora duurde gemiddeld 5 jaar en werd volledig in het Latijn gedaan met als gevolg dat velen er zes of zeven jaar over deden. Vaak deed men een klas twee keer of, omgekeerd, soms twee klassen in één jaar. Het enige criterium om naar een hogere klas te gaan was, dat men voldoende kennis van die bepaalde klas had verworven, ongeacht de tijd die men erover deed. Evenmin was er een verband met de leeftijd : sommigen begonnen op heel jonge leeftijd zodat er soms een leeftijdsverschil van drie of vier jaar kon optreden in dezelfde klas.

²²⁷ Album Novitiorum deel 5 : archief Jezuïetenhuis Heverlee. De toetredingsakte werd opgesteld enige maanden na de intrede in het noviciaat. Ze werd opgesteld in het Latijn voor hen die priesterkandidaat waren en in het Nederlands voor hen die gingen voor lekebroeder. Naast praktische inlichtingen stonden in de akte vermeldingen omtrent de eerste contacten die de kandidaat had met zijn overste en zijn intrede, een beschrijving van de voornaamste kenmerken van de orde volgens de constitutiones en de verzekering dat de pas ingetredene in die zin zijn leven wou oriënteren.

²²⁸ JA.H. 4.

²²⁹ JA. :Vlaamse Provincie 958/2 p.57.

²³⁰ Bericht ontvangen van het 'Archief der Nederlandse Provincie der Jezuïeten ' te Nijmegen.

²³¹ RAAntw, Jezuïetenarchief Nederduitse provincie T14/034 : 3347 brief medische verzorging door dokter Van Dael december 1715.

Philippus Janssens

*****

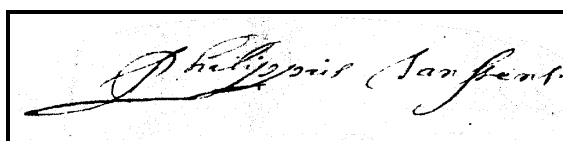
Omtrent Philippus, geboren te Halle op 15 januari 1655 en overleden te Halle op 05 juli 1723 zijn we archivalisch nog veel beter ingelicht :

* Hij volgde zes jaar humaniora bij de paters Jezuïeten te Halle en geeft er op 08 09 1673 te kennen dat hij bij hen wil intreden. Deze intrede gebeurde te Mechelen op 28 09 1673 en hiertoe ondertekende hij *in domo probationis*, hun vormingshuis, een voorlopige toetredingsakte.²³²

* April 1674 : in de rekeningen der Jezuïeten vinden we dat vader Janssens 200 gulden betaalde aan het College van Mechelen voor één jaar tafelkosten voor zijn zoon Philip *novitius*.²³³ En in september 1677 wordt er gesproken over *den ontfanc van de rest van het reisgelt van Magister Philippus Janssens*. Evenzo voor de jaren 1678 en 1679.²³⁴

* Anno 1682 is er sprake van E. Broeder Procurator Janssens te Halle.²³⁵ En op 17 04 1683 wordt hij tot priester gewijd. Hij had dan reeds twee jaar filosofie, twee jaar theologie, gedurende zeven jaren *litteras humaniores* en drie jaar inzet voor de jeugd achter de rug. Aanvankelijk was hij vanaf 1684 een suppleans zonder vaste verblijfplaats en op 02 02 1689 wordt hij aanvaard als coadjutor spiritualis en ondertekent de akte hiertoe *in oratorio societatis* te Amsterdam.²³⁶ Enige jaren later, op 15 08 1692, wordt hij geproffest en legt de drie plechtige geloften af in de kerk der Jezuïeten te Brugge.²³⁷

* Hij werkte van 1697 tot 1708 te Enkhuizen²³⁸ maar door het opdoemend Jansenisme werd aan hem en nog 13 andere Jezuïeten in noord Holland en west Friesland op 16 02 1708 aangezegd dat ze krachtens de resolutie dd. 06 01 1708 van Hare Edel Groot Mogendheid binnen de drie maanden de provincie hadden te verlaten. Hij vertrok dan ook uit Enkhuizen op 25 07 1708 en keerde terug naar België.²³⁹

²³² Album Novitorium deel 5 : archief van het Jezuïetenhuis te Heverlee.

²³³ JA.H. 4.

²³⁴ JA.H. 6. Magister kan duiden op een academische titel ; magister artium werden genoemd zij die reeds 2 jaar filosofie hadden gestudeerd.

²³⁵ JA.H. 37/1.

²³⁶ JA. Vlaamse Provincie 961/2 p.8.

²³⁷ JA. Vlaamse Provincie 958/2 p.58,59.

²³⁸ Inlichtingen mij bezorgd door het ' Archief der Nederlandse Provincie der Jezuïeten ' te Nijmegen.

²³⁹ E.H. Rijkenberg in Bijdragen voor de geschiedenis van het bisdom Haarlem, deel 37, p. 53/54. Sindsdien stond de statie van Enkhuizen open want in het doopboek - aanwezig in het stedelijk archief - staat ..... *van 25 july 1708 aff tot augustus 1709 is er door de Onzen niemand gedoopt en geen enkel huwelijck geslooten weghens de verbanning van pater Janssens.....* De parochie St. Franciscus Xaverius van Enkhuizen bezit een grote zilveren reliekhouders (h. 78 cm) bekroond met een borstbeeld van F.X., gesigeneerd Anton Le Pies, fecit - et inv. 1695 Antwerpen. Deze reliekschrijn zou dus door Philippus aangekocht kunnen zijn bij de Antwerpse zilversmid Jean Antoine Lepies.

* Op 05 07 1723 vinden we hem te Ieper waar Pater Procurator aan Pater Socius Janssens een som geld meegeeft voor de Sociëteit in Halle. Hier aangekomen sterft hij nog dezelfde dag op zijn kamer ten gevolge van een zware verkoudheid. ²⁴⁰

* Hij zou in oktober van dat jaar zijn 40-jarig jubileum hebben gevierd en in zijn overlijdingsakte staat dan ook geschreven dat hij werd geloofd voor zijn bescheidenheid, zijn broederlijke liefdadigheid, zijn vredelievendheid en zuiverheid van ziel. Verder vertoonde hij een bijzondere verering tot de H.Maagd Maria en was hij bij het opdragen der H. Mis dikwijls tot tranen toe bewogen ! Verder vermeld de akte dat hij gedurende dertig jaar (klandestien) missionaris was geweest in Holland, waarvan twintig jaar te Enkhuizen. Ondertussen was hij 5 jaar ekonoom, 18 leider van een sodaliteit en 4 jaar geestelijk begeleider geweest. ²¹⁶

---

²⁴⁰ JA.H. 8 : gevonden op de kamer van P.Janssens, gister overleden, de som van 216,25 gulden. DD. 06 07 1723.

Hoe kwamen nu de gebroeders Janssens in Holland terecht ?

Een tijdsbeeld en situatieschets.

Door de Reformatie en de als reactie daarop ontstane Contra-Reformatie in de katolieke kerk, beweerden de Jezuïeten, die juist ontstonden in deze tijden, dat er geen georganiseerde Rooms-Katholieke kerk meer bestond in Holland en dat bijgevolg dat land diende beschouwd te worden als missiegebied.

Om hun doel te bereiken, nl. de weder-afhankelijkheid der Hollandse kerk van Rome, grepen de Jezuïeten naar hun oud strijdmiddel, nl. de beschuldiging van Jansenisme.

Het was nl. zo dat de voornaamste opposanten der katolieken onder andere de Jansenisten, naar Holland gevlucht waren en hier bij de juist ontstane Oud-Katolieke kerk (welke geschorst was door Rome en centrum had te Utrecht) terechtkwamen.

Deze laatste stond het gebruik der moedertaal in dopen en andere sacramenten voor, keurde gebruik van heiligenbeelden en relikwiën af en was pro het lezen van de H.Schrift ; de Jansenisten (naar hun bisschop Jansens uit Ieper genoemd : 1636) , stonden de hervorming der dogmas voor en volgden eerder de oud-christelijke geschriften der kerkvaders, onder andere van St.Augustinus en kwamen alzo in botsing met de theologie en moraal der Jezuïeten.

Na zijn opleiding kon de jezuiet kiezen voor de ziekenzorg, de zielezorg, de wetenschappelijke studie, lesgeving, armenzorg, gevangenzorg of missiezending. Onze broers kozen voor de *Missio Hollandica*. Dit was een hele groep van missionarissen die op een verdoken wijze met gevaar van mishandeling of gevangenisstraf, de zielezorg probeerde uit te oefenen bij de gelovigen die katholiek waren gebleven in het gereformeerde Noorden. Een resolutie van de Staten Generaal der Verenigde Provinciën bepaalde echter dat alle Jezuïeten het grondgebied moesten verlaten tegen 01 juli 1721.

Enkhuizen (provincie Noord-Holland) : waar Pater Philippus gedurende 20 jaar predikte, was gelegen aan het Ysselmeer op 50 km. ten noorden van Amsterdam en was toen, samen met Amsterdam, één der voornaamste steden van Nederland. In en rond Enkhuizen waren na de Hervorming (Reformatie) van 1572 nog grote kernen van katolieken overgebleven. Er heerste echter buitengewoon veel haat, nijd, verdachtmakingen, etc. Hun geloof beleden ze in schuilkerken welke na verloop van tijd de titel van Statiekerken kregen. De jezuieten droegen er zorg voor en verkregen in 1689 - met veel moeite - dat deze statie - gelegen aan het Spaansleger - een officiële goedkeuring kreeg met als patroon Sint Franciscus Xaverius. Drie van de vier staties van Enkhuizen waren echter aan de jansenisten. Door toedoen van de jansenisten werden alle nog in de provincie Holland verblijvende zendelingen (w.o. Philippus met nog 13 anderen) opgeroepen om op 16.02.1708 te sGravenhage op het Binnenhof te verschijnen waar ze om 9 uur 's morgens verschenen voor de heren gecommiteerden die namens de Staten van Holland afkondigden dat ze binnen de drie maanden dienden te vertrekken.²⁴¹

Amersfoort (provincie Utrecht) : was op 20 km. ten oosten van Utrecht gelegen en was één der centra van de gereformeerde katolieken. Dezen hadden hun aartsbisschoppelijke zetel in Utrecht. Het is in deze streek dat Pater Egidius als pastoor werkzaam was op 't Zand in de Sint Franciscus-Xaveriuskerk die in 1715 afbrandde.

Amsterdam (provincie Noord-Holland) : was met Enkhuizen en Amersfoort de derde kerk (geloofsgemeenschap) van de Jezuïeten in Nederland.

---

²⁴¹ Dietsche Warande, jg. 10 p. 435.

Woordverklaring :

Humaniora : omvatte een vijfjarig programma : de figuren, grammatica, syntaxis, poëzie en retorica. Soms diende nog een voorbereidend jaar gevolgd te worden : de kleine figuren of rudimenta.

Noviciaat : behelsde twee proefjaren waarin de *novitius* zich voorbereidde op de drie plechtige tijdelijke geloften van armoede, zuiverheid en gehoorzaamheid. Egidius en Philippus volgden deze richting in het *domus probationis* te Mechelen. Enkele maanden na de intrede onderschreven de kandidaten een akte waarin ze hun voornemen om jezueïet te worden bekenmaakten. Vier maal diende men er het *Examen Generale* (= de samenvatting van de constituties der Orde) te lezen. Egidius deed dit op 22 05 1675, op 19 12 1675, op 19 05 1676 en op 28 09 1676 en tekende daartoe het *Examinatus Sum*. Philippus ging hem daarin voor op 20 05 1674, op 30 11 1674, op 21 05 1675 en op 16 09 1675. Op het einde van hun noviciaat legden ze de Eerste Geloften ²⁴² (= de tijdelijke, de voorlopige) af.

Scholasticaat : na het noviciaat gevolgd te hebben werd men scholasticus (dit is de jezueïet in wording die intrad met de bedoeling later priester te worden). Dezen volgden cursus aan de universiteit van Leuven alhoewel ze niet ingeschreven waren; ook volgden ze aan een college der Jezueïeten te Leuven (= een seminarie) theologie en filosofie, meestal gedurende twee jaar, wat kaderde in hun priesteropleiding. Ook werden er aanvullende cursussen van metafysica, etica en wiskunde gevolgd. Velen volgden eerder de seminaries der kloosterorden omdat het universitair programma sterk verouderd was. In de matriculen der Leuvense universiteit zijn onze Paters Janssens niet ingeschreven geweest. Misschien te Dowaaï?

Repetitie : in de repetitie gingen jonge scholastieken (de repetentes) die hun humaniorastudies, vnl. de klassiekers, herhaalden vooraleer leraar (magister) te worden. Hiervoor bestond er een juvenaat (= opleidingsinternaat, studierichting voor aspirant kloosterlingen) te Kortrijk.

Coadjutor Spiritualis : na deze verschillende richtingen te hebben doorlopen werd men priester gewijd en diende men nog een derde proefjaar (= de uiteindelijke proeftijd die viel na de studies theologie en filosofie maar voor de plechtige geloften) te volgen waarna men geestelijk helper werd. Men legde nu openbare maar niet plechtige geloften af en werd belast met ziekenzorg, onderwijs of missiezending (onze broers kozen voor de Missio Hollandica).

De drie plechtige en eeuwige kloostergeloften : van armoede, zuiverheid en gehoorzaamheid diende men af te leggen op het ogenblik dat men geprofest werd, waarna men gewijd en ingekleed werd. Dit is een twaalfstal jaar na de intrede. En deze geloften werden ook de Laatste Geloften genoemd.

Profes : is de novice die zijn eerste openbare tijdelijke geloften (de zogenaamde professie) heeft afgelegd en die ze nog enkele keren zal hernieuwen gedurende de volgende jaren.

Priesterschap : verkreeg men in drie stappen (de hogere wijdingen) : eerst subdiaken, dan diaken om tenslotte door handoplegging van de bisschop tot priester gewijd te worden. Als men tot priester gewijd is en minstens tien jaar in de orde heeft doorgebracht, legden sommigen nog een 4e gelofte van trouw aan de paus af samen met de drie reeds eerder genoemde geloften.

De Orde der Jezueïeten werd afgeschaft anno 1773.

Bijkomende info omtrent de afstand van de familie Janssens van hun erfdeel aan de paters jezueïeten van het college van Halle²⁴³

²⁴² De jongere orden (congregaties genoemd) die meestal volgens een bisschoppelijke goedkeuring leven legden de *eenvoudige* tijdelijke en eeuwige geloften af; orden (ontstaan voor 1550) die volgens een pauselijk goedgekeurde regel leven (i.c. de Jezueïeten) legden de *plechtige* tijdelijke en eeuwige geloften af. Men werd geprofest bij het afleggen van de eeuwige geloften.

²⁴³ RAAntwerpen, inv. T14/034: 2340.

13.08.1691

Brief waarin Egidius Janssens zijn zusters verzoekt om de achtergelaten goederen van hun ouders over te laten aan het college der jezuiten van Halle samen met hun nicht Barbara Cannaert die eveneens al haar bezit zal inbrengen. Zijn zusters zijn hiermee van akkoord omwille van hun affectie tot hun broers en hun genegenheid tot de paters van Halle. Ook nicht Barbara is akkoord om dit goed werk van haar nichten en kozijns te ondersteunen. Alles uitgerekend komen ze tot een som ten belope van 23 500 gulden maar er waren condities:

1. dat Egidius zijn professie van de drie beloften zou mogen doen
2. de societeit van Halle zal de intresten (*de bloedinghe*) ontvangen die *in desen quaeden tijt* 1 000 gulden kan bedragen ofwel indien hiermee niet akkoord zal ze aan de gezusters jaarlijks een lijfrente van 700 gulden uitkeren te verminderen met telkens 100 gulden bij overlijden van een van hen. Indien hun nicht hen allen overleeft zal deze levenslang 100 pattacons krijgen.
3. de gezusters vragen aan het college van Brussel hun het huis gehuurd door de juffrouwen Marchand over te laten waarvoor ze 3 000 gulden zullen betalen maar de societeit moet het huis in goede staat overdragen en de renovaties zelf betalen; de latere reparaties zullen de gezusters betalen en alle aangebrachte versierselen zullen na hun dood aan de societeit vallen.

13.08.1691

Brief van pater rector van Halle die de zes schenkers dankt wegens hun godsvruchtige genegenheid tot het college van jezuiten te Halle en voor hun schenking van goederen dd. 13.08.1691 in een fundatie tot onderhoud van de paters wonende in het college van Halle.

Hierna volgt nog eens opnieuw dat 23 500 gulden werd berekend op de nagelaten goederen, dat de intresten 1000 gulden kunnen belopen, dat er 70 gulden lijfrente zal betaald worden en voor het eerst op 04.04.1692 een uitkering zal gedaan worden.

Na 13.08 en voor 01.10.1691

Ongedateerde brief van de drie zussen en hun nicht die aanhalen dat uit de renten ten laste van hun particuliere huurders en rentgelders hun een som van meer dan 2 000 gulden ten deel kan vallen en verminderd met met 800 gulden voor allerhande kosten, zal er nog 1 200 gulden overblijven die zij als *pieuse almoese ende ghifte* aan het college der paters jezuiten te Halle opdragen.

01.10.1691

De gezusters Janssens vragen in deze brief²⁴⁴ opgesteld op 01 oktober aan de rector van het college van Brussel om hun het huis in de Guldenstraat te Brussel levenslang te willen ter beschikking stellen. Het huis was tot dan toe verhuurd tegen 210 gulden aan de gezusters Marchand die door hem zullen bedankt worden. Pater rector van Brussel gaat akkoord om voor 3 000 gulden hun het huis levenslang af te staan maar het college van Halle zal hem elk jaar 1 000 gulden moeten geven om aan de gezusters jaarlijks 60 gulden te kunnen uitkeren voor het onderhoud. Pater rector van het college van Brussel belooft vervolgens het huis in volle staat van refectie te stellen en de gezusters beloven om de kleine reparaties (zoals vensterglazen vervangen) zelf te bekostigen maar grote schade bv. door bombardement of oorlog zal het college van Brussel op zich dienen te nemen.

04.10.1691

Op die datum vonden we drie ongeveer identieke brieven van de hand van Elisabeth Janssens gericht aan pater rector Franciscus Biesewal van het college van Halle waarin gesproken werd over de afstand van goederen dd. 13.08.1691. Twee dezer brieven zijn gezegeld door het college van Halle, de andere brief is ongezegeld.

---

²⁴⁴ Waarschijnlijk een kladbrieven vermits het einde van de brief niet ondertekend is en plots midden een zin stopt.

Het is Elisabeth die in een brief schrijft dat ze de volmacht heeft van haar zusters Barbara en Catharina en van haar nicht Barbara Cannaert en dat haar door het concordaat met pater Biesewal van het college van Halle een rente is beloofd van 700 gulden per jaar omdat ze afstand deden van hun goederen. Na de dood van elk van hen zou er telkens een jaarlijkse rente van 100 gulden minder worden uitgekeerd.

Er waren volgende voorwaarden bedongen:

1. na de dood van Elisabeth zou aan de anderen blijvend 600 gulden worden uitgekeerd en de regel van minus 100 gulden zou vanaf dan dus wegvallen.

2. het college van Halle zou vanaf Bamis 1692 (01.10) aan het college van Brussel jaarlijks en levenslang een bedrag van 60 gulden uitbetalen tot *secours en supplement* van het huis dat de paters van het college van Brussel aan de gezusters hadden afgestaan en hiervoor zal het college van Halle 3 000 gulden aan het college van Brussel betalen vanaf de gezusters hun intrek zouden nemen in het 6de huis.

3. de achterstallige renten die op de afgestane goederen rustten belopen 2 100 gulden en deze valt aan het college van Halle maar voor allerhande kosten zoals voor geschriften van het erven en onterven, cijzen en grondrechten wordt een bedrag van 900 gulden voorgesteld zodat nog 1 200 gulden overblijft waarmee het college van Halle deze kosten zou kunnen betalen.

-op deze afgestane goederen had ook de kerk van Halle nog recht op een jaarlijkse erfelijke rente van 13 gulden maar deze zou door Elisabeth worden betaald.

04.10.1691.

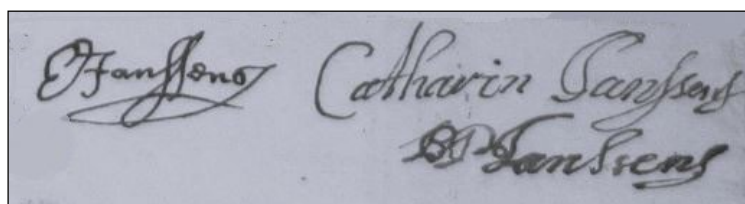
Dezelfde dag wordt door Elisabeth met haar twee zusters, haar nicht Barbara en haar twee broers Egidius en Philippus in een brief gezegeled door procurator Begaus waarin ze schrijft dat ze op 13.08.1691 hun patrimoniale goederen geerfd van hun ouders ten belope van 23 500 gulden *met blijder herte* opdragen aan pater procurator Philippus Regaus van de nederduitse provincie tot beginsel van een fundatie tot onderhoud van de paters van het college van Halle *die aldaer met iever de glorie Gods vermeerderen ende hun geheel besteden in dienst van hunnen evenaeste* en waarbij de rector van het college van Halle deze gift in dankbaarheid aanvaardt. In plaats van de 1 000 gulden die dit kapitaal zou opbrengen uit te betalen zijn de gezusters en hun nicht tevreden met 700 gulden als levenslange lijfrente tot hun onderhoud en indien hun nicht hen allen kwam te overleven zou ze levenslang nog 100 pattacon krijgen van de rector van het college van Halle. Datzelfde college belooft hen nu twee keer per jaar 350 gulden uit te betalen vanaf 04.04.1692 te verminderen met telkens 100 gulden als een van hen komt te overlijden. Tot verzekering van dit gezegde stelt het college van Halle al zijn goederen, huidige en nog te verkrijgen, in pand.

06.08.1692.

Brief waarin Egidius Janssens, priester-religieus en niet geproffest samen met zijn zusters vijf erfelijke renten verkopen aan de paters jezuiten van Halle en ze met deze overdragen aan hun rector pater Biesewal. Deze renten stonden bezet op huizen gelegen te Halle aan de Grote Markt, in de Hunderstraat en in de Sint Katharinastraat.

17.12.1714.

Een door rector Antheunis gezegelede brief waarbij de ondergetekenden Elisabeth, Barbara en Catharina Janssens aan de sociëteit van Jezus te Halle (de Jezuiten) bij gifte *die men noempt metter wermmen handt* 1 000 gulden schenkt om een lijfrente af te leggen welke het college van Halle *ten onsen lyve is geldende* aan het college van Brussel. Deze lijfrente is door de gezusters aangegaan tussen hen en E.H. rector Biesewal op 04.10.1691 en ze wordt nu in dank aanvaard door Josephus Antheunis, rector te Halle die hiervoor de gezusters levenslang een jaarlijkse lijfrente zal uitkeren van 13 gulden.

The image shows a rectangular box containing three handwritten signatures in cursive script. The top signature is 'E. Janssens', the middle one is 'Catharin Janssens', and the bottom one is 'E. Janssens'.

Op uitzondering van I. Maria werden alle andere kinderen gedoopt onder de naam Janssens !

1. **Maria** : ° Halle : 05 11 1645 (Andreas Huberti en Maria Ghysseles)
+ als kind.
2. **Elisabeth** : ° Halle : 15 06 1647 (Henricus Pastoris en Elisabeth Janssens)
+ Brussel : 30 01 1722
= uitvaart uit de Kapellekerk en begraven in de kerk der Jezuïeten.
3. **Maria** : ° Halle : 27 09 1649 (Stephanus Collins en Maria Ghysseles)
+ Halle : 18 01 1681
" in templo cum maioribus exsequis devota dt. summum altaris ".
4. **Joannes** : ° Halle : 25 06 1652 (Nicolas de Leno en Anna Janssens)
+ Halle : 02 11 1666
" sep. cum maioribus exsequis in templo " begraven in de kerk.
Hij werd sterfelijk laat benoemd op 15 04 1659²⁴⁵.
5. **Philippus** : ° Halle : 15 01 1655 (Philippus Walraevens en Elisabeth Cammaert)
+ Halle : 05 07 1723
6. **Egidius** : ° Halle : 09 08 1657 (Egidius van Slijbeke en Sarah Bruynzeels)
+ Amersfoort : 20 11 1718
7. **Catharina** : ° Halle : 12 09 1661 (Judocus van den Berghen en Catharina Mesmakers)
+ Brussel : 05 04 1743
= uitvaart uit de Kapellekerk en begraven bij haar zusters in de Jezuïetenkerk.
8. **Barbara Petronella** : ° Halle : 12 09 1661 (Petrus de Coster en Barbara Cammaert)
+ Brussel : 06 05 1732
= uitvaart uit de Kapellekerk en begraven bij haar zusters in de kerk der Jezuïeten..
9. **Joannes** : ° Halle : 25 06 1672 (Nicolas de Leno en Anna Janssens)
+ < 17/3/1679.²⁴⁶

---

²⁴⁵ SG 9674 : monsieur Jan Janssens rentmeester van de kerk van Halle wordt door de baljuw, meier en schepenen geautoriseerd om zijn zoon Jan Janssens, oud 6 jaar, tot sterfelijk laat te benoemen.

²⁴⁶ Want op die datum is er sprake van de erfgenamen Elisabeth, Catharina, Maria, Barbara, Philippus en Egidius Janssens in de schepengriffie van Beert (S.G. Beert 855).

Inhoudstafel :

Joos Gillisjans	x Margareta Jacobs	2
Willem	x Elisabeth Volckaerts	3
Maria	x Jan van der Maelen	
Katelijjn	x Willem de Greve	
Jan	x Margareta de Greve	7
	Catelijn	x Bartelomeus de Mesmaecker
	Loyse	x Sebastiaan Keynaerts
	Willem	
	Adriaan	10
<hr/>		
Hendrik Gillisjans	x Maria Schuelens	11
	xx Lysbette Moyesoens	
	xxx Anna van Cutsem	
<hr/>		
Geeraard Gillisjans		14
Aert	x Louisa de Voghele	
	Barbara	x Andreas Bettens
	Margareta	
	Gielis	x Elisabeth Coomans
	Claes	x Mayken de Dobbelaere
	Geeraard	
	Anna	x Machiel Raep
Gielis	x Elisabeth van Maldre	21
	Willem	x Catharina de Vleminck
	xx Catharina van Herreweghen	22
	Gertrude	x Sebastiaan Wathelie
	Maria	x Veronus Paradyuns
	Gerardus	
	Franciscus	x Catharina de Bruyer
	Petrus	
<hr/>		
Karel Gillisjans	x Catharina van den Alboom	27
	Anna	xJan de Mesmaker
	Elisabeth	x Egidius van Slabbeek
		xx Jacob de Bouck
	Egidius	
	Joanna	x Bartelomeus Todor
		xx Francis de Rouver
	Joannes	x Barbara Collijns
		33
	a. Judocus	
	b. Anna	
	c. Maria	x Gabriël Kannaert
		xx Andreas Huberti
	d. Elisabeth	
	e. Joannes	x Maria Binnemans
	van wie :	
	3 geestelijke dochters	48
	2 paters Jezüieten	68

Persoonsnamenindex**A**

Aerolys, 23

B

Balthazar, 53
 Berckmans, 9; 37
 Bettens, 16
 Binnemans, 40
 Bize, 37
 Boisot, 3; 4; 7
 Borremans, 17
 Bosch, 42; 46; 52-54; 60; 62; 65; 67
 Boucher, 62
 Broers, 57; 61
 Bruynzeels, 74

C

Cammaert, 62; 74
 Cannaert, 46; 53; 55
 Chenun, 61
 Chetal, 60; 65
 Coels, 37
 Colignon, 46
 Collijns, 28; 32; 33; 37
 Collins, 35; 74
 Coomans, 16
 Corbesier, 29
 Cornet de Grez, 8

D

Damiens, 57; 58; 61
 Dams, 26
 de Aquilar, 46
 de Bast, 16; 17; 28
 de Becker, 63; 64
 de Belsler, 16
 de Blander, 19
 de Bouck, 32; 37
 de Boucq, 28; 29
 de Broyere, 25
 de Brueckere, 2
 de Bruyer, 25
 de Bruyn(e), 8; 55
 de Burlu, 50
 de Coninck, 11
 de Coster, 74
 de Duyf, 19
 de Duyve, 17; 18
 de Fraye, 2
 de Greve, 3; 4; 7; 8; 11; 15; 20; 60
 de Hertogh, 61
 de Keersmaecker, 61
 de Ketelbutter, 50; 53; 61
 de l' Estienne, 42
 de Leno, 74
 de Lespine, 7

de Mesmaker, 8; 16; 28; 29; 37
 de Minie, 51
 de Na(e)yer, 9; 18-20; 29; 37
 de Neve, 24
 de Pijper, 19
 de Ridder, 7; 42
 de Roever, 29; 30
 de Rouvre, 31
 de Sadeleer, 61
 de Tassis, 15
 de Teemst, 2
 de Vadder, 60; 63
 de Vleminck, 24
 de Vog(h)el(e), 14; 15; 17; 67
 de Wamberghien, 30
 de Witte, 57
 Decour, 57
 Dobbelaer(e), 16; 17
 Druyts, 64
 du Bois, 44; 55

F

Fresne, 37

G

Ghyssels, 40; 74
 Gillis, 26
 Goethals, 38; 45; 53
 Grootheyns, 2

H

Hanssens, 16
 Hennekin, 50; 52-54; 62
 Henry, 63
 Hermans, 3; 5
 Heymans, 28
 Huart, 37
 Huberti, 28; 37; 38; 50; 51; 53; 74
 Hymans, 37

J

Jacobi, 49; 51
 Jacobs, 2
 Jans, 2; 16; 28; 37;
 Janssens, 16; 18; 19; 20; 22; 28; 60
 Joineau, 57
 Jolly, 33

K

Kannaert, 9; 36-38
 Ketelbutter, 44; 51
 Keynaerts, 8; 9; 18; 20; 37
 Kynaert, 37

Lancvoet, 27
 Le Mercheur, 23
 Ledineurs, 58; 64
 Leemans, 19
 Lievens, 62
 Lize, 29
 Lothmans, 22
 Luyckx, 38

L

Maes, 57
 Marchant, 45; 46
 Marsille, 42
 Massue, 53
 Meert, 20; 55
 Menny, 55
 Merchat, 23; 24
 Meskens, 11
 Mesmakers, 74
 Michault, 8
 Mosselmans, 8; 12; 20
 Moyesoen(s), 2; 11

M

Nicasse, 57
 Nieuwen, 53

N

Oliviers, 27
 Oom, 4; 11; 12
 Oth, 4

O

Paraduyns, 17; 22; 24; 28
 Paridaens, 16; 24-26
 Parijs, 8
 Pastoris, 74
 Pauwels, 4; 9; 10; 11; 15; 60
 Pierpont, 49; 52; 53
 Plasman, 16
 Platteborze, 22; 33
 Pleetinckx, 20
 Poels, 17

P

Raep, 17
 Rampen, 24
 Rasch, 52; 53; 55
 Rasschaert, 11
 Renson, 42
 Rombauts, 29
 Roussau, 19

R

Schuelens, 3; 4; 11
 Schuermans, 24
 Scryvers, 17

S

sHeylen, 7
 Sournois, 44
 Speltcorens, 24
 Sterck, 24
 Stoet, 61
 Stoumans, 14
 Straetmans, 33

T

Tanneur, 64
 Tassilons, 33
 Terdeurs, 19
 Terroli, 64
 Theys, 8
 't Kint, 61
 Todor, 30; 32

V

Valentin, 50-52; 62
 van Bellinghen, 16; 17; 24
 van Bist, 16
 van Cutsem, 11; 57; 58; 62-65; 69
 van Daelen, 51
 van de Kerckhove, 24
 van de Weghe, 29
 van de Wiel, 50
 van den Abeele, 27; 30
 van den Alboom, 27; 37
 van den Berghe(n), 51; 74
 van den Bossche, 7
 van den Broeck, 2
 van den Eenhueren, 8
 van den Heetvelde, 12
 van den Hoven, 53
 van der Borch, 3; 8
 van der Borght, 49; 51; 52; 55; 57; 58; 60
 van der Elst, 43
 van der Hoeven, 11
 van der Ke(e)len, 8; 16
 van der Linden, 64
 van der Maelen, 4
 van der Taelen, 19
 van Dieghem, 24
 van Diest, 35
 van Eyll, 62
 van Grasdorff, 2; 3
 van Heecke, 26
 van Hemelrijck, 7
 van Herreweghe(n), 14; 22
 van Laer, 60; 65
 van Laethem, 63
 van Lysoe, 37
 van Malder, 22; 30
 van Maldre, 14; 21; 23
 van Meulebroeck, 29
 van Obbergen, 10
 van Overbeke, 2
 van Overlies, 3; 12
 van Plasch, 25
 van Pruissen, 50; 52
 van Rinsvelt, 63
 van Saftingen, 61; 65
 van Santen, 28
 van Slabbeek, 27; 28

van Slijbeke, 74
van Steene, 30
van Tisnacq, 7
Verbesselt, 5
Verschueren, 7
Volckaert, 3
Vuyllbroecx, 23

W

Waerseggers, 49; 52

Waetelie, 22
Walraevens, 74
Werrely, 31
Wouwermans, 46; 61

Z

Zegers, 30